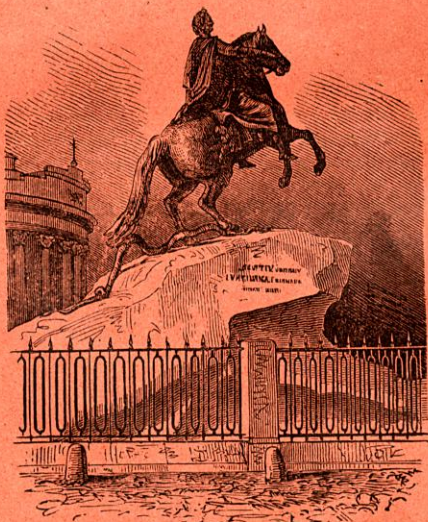


# S<sup>TE</sup> PETERSBURG

OCH DESS

OMGIFNINGAR.



Peter I:s staty.

*Kantun jakras*



# ST PETERSBURG

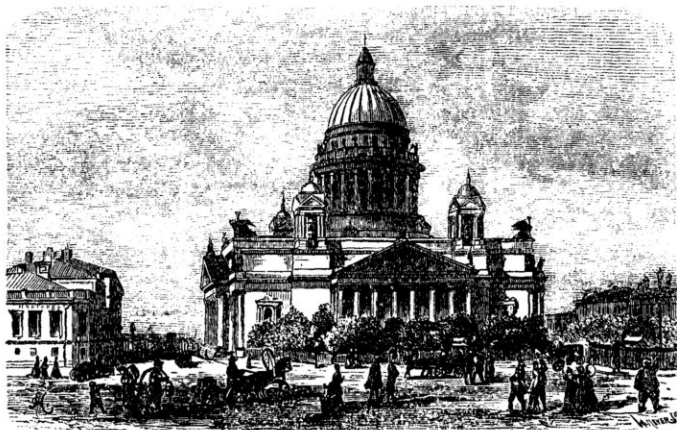
OCH DESS

## OMGIFNINGAR.

Praktisk vägledning för fremlingar, som besöka  
Rysslands hufvudstad,

utarbetad af

**C. M. LINDFORSS.**



Försedd med plankarta öfver staden i färgtryck och plan  
af Kejs. Eremitagets tafvelgallerier.

HELSINGFORS,

G. W. Edlunds förlag.

**Helsingfors,**  
J. C. Frenckell & Son, 1872.



## Innehåll.

<b>Inledning</b> . . . . .	sid. 1—36.
I. S:t Petersburgs grundläggning och första utveckling under Peter den Stores regering, 1703—1725 . . . . .	sid. 1
II. S:t Petersburgs vidare utveckling från Peter den Stores död intill våra dagar . . . . .	” 19
<b>I. Staden</b> . . . . .	sid. 36—144.
<b>II. Omgifningarne</b> . . . . .	sid. 144—180.
<i>Peterhoff</i> . . . . .	sid. 147
<i>Alexandria, Snámenka, Michailoffka, Hans Majestäts egen villa (Söbstvennaja datscha) och Sérgieffka</i> . . . . .	” 160
<i>Oranienbaum</i> . . . . .	” 163
<i>Kronstadt</i> . . . . .	” 165
<i>Strelna jemte Sérgieffska klostret och Krásnoje-Seló</i> . . . . .	” 166
<i>Tsárskoje-Seló jemte Central-observatoriet i Púlkova</i> . . . . .	” 169
<i>Pauloffsk</i> . . . . .	” 174
<i>Gátschina</i> . . . . .	” 175
<i>Ropscha</i> . . . . .	” 177
<i>Alexandróffski, Kejsersliga porslinsfabriken, Alexandrófskaja-Manufakturå och Schlüsselburg</i> . . . . .	” 178
<i>Tschesmá</i> . . . . .	” 179
<i>Offentliga förlustelseorter och sommarnöjen i stadens närmaste omgifningar</i> . . . . .	” 179
<b>III. Bihang</b> . . . . .	sid. 181—203.
Tullstadsganden, att iakttagas vid införsel af varor från Ryssland till Finland . . . . .	” 183
Kort hjälpreda i ryska språket . . . . .	” 185
Förteckning öfver kyrkor, palats, krono- och andra offentliga byggnader, gator och torg (se plankartan) . . . . .	” 192

## Förkortningar.

br. = bro. — f. = fot. — g. = gata. — gg. = gatorna. —  
g. st. = gamla stilen. — k. = kajen. — kan. = kanalen. — L. =  
lilla. — Linj. = linjen = gata på Vasili-Ostroff. — linj. = linjerna.  
— M. = mellersta. — per. = pereúlock = mindre gata. — pr. =  
prospekt = större gata. — Pet.-först. = Petersburgska förstaden. —  
St. = stora. — t. = torg. — Vas.-Ostr. = Vasili-Ostroff. — Vib.-  
först. = Viborgska förstaden.

**Obs.** För att underlätta uppsökandet af byggnader och gator på den boken åtföljande plankartan, har denna blifvit fördelad i 81 jemnstora rutor, upp- och nedtill betecknade med bokstäfverna A—I, samt på sidorna med siffrorna I—IX. Bokstafven och romerska siffran efter ett namn angifva således den ruta, i hvilken detta återfinnes på plankartan. Siffrorna 1—148, bifogade till namn på byggnader, bestämma närmare deras läge.

---



# Inledning.

## I.

### S:t Petersburgs grundläggning och första utveckling under Peter den Stores regering, 1703—1725.

På den plats vid Nevaflodens utlopp, der i vår tid den praktfulla ryska kejsarstaden, till storlek och folk-mängd den åttonde i ordningen af världens hufvudstäder, till antalet af monumentala byggnader jemngod med de främsta, reser sina talrika förgyllda kupoler och tornspiror mot höjden, utbredde sig i fordna tider och ännu för ungefär 170 år sedan ett sankt och flackt, trädlöst kärr\*). Floden, som fått sitt namn af landets beskaffenhet, erhåller sitt vatten från sjön Ladoga, rinner under en sträcka af 66 verst i ostlig riktning och utgjuter sitt klara vatten i Finska Viken. Några verst från sin mynning bildar den ett månggrenigt delta, hvars armar omgifva lågländta och sumpiga holmar, hvilka på den tiden vid hvarje öfversvämning försvunno under vattnet. Nevan åtskiljde under sitt lopp tvenne landskap, Karelen och Ingermanland, af hvilka det förra låg på norra, det sednare på södra sidan om floden.

Dessa begge provinser tillhörde i 15 århundradet, innan tsar Ivan III underlagt sig Stora-Novgorods besittningar, denna republik; men redan alltsedan 13 seklet hade ryssarne uppträdt på Nevans stränder. Vi inkränka oss till att endast anföra den novgorodska fur-

---

\*) Ordet neva är finskt och betyder moras.

sten Alexanders seger öfver de med svenskarne förbundne tyske Svärdsriddarene år 1241, som förskaffade segraren namnet Alexander Neffski.

Svenskarne läto likväl icke skrämman sig, utan försökte tillochmed att vid Nevans strand grundlägga en koloni. Novgoroderna å sin sida ville för dem åtminstone tillstänga inloppet till sjön Ladoga och anlade i detta ändamål på en liten holme, vid flodens utlopp ur denna sjö, den lilla fästningen Oreschek, som af svenskarne benämndes Nöteborg och sedermera af Peter den Store Schlüsselburg, ett namn som den bibehållit ända intill närvarande tid. — I 15 årh. krossade emellertid Ivan III såsom sagdt Novgorods makt och förenade dess område med Ryssland (1437). Ett århundrade senare kom en del af Ingermanland och Karelen ånyo under svenskt öfverherrskap; men mot slutet af 16 årh. afträdde hufvudorterna i dessa provinser åter till Ryssland; hvaremot de i början af 17 årh. genom freden i Stolbova (1617) återigen införlivades med Sverige.

Under återstoden af detta århundrade förblefvo svenskarne i orubbad besittning af Nevans hela lopp och de intill detsamma gränsande landskapen. Deras första omsorg blef att till omgifningarnes skyddande vid denna flod anlägga en fästning, hvilken de benämnde Nyenskans. Denna erhöi sin plats på norra stranden, vid den lilla floden Ohtas inlopp i Nevan, litet ofvanom den punkt, der i en sednare tid de första husen i staden S:t Petersburg uppbyggdes. Invid denna nya fästning uppstod äfven snart derpå en liten stad, hvilken genom sin handel tillochmed förvärfvade sig en viss välmåga. Men i slutet af 17 årh. begynte Sveriges makt i dessa trakter att vackla. År 1700 förklarade Peter I svenskarne krig. Visserligen blefvo hans trupper i grundslagne vid Narva, men nederlaget endast härdade den store mannens uthållighet och karaktersfasthet; derpå utgör det yttrande han fällde vid underrättelsen om



blyckan ett slående bevis. "Jag vet", sade han, "att svenskarne ännu flera gånger skola besegra oss, men den tid skall komma, då vi skola segra öfver dem. Slaget vid Narva skall tvinga ryssarne att lära, hvad de ännu ej veta". Peters lösen blef nu: Strid och seger!

Sålunda belägrade då en af hans arméer år 1702 under fältmarskalk Scheremetjeffs befäl fästningen Nöteborg eller Oreschek. Stormningen varade i tjugo dagars tid. Ryssarne hade samtidigt genombrutit tre brescher i murarne; tre gånger blefvo de tillbakakastade och tre gånger stormade de ånyo. Efter en 16 timmars förtviflad strid höllo de omsider den 12 Oktober 1702 sitt intåg i fästningen och kapitulationen undertecknades. Tsaren kallade fästningen Schlüsselburg. Denna seger uppfyllde tsaren med stor glädje, han beslöt att vidare fullfölja sina eröfningar och förflyttade därför krigsskådeplatsen till det egentliga Finland. Stora tillrustningar vidtogos omedelbart, och fälttåget leddes följande våren med belägringen af Nyenskans. Efter fyra hårdnackade stormningar och en belägring, som å ömse sidor vittnade om ovanliga ansträngningar och uthållighet, intogs denna plats slutligen af ryssarne. Men det gällde äfven för ryssarne en eröfning, som för dem skulle öppna portarne till vestra Europa och för svenskarne bibehållandet af en plats, som skulle afstänga Finland för deras fiender; således för begge parterna en punkt af den största strategiska vikt och betydelse. Namnet Nyenskans utbyttes mot Schlotzburg.

Några dagar efter denna seger blef svenska flottan, som hade för afsigt att bispringa Nyenskans och ej visste af dess fall, vid Nevas mynning slagen af Peter, som i egen person, i egenskap af simpel löjtnant under fältmarskalkens öfverbefäl ledde striden. Och sedan nu äfven Jama eller Jamburg, ett gammalt slott, 2 mil från Narva, blifvit belägradt och intaget, kunde tsaren känse sig såsom herre öfver Ingermanland och Nevans hela lopp.

Hans förnämsta omsorg blef nu att säkerställa sin nyvunna provins mot fiendtliga angrepp. Till en början hade han haft för afsigt att utvidga fästningen Schlüsselburg och der låta anlägga en stor hamn, men denna plan öfvergafs längre fram, sedan han i egen person närmare undersökt floden i hela dess längd.

Några verst från Schlottburg delar sig Nevan i flera armar, som bilda de holmar, hvilka vi redan omnämnt, och hvilka under tidernas lopp uppstått genom den jord och sand, floden fört med sig. Denna ögrupp väckte tsarens uppmärksamhet och han utsåg raskt den för hans planer tjenliga platsen. Hans val föll på en lågländt och sumpig holme i Stora Nevan, på landets språk benämnd Jänissaari (Harholmen), som han tyckte vara särdeles egnad för en fästnings grundläggande. Enligt några dåtida författares utsago var denna fästning afsedd att skydda icke endast Nevafloden, utan äfven en stad, hvars anläggande redan då föresväfvade tsarens rastlösa själ.

Tidigare hade Peter hyst den afsigten, att för vinnande af en förbindelse med utlandet till sjöss, flytta sin hufvudstad till Svarta Hafvets strand, ungefär till den trakt, der Odessa nu är beläget. Otaliga människolif och oerhörda penningesummor hade i det fallet blifvit besparade, men så hade deremot Rysslands civilisation och bildning antagit en helt annan, en mera orientalisk riktning, och detta önskade ej Peter, som visste att uppskatta den vesteuropeiska civilisationens värde.

Alltnog, beslutet var fattadt. Man lade handen vid verket och begynte med att fylla marken på Jänissaariholme. Denna var så fördelaktigt belägen, emedan den i söder omgafs af den breda och djupa flodbädden, i norr af stora otillgängliga moras. Under pingst-helgen, den 16 maj 1703, lade Peter här egenhändigt första stenen till ett citadell. Han hade sjelf uppgjort ritningen till detsamma, och hans äldste historiograf Nestesuranoi berättar, att han begynte arbetena utan att



ega det ringaste byggnadsmaterial, ja, icke ens de nödvändigaste redskap, såsom spadar och skottkärror, så att det stackars arbetsmanskapat var tvunget att på betydliga afstånd framskaffa och bära mylla, så godt det sig göra lät, en del i skörtena af sina kaftaner, en annan del i usla, trasiga bastmattor. Holmen var för låglänt och dess nivå måste höjas, hvilket naturligtvis i brist på nödiga hjälpmedel erfordrade oerhörda ansträngningar och mödor. Men trots de största svårigheter, umbäranden af alla slag och våldsamt härjande farsoter, som obarmhertigt nedgjorde de från alla trakter af det vidsträckta riket hitbeordrade arbetare, afbröts verksamheten likväl ej för ett enda ögonblick. Ryssar, kosacker, tatarer, kalmucker, fångne svenskar, finnar och ingermanländingar, alla måste deltaga i arbetet. Efter fem månaders förlopp var det inre af citadellet färdigt. Men tsaren nöjde sig ej dermed. Ett stycke nedanom fästningen delar sig floden i tvenne armar, hvaraf den till höger erhåller namnet Lilla-Nevan, medan den till venster anses såsom en fortsättning af Stora-Nevan. Dessa armar bilda vid sin utgångspunkt en lång landtunga, och på denna, utgörande östra delen af en holme, som dåförtiden hette Hirvisaari (Hjortholmen), men senare erhöll namnet Vasili-Ostroff, anlades nu ett stort batteri.

Vid samma tid fattade Peter på fullt allvar beslutet, att här anlägga äfven en stad, som troligen redan enligt hans dåvarande idé var ämnad att blifva kejsarrikets nya hufvudstad. Han uppkallade den Sankt Petersburg efter aposteln Petrus, till hvars ära den invigdes. Under sommaren och hösten år 1703 arbetade på stadens grundläggning ungefär 40,000 man, och uppsigten öfver arbetena fördelade tsaren på sex afdelningar, af hvilka han sjelf öfvertog en och anförtrodde de öfriga åt Menschikoff, Goloffkin, Sotoff, furst Trubetskoj och Narischkin, i följd hvaraf äfven fästningens bastioner blifvit uppkallade efter dem. Menschikoff, Pe-

ters gunstling och deltagaren i alla hans arbeten, blef dessutom utnämnd till generalguvernör, dragonöfversten Rönne till kommandant och artilleriöfversten Tresini till arkitekt i Petersburg.

Allt detta tilldrog sig år 1703.

Man må likväl icke tro, att dessa arbeten verkställdes i allsköns ro och utan några hinder. Vi ytttrade redan, att Peter måste vara betänkt på att strida och segra, för att uppnå sitt mål. Svenskarne åsågo med allt annat än likgiltighet, huru raskt dessa murar reste sig mot höjden och försökte tillochmed att omintetgöra deras fulländning. En truppstyrka om 4,000 man under general Cronhjorts befäl uttågade redan från Viborg i denna afsigt, men Peter, som fått veta det, gick dem till mötes med tvenne gardes- och några dragonregementen, angrep och slog fienden, samt återvände derpå, för att fortsätta de nyligen påbegynta arbetena.

För att ej förlora dem ur sigte, förlade tsaren sin bostad i deras närhet och lät bygga åt sig ett litet hus vid flodstranden, på ett afstånd af ungefär 200 famnar från fästningen. Detta var ett enkelt trähus i holländsk smak, bestående af fyra anspråkslösa rum, tvenne kamrar, ett slags förstuga och ett kök. Rummen voro till det inre beklädda med grof hvit linneväf och till det yttre målades huset så, att det såg ut såsom om det varit af tegel, hvilket i Peters minne återkallade hans vistelse i Holland. Detta var det första kejsrerliga palatset i S:t Petersburg. Det har ända intill vår tid blifvit bibehållet i sitt ursprungliga skick och kan, der det står på den s. k. Petersburgska Sidan, alla dagar besökas af hvem helst som så önskar. För att skydda det mot luftens skadliga inflytande, har man senare omgifvit det med en öfverbyggnad af tegel. — Midt emot tsarens reste sig hans gunstling Menschikoffs böningshus, likaledes af träd, men större; hvarföre det äfven användes vid festligheter och högtidliga audienser. Dessa begge hus och några kojor, som inrymde arbe-

tarena, utgjorde utom fästningen och detsamma tillhörande byggnader i ordets fulla betydelse hela staden S:t Petersburg.

Derpå sysselsatte sig tsaren med tanken att skapa en flotta och reste därför till sjön Ladoga, för att der på ett skeppsvarf, som han benämnde Olonets, låta bygga 15 fartyg, deribland 6 fregatter. Han gick derpå sjelf ombord på en af dessa fregatter och seglade till Petersburg. En stark storm dref emellertid fartyget på en sandbank, hvarigenom det led stora skador; Peter lät åter bringa det i fullgodt skick, gjorde det derefter flott, och Nevan såg nu för första gången ett krigsfartyg simma på sina böljor. Detta ringa antal fartyg utgjorde likväl ännu icke en fullständig flotta, ehuru det var tsarens älsklingsidé att skapa en flottilj för Östersjön, en idé, under hvilken allt annat underordnades. Derföre anlade han vid Siäs mynnig i Ladoga ett nytt skeppsvarf, på hvilket under hösten samma år byggdes 300 fartyg af olika dimensioner. Manskaf till dessa införskref han från Holland och Venedig.

Ehuru det nu var sent på hösten och is redan begynte visa sig vid flodens stränder, besteg tsaren likväl sin slup, för att undersöka Nevamynningarnes segelbarhet. I detta ändamål for han ungefär 30 verst längre nedåt till Retusaari-holme och uppmätte sjelf med sänklodet i handen söder om holmen djupet af farvattnet, den enda öppna fåran för större fartyg. Sedan han grundligt undersökt denna trakts belägenhet, beslöt han att af Retusaari, hvilket ryssarne kallade Kotlin och sedermera Kronstadt, göra en förpost eller ett bollverk jemte en hamn för staden Petersburg, och för detta ändamål skulle en befästad plats här anläggas. Detta blef Kronslott, invid hvilket snart äfven en stad uppstod, som fick namnet Kronstadt. Den långt framskridna årstiden nödgade emellertid Peter att uppskjuta med fästningens grundläggande till följande vår.

Tsaren måste nu afresa till Moskva; men ehuru han sjelf var frånvarande, utöfvade hans ande och planer likväl ett lifvande inflytande på hans ställföreträdare. Våren var derföre knappast inne, när Menschikoff, som från Peter i Moskva erhållit sig tillsänd en ritning för det tillämnade fästets byggande, skyndade sig att genast ditföra byggnadsvirke öfver isen och att söder om Retusaari-holme på en sandbank i hafvet lägga grunden till en fästning, hvars första bastion erhöll formen af ett rundt torn med tre gallerier, hvilka anbragtes öfver hvarandra och beherrskade hela omgifningen. Dessutom anlades en damm, som skulle sätta Retusaari-holme i förbindelse med fästet och jemte detsamma bilda den egentliga nyckeln till Petersburg. Äfven detta citadell grundlades under pågående oroligheter; men det oakadt afbrötos icke för ett enda ögonblick de engång påbegynta och rastlöst bedrifna arbetena. Det måste omnämnas, att deras energiska bedrifvande betydligt stegrades, tack vare närvaron af tsaren, som i mars månad återvände till Ingermanland. Den 7 maj 1704 höll han sitt högtidliga intåg i den nya fästningen, beväpnade densamma med alla till hans förfogande stående kanoner och tillbragte här tre dagar.

År 1706 se vi arbetena på den nya hufvudstaden under säkert skydd för hvarje fara utifrån. Och detta skydd var äfven i högsta grad af nöden, ty fiendtligheterna fortforo i dessa trakter såväl till lands som sjöss, så att Petersburgs nye kommandant general Bruce i Menschikoffs frånvaro vid ett tillfälle tillochmed såg sig tvungen att af arbetarena och det byggande folket i största hast bilda en armé och gå fienden tillmötes.

Den nya stadens befolkning tillväxte emellertid redan märkbart. Finnar, lifländare och tillochmed svenskar sökte sin tillflykt till denna gryende ort, många också på befallning och dertill tvungna. En i sin uppkomst stadd hufvudstad är alltid en indräktig plats för handverkare och köpmän, och derföre tillströmmade

folk från alla håll till Petersburg. Hela familjer skyndade att här söka sitt uppehälle; sålunda anlände konstnärer, handtverkare och sjömän samt köpmän, isynnerhet från Novgorod, hvilka icke dröjde att på egen bekostnad åt sig uppföra boningshus. En mängd hus uppstodo derföre innan kort. Utrymme fanns tillräckligt, byggnadsvirket kostade nybyggarna ingenting och man behöfde endast göra en resa till Petersburg för att der blifva egare till en byggnadstomt. Enligt hvad man har skäl att antaga, måste hela staden några år efter dess grundläggning hafva varit öfverraskande lik Petersburgska förstaden i vår tid, då ju denna stadsdel äfven för det närvarande icke utgör annat, än den år 1703 grundlagda gamla staden.

Emellertid förblef venstra Nevastranden icke heller länge obebodd. På denna sida afsöndra tvenne af flodens smalaste förgreningar, Mojkan och Fontankan, tvenne holmar från fastlandet och förena sig efter ett kretsformigt lopp med Nevan. Här, i närheten af skeppsvarvet, som senare förvandlades till amiralitetetsvarf, bosatte sig år 1705 några till flottan hörande officerare, till hvilka äfven åtskilliga utländingar anslöto sig. Man tänkte säkerligen ej derpå, att staden förträdesvis skulle utvidga sig åt det hållet, och att den stolta Nevans venstra strand i framtiden skulle bebyggas med stora praktbyggnader och eleganta privat-hotell.

Återigen tillkallades omkring 30,000 arbetare, för att gifva en förökad fart åt anläggningarna. Man begynte nu att ersätta den endast hårdt tillstampade marken inom fästningen med stenläggning; utmed hela längden af Petersburgska-holmen uppbyggdes kaserner för garnisonen och äfven inom citadellet anlades ett varf för uppbyggande af galerer. Vid denna tid företogo svenskarne det sista förtviflade fälttåget mot Petersburg, som var djerfvare än alla de föregående, men likväl för dem fick en olycklig utgång. Kommendanten Apraxins ståndaktighet och ett stort strategiskt misstag

af svenske generalen Lybecker räddade staden ur den hotande faran. Denne sednare hade nemligen oförsigtigt nog utan proviant framträngt till det inre af Ingermanland, der hans armé blef genom hunger och köld upprifven, hvarföre han endast med stor möda lyckades att uppnå svenska flottan, på hvilken han inskeppade sig med återstoden af sina trupper, sedan han uppbränt hela sitt bagage och låtit döda ett stort antal hästar. Segern vid Pultava var det likväl, som framför allt annat betryggade den nya hufvudstadens tillvaro och gjorde det omöjligt för svenskarne att vidare tänka på att angripa densamma. Och när nu staden Viborg, efter en upprepad belägring, den 14 Juni 1710 föll i ryssarnes händer, var Rysslands välde i Ingermanland fullkomligt betryggadt.

Resultatet af den folkräkning i Ingermanland, som tsaren kort derpå lät anställa, visade emellertid till hvilken grad kriget ödelagt och förhärjat denna redan eljest glest befolkade trakt. Man räknade i hela provinsen knappast 22,000 invånare. För att nu åtminstone hufvudstadens omgifningar skulle blifva odlade och planterade med träd, skänkte Peter åt sin gemål Katharina fem vackra arrendegårdar, åt tsarévitsch Alexej tvenne byar och åt sin syster prinsessan Natalia Alexejevna arrendegården Hatsina (Gatschina). Äfven andra föräringar gjorde tsaren till åtskilliga högtuppsatta personer, bland hvilka Menschikoff naturligtvis icke blef bortglömd. Vid samma tid indelades Ryssland i guvernement, och Petersburg förklarades för Ingermanlands hufvudstad. Derpå befallde Peter sina ministrar och rikets dignitärer att bosätta sig i den nya hufvudstaden, dit de utländska sändebuden skyndade att följa honom. Den unga stadens handel måste nu först väckas till lif, och i detta ändamål afslöts ett fördrag med Frankrike, i hvilket stipulerades, att alla fartyg från Medelhafvet endast skulle betala vanliga tullafgifter. En dylik konvention afslöts äfven med de rika handelsstäderna



Hamburg, Lübeck, Bremen och Danzig. Vid denna tid bestod Östersjöflottan inalles af omkring 225 fartyg, deri inbegripna alla fregatter, brigantiner, galliotter, bombfartyg o. s. v., och allt detta hade åstadkommits under loppet af åtta år. Segern vid Pultava hade sålunda, enligt tsarens egna ord, befäst den grundsten på hvilken Petersburg hvilar. Från denna tid fullföljer Peter utan uppskof sina utvidningsplaner; den nya hufvudstaden måste nu blifva honom och det stora riket värdig. Snart skyndar sig äfven mer än en af den ryska högadeln att här låta uppföra hus af tegel, bland hvilka Menschikoffs i östra hörnet af Vasili-Ostroff, den nuvarande Pauloffska-junkarskolans hus, isynnerhet utmärkte sig. På en annan holme i Nevan, som i norr begränsas af Stora Nevan, i söder af en liten biflod kallad Karpoffka, uppfördes ett krutmagasin; dess ursprungliga, finska namn var Korpisaari, men den erhöll senare, när man der år 1712 anlagde en farmaceutisk trädgård namnet Apothekarholmen. Derpå begynte man belägga gatorna med bräder; och då nu en eldsvåda förstörde den offentliga bazaren, som var uppförd af virke, var tsaren allvarligt betänkt på utvägar att åstadkomma hus af tegel.

Vid denna tidpunkt egde staden redan tvenne skilda stadsdelar: på Nevans högra strand Peterburgska-holmen och på den venstra Amiralitetsholmen, så kallad, emedan der funnos skeppvarf. Denna sednare stadsdels bebyggande tog en mycket rask fart, tack vare den omständigheten, att dess grund var något högre, så att Peter sjelf snart fann sig tvungen att hit förflytta sin bostad, som äfven blef hans efterträdares residens. När tsaren slog sig ner på Amiralitetsholmen, önskade han sig en mindre enkel bostad, än hans första lilla hus i närheten af fästningen. Han utsåg för detta ändamål den punkt, der Fontankan skiljer sig från Nevan och lät der af tegel uppföra ett något större hus, hvilket likväl utgjordes af endast en våning, och var temligen

anspråkslöst. En vidsträckt trädgård anlades framför detta hus, som bestämdes till tsarens sommarresidens och utgör den nuvarande Sommarträdgården. Längre ned vid Nevan, på den plats, der i våra dagar Preobrashenska gardets kasern står, uppfördes vinterpalatset. I dess närhet uppstod dessutom ett annat palats för prinsessan Natalia, som der lät anlägga, utom ett litet kapell, äfven ett hospital för fattiga och sjuka fruntimmer, den första välgörenhetsanstalt af detta slag i Petersburg, och ännu något längre bort ett fjerde palats för tsarévitich Alexej. Samma år uppbyggdes i Jekaterinhoff ett kejserligt slott och Menschikoff anlade på Finska Vikens strand midt emot Kronstadt det präktiga Oranienbaum, 38 verst från hufvudstaden. En ny byggnad, amiralitetskollegiet uppstod på Petersburgska-holmen, medan i det midt emot belägna kvarteret uppbyggdes ett postkontor, det största hus i hela staden, och postförbindelsen med utlandet och inom riket omorganiserades. Derpå anlades på andra sidan om Fontankan en smälthytta, och arbetarnes bostäder, som omgäfvos densamma, voro de första husen i den vackra stadsdelen, som numera heter Liteinaja. Venstra Nevastranden befolkades allt mer och mer, och här uppstodo de vackraste hus, redan delvis af sten. Flera tegelslagerier hade på tsarens befallning blifvit anlagda i Petersburgs omgifningar, för att leverera nödigt material till de stora nybyggnaderna.

I början af år 1713 lades grunden till det heliga Alexander-Neffski-kloster på samma plats, der den novgorodske fursten vunnit sin seger, och Peter lät genom skogen upphugga en rak väg, som vidtog vid Amiralitetet och slutade vid klostret. Denna väg erhöll benämningen Neffska-Perspektivet. I våra dagar är det Petersburgs vackraste gata och tillika en af de ståtligaste gator, Europas hufvudstäder hafva att uppvisa. Samtidigt anlände från Åbo en stor kyrkklocka och ett bibliotek. Vid denna stads eröfring hade Peter äfven

tänkt på sin hufvudstad; klockan bestämdes för Heliga-Trefaldighetskyrkan i fästningen, Petersburgs äldsta kyrka, och biblioteket bildade stommen till den några år senare grundlagda vetenskapsakademiens boksamling.

Man bör likväl ej tro, att Petersburg redan då erbjöd en idé, om hvad det i en framtid skulle blifva. Denna idé förefanns kanske endast i dess genialiske grundläggares hufvud. Längre nog blefvo nemligen Peters alla bemödanden att föröka stadens folkmängd temligen fruktlösa. Adelsmännen lemnade under tårar sina fordna hemvist och afreste med bedröfvade hjertan att bosätta sig i den nya hufvudstaden. En stor del köpmän och bönder passade på första bästa tillfälle att rymma derifrån, och understundom afsändes tillochmed ilbud till det inre af landet för att derifrån förse Petersburg med invånare. Man vågade icke motsätta sig Peters befallningar och uppförde derföre åt sig hus, men öfvergaf dem ånyo, så snart det endast lät sig göra. Och i sjelfva verket måste äfven lifvet i denna endast i sin linda befintliga stad hafva varit förenadt med stora umbäranden och lidanden för samtida. År 1714 skall man emellertid enligt några författares utsago i den nya hufvudstaden hafva räknat inemot 35,000 hus, ett antal, som tyckes öfverskrida alla sannolikhetens gränser. Af-räkna vi likväl de kejsrerliga palatsen, offentliga byggnader och 60 à 80 adeln tillhörande stenhus, hvartill inskränker sig då återstoden? jo, till små trähus och usla kojor. Det storartade företaget var likväl redan på god väg och monarkens jernhårda vilja hade mognat till ett afgjordt faktum; ur Ingermanlands sankakärr skulle en af jordklotets herrligaste städer uppstå. Gång efter annan utgåfvos ukaser, för att befordra stadens utveckling; genom en förmåddes 350 adliga familjer att begifva sig till hufvudstaden och bosätta sig der, samt på för detta ändamål anvisade platser låta uppföra hus; genom en annan tvungos likaledes köpmän, fabrikanter och industriidkare att för sin del låta bygga 300

hus. En ukas tvingar vidare äfven konstnärer att uppbygga ett lika stort antal hus, en annan åter innehåller förbud mot att inom en viss tidrymd uppföra stenhus på andra orter än i Petersburg. Och emedan nu de tegelslagerier, som funnos anlagda i omgifningarne, icke förmådde fylla behofvet och brist på materialer uppstod, förordnade en ukas, att alla de fartyg som besökte Petersburg jemte barlasten äfven borde medföra ett visst antal stenar, i mån af deras lästetal antingen 30, 20 eller tillochmed endast 10 stenar. År 1714 slutade med en öfersvämning, hvilken likväl lyckligtvis inträffade om dagen och derföre minskade antalet af olyckshändelser, hvilka i annan händelse blifvit oundvikliga.

Vasili-Ostroff önskade tsaren likväl framförallt befolka och försköna. Hans plan var att göra detsamma till den vackraste stadsdelen i hans residens, omskapa det till ett nytt Amsterdam och till dess försvar förse det med ett af bastioner skyddadt bollverk. På samma sätt som i de holländska städerna skulle kanaler genomskära gatorna i hela deras längd, och en planritning som finnes i behåll från den tiden bevisar, att dessa tilltänkta arbeten ej voro litet inbundna och kostsamma. Man hade nödgats gräfva kanaler till en längd af 259 verst och befästa en omkrets af 17 verst. Enligt Peters vilja skulle presterskap, adel och köpmän bebo denna holme. Det oaktadt gestaltade sig förhållandena helt annorlunda. Vasili-Ostroff blef icke sätet för aristokratien, utan var endast kalladt att i sig förena handel och vetenskaper. Medan i den storartade börsbyggnaden alla större handelsaffärer uppgöras, resa sig nu i dess granskap Vetenskaps- och Konst-akademierna, Universitetet o. s. v. Peter den Store uppgaf redan sjelf sin första föresats, antingen derföre, att hans planer blifvit illa utförda under hans tvenne år långa frånvaro i utlandet (1716 och 1717) eller också, emedan han härvid lyssnade till en moralisk lag och omständigheternas tvång.

År 1716 begynte något liknande en fästning att uppföras på Amiralitetsholmen; skeppsvarfvet der omgafs nemligen med ett utanverk och en graf, hvilket gaf anledning till benämningen "Amiralitets-Citadellet". Under följande året gräfdes fyra kanaler: Krjukoff-kanalen, som genomskär Engelska kajen, flyter genom stadens medelpunkt och förenar sig med Fontankan, derpå en kanal som utmynnar i närheten af Vinterpalatset och förmedlar förbindelsen mellan Nevan och Mojka; vidare Amiralitetskanalen som flyter under Isakstorget och slutligen Ligoff-kanalen, som genomlöper en del af de aflägsnaste förstäderna. Här af synes tydligt, att förbindelsen mellan de skilda stadsdelarne ända hittills varit möjlig endast med båt, och Peter var en alltför stor vän af detta fortskaffningsmedel för att genom broars anläggande inskränka dess begagnande. Ett skildt varf uppfördes för byggande af båtar, som skulle ombesörja kommunikationen inom staden. Dessa båtar voro af den mest olika skapnad och storlek; deras antal var ofantligt stort och bildade nästan en hel flotta, som i dagligt tal kallades "Nevaflottiljen".

Att man ej försummade handeln och afslöt flera fördrag, har redan blifvit omnämndt. Också hade redan åtskilliga utländska sjöfarande infunnit sig vid Nevans stränder, när nu omsider det första ryska fartyg skulle försöka sig på en längre resa. Detta afseglade år 1717 från Petersburg, lastadt med åtskilliga slag af landets produkter, deribland äfven 260 tunnor kaviar; och knappast hade sex eller sju år förflutit, innan redan en mängd andra fartyg afsändes till Frankrike och Spanien, medan 230 fartyg, tillhörande skilda nationer infunno sig i Nevas hamn.

Till de tvenne redan omnämnda stadsdelarne anslöt sig vid denna tid en förstad på fastlandet norr om Nevan, som sträckte sig ända till stora landsvägen, ledande till Viborg och der anlade man rymliga linmagasiner.

På Vasili-Ostroff hade antalet af gator, som genomsкуро holmen i räta vinklar och indelade densamma i jemnstora rutor, liksom ett dambråde, i betydlig mån tilltagit. Samtidigt hade äfven några fabriker här uppstått. Också begynte man nu i staden införa laglig ordning. Till en början utfärdades befallning att uppteckna den dag då Nevan om hösten tillfryser och om våren skjuter. Härefter följde år 1718 en ombildning af den polis, som sedan år 1714 här blifvit organiserad; den ställdes under ledning af en stor-mästare, som hade ett kansli till sitt förfogande. Dess uppgift utgjorde att öfvervaka byggnadsarbetena, bazarerna, allmänna och enskilda byggnader, underhålla gatorna, flodens bollverk o. s. v.

Sedan denna administrativa angelägenhet, som var af stor vigt för hufvudstaden och dess invånare, blifvit slutförd, sysselsatte sig Peter äfven med dess förlustelser och anordnade de s. k. assembleerna. Till dessa sällskapliga samqväm samlades, i strid med plägseden i landet, personer af hvardera könen, hvilket naturligtvis i betydlig mån måste mildra ryssarnes på den tiden ännu råa och vilda seder, dit det äfven hörde, att fruntimren ej egde tillträde i sällskaper utomhus. Tillika föranstaltades eleganta baler, till hvilka de sköna moskovitiskorna enligt det civiliserade utlandets föredöme ilade från sina orientaliska fruntimmersgemak, för att genom sin närvaro höja festernas glans och skänka nöjet ett större behag, en ädlare tjusningskraft. I de angränsande rummen rökte man enligt europeisk sed redan tobak och spelade åtskilliga spel, af hvilka schackspelet isynnerhet var omtyckt och redan då bland ryssarne egde rätt skickliga idkare. Kortspel voro på Peters tid ännu förbjudna. En särskilt prikás (befallning) utgafs år 1718 för dessa samqväm. Tsaren öppnade sjelf desamma vanligen i december och öfriga högt uppsatte personer måste häri följa hans exempel; dessutom var det stormästaren ålagdt, att vaka öfver as-



sembléernas ordningsföljd och de till dem hörande anordningar.

Härpå återvände Peter till det nyttiga och lät genom Ladoga-kanalen förena Nevan med Volkoff. Nu organiserades äfven kollegierna, åt hvilka anförtroddes högsta ledningen af statsangelägenheterna, som förut tillhört embetsverk kallade prikási, och hvilka senare erhöilo benämningen ministerier. — Senaten införskref åt sig ett boktryckeri, för att sjelf publicera nya ukasser, och ett annat boktryckeri inrättades i förbindelse med Neffski-kloster, i ändamål att sprida andliga skrifter. På Vasili-Ostroff uppbyggdes ett palats för storfurstinnan Praskovia Feodorovna, men då hon snart derpå dog bestämdes byggnaden för den redan då tilltänkta vetenskapsakademien. Kyrkor, hospital och den första teater uppstodo nu i en rask följd.

Freden i Nystad år 1721 helsades af hela riket med glädje och uppfylle Petersburg med nya förhoppningar. Genom detta fredsslut erhöil Ryssland Lifland, Estland, Ingermanland, äfvensom en icke obetydlig del af Finland, jemte staden Viborg. Petersburg kunde nu i lugn utvidga och försköna sig, utan att befara nya angrepp från svenskarnes sida. Vid denna tidpunkt förerade sig synoden och senaten om att såsom ett erkännande för de talrika välgärningar, Peter den store under sin lysande regering bevisat hela ryska riket, tillägga tsaren titlarne: "den store;" "fäderneslandets fader" och "alla ryssars kejsare".

De glänsande fester, som följde på freden i Nystad, afbröto likväl endast för en kort tid de rastlösa byggnadsarbetena, ty det låg kejsaren om hjertat, att redan under sin egen lifstid så mycket som möjligt höja och utveckla sin älsklingsort, som i framtiden skulle blifva så präktig och storartad. — Men för andra gången sedan dess grundläggning hotade nu åter en öfversvämning staden med tillintetgörelse. Nio dagar å rad blåste en vestlig vind oafbrutet, och Nevas vatten steg 7

fot öfver sin vanliga höjd, men likväl anlade man omedelbart derefter, liksom floden till trots, en hamn för galerer på Vasili-Ostroffs vestliga udde.

Följande år lät kejsaren en ovanlig ära vederfaras sin älsklingsbåt, densamma, som ingifvit honom första idén till en rysk flotta. Denna berömda båts historia är följande. År 1687 kom den unge tsaren att vid en vandring igenom byn Ismajlovo i närheten af Moskva fästa sig vid en liten skeppsbåt, som låg öfvergifven och bortglömd på en bakgård. Vid närmare efterfrågningar fann Peter, att den engång i tiden blifvit skänkt till hans far tsar Alexej Michailovitsch af konungen af Holland. Denna båts konstruktion, så olik deras, som begagnades i Ryssland, ingaf honom mycket intresse, och stor var hans öfverraskning, när han erfor, att den kunde framdrifvas med endast segel och roder, såväl upp-som nedför floden. Han önskade genast försöka den och befallte derföre sin omgifning att uppsöka en person, som kunde sköta den. Man fann för detta ändamål en holländare Carsten-Brandt, f. d. kapten för ett ryskt fartyg på Kaspiska Hafvet. Denne manövrerade nu slupen, och från det ögonblicket fästade den unge fursten, som nu fick den idén att göra Ryssland till en sjömak, Brandt vid sin person och gjorde honom till sin lärare i sjöfart och skeppsbyggnadskonst. År 1722 räknade Östersjöflottan redan inemot 15,000 matrosar och mer än 200 kanoner. Man ser således, att kejsaren hade all anledning att hålla sin båt i heder.

Imellertid hade åtskilliga förbättringar blifvit införda i hufvudstaden, ehuru denna samtidigt varit hem-sökt af en ny öfversvämning, den tredje i ordningen. Bland dessa vilja vi endast omnämna inrättandet af en, enligt nutidens begrepp visserligen bristfällig, men under dåvarande förhållanden, särdeles välkommen gatubelysning och den af tvenne fregatter förmedlade regelbundna förbindelsen mellan S:t Petersburg och Lübeck. Under året näst före Peters död uppfördes omsider en borsbyggnad på Petersburgska holmen i närheten af tsarens

första lilla hus. Det mest storartade företag under Peter I:s senaste lefnadsår utgör likväl obestriddigen vetenskapsakademiens förverkligande. I början af 18 årh. hade en sådan blifvit grundlagd af konung Fredrik I i Berlin under filosofen Leibnitz' ledning. Peter, som under sina utländska resor sammanträffat med den berömde lärde, hade af denne blifvit ledd på tanken att inrätta en dylik akademi i Petersburg. Efter sin hemkomst sysselsatte sig Peter, att dömma af hans brevexling med Leibnitz och en förordning af år 1718, ifrigt med planer åt det hållet. Likväl är det manifest, som tillkännagifver en vetenskapsakademis inrättande i Petersburg, dateradt först den 20 januari 1724. I och med reglementets för akademien offentliggörande var företaget imellertid långt ifrån betryggadt. Det nya institutets personal måste först anskaffas, och i detta ändamål lärda män inkallas från utlandet. Det erfordrade någon tid, innan kontrakter hunnit blifva afslutade med åtskilliga mera framstående utländske vetenskapsmän. Dessa begåfvo sig väl oförtöfvadt på väg till Petersburg, men redan innan de uppnått sin bestämelseort, hade Ryssland förlorat sin store kejsare och reformator.

Peter den Store afled nemligen i sin nya hufvudstad den 28 januari g. st. 1725 och begrofs i S:t Petri- och Pauli-fästnings katedral, som alltsedan den tiden blifvit alla ryska regenters och hela kejserliga familjens sista hvilorum.

## II.

S:t Petersburgs vidare utveckling från Peter den Stores död intill våra dagar.

Efter Peter I:s frånfälle afstannade den nya stadens utveckling för en tid. En del af de påbegynta arbetena fullföljdes ej med samma ifver som förr, andra

åter fingo helt och hållet förfalla, och tillochmed regeringens stränghet förmådde deremot föga eller intet. Derom vitna mer än tillräckligt de ukaser som tid efter annan utfärdades i ändamål att förmå adeln att qvarstanna der. En allmän ovilja mot att vistas i denna stad, der luften var så osund och omgifningarne voro betäckta med skogssnår och moras, røjde sig hos alla samhällsklasser. S:t Petersburg blef således egentligen endast regeringens säte, medan Moskva fortfor att utgöra dess verkliga hufvudstad; ty der älskade adeln, fri från hoftvånget, i sina gamla palatser omgifva sig med asiatisk pomp och ståt. Sålunda öfvergaf en mängd af Petersburgs invånare i början af kejsarinnan Annas regering staden, för att återvända till Moskva. Hofvet, som under kejsar Peter II:s regering residerat i Moskva, återvände deremot samtidigt till Nevans stränder. Förnämsta orsaken till den allmänna motviljan mot Petersburg var, såsom sagdt, det osunda klimatet. Peter hade fullkomligt insett detta och arbetade derföre ifrigt på att förbättra atmosfären genom markens torrläggande. I detta ändamål lät han gräfvä de många afloppskanalerna. Dessa förslogo likväl icke för ändamålet och regeringen fortfor derföre äfven under Annas tid att anse jordmånens uttorkande, såsom ett af de förnämsta vilkoren för den nya hufvudstadens fortkomst. — Vid denna tid voro Nevans stränder infattade med gräsbeväxta vallar och flätverk. Under Annas regering (1730—1741) tänkte man ännu ej på att ersätta denna så föga varaktiga infattning med något annat. Man inskränkte sig till att endast uttorka det kärr, som upptog en stor del af den sträcka, der nu Liteinaja-, Alexander-Neffski- och Moskovska-stadsdelarne äro belägna.

En bättre tid tyckes imellertid åter hafva randats för den förfördelade staden. Vasili-Ostroff, som numera undveks af adeln, erhöll småningom utseendet af en på trädgårdar rik förstad, dit köpmännen med förkärlek drogo sig. För öfrigt var denna holme i jem-

förelse med Amiralitets-stadsdelen föga bebodd, ty i den sednare hade nu småningom stora och präktiga byggnader uppstått. Såsom sagdt hade talrika härjande eldsvådor föranlett Peter att uttänka medel att sätta en gräns mot dessas återkomst, men han hade funnit endast ett enda sådant, att bygga staden af tegel. Medlet var godt, men utförandet erbjöd svårigheter, i följd af teglens dyrbarhet. Man fortfor derföre ännu delvis att bygga trähus, hvilka voro afskiljda från hvarandra genom rymliga gårdsplaner och trädgårdar, understundom äfven genom kärrpölar, hvilket gjorde eldsvådorna mindre farliga, tills genom befolkningens tillväxt bopningshusen närmade sig hvarandra, och i hög grad stegrade faran. År 1736 blef den tätast befolkade delen, som låg mellan Polisbron och Vosnesenski-gatan, i grund förstörd af lågorna. En ny eldsvåda utbröt några dagar senare i samma stadsdel och under följande året en tredje, hvarvid en betydlig del af staden förvandlades till aska.

Kejsarinnan Elisabeth älskade glans och prakt. Hon inkallade från utlandet konstnärer och arkitekter till sitt hof, utvalde de utmärktaste bland dem och sökte, ihågkommande sin faders planer, att smycka den af honom anlagda staden med rymliga och eleganta hus. Under hennes regering (1741—1761) uppbyggdes under den berömde italienske arkitekten grefve Rastrellis ledning det kolossala Vinterpalatset, som sedan den tiden utgjort de ryske kejsarens residens, och då förtiden med rätta ansågs såsom ett mästerverk i byggnadskonst. Anitschkoffpalatset är likaledes ett verk af denne konstnär, som dessutom utförde åtskilliga andra byggnader, såsom Pagekårens, samt grefvarne Stroganoffs och Voronzoffs hus. Han var det äfven, som utkastade planen till Smolna kloster med dess kolossala kyrka, hvars byggande påbegyntes år 1736 och afslutades först ett århundrade senare (1836), under kejsar Nikolai I:s regering. Vid denna tid utmärkte sig också redan mer

än en rysk arkitekt genom uppbyggandet af många stora hus; Nikolaikyrkan med dess fem orientaliska kupoler daterar sig äfvenledes från denna tid. Anmärkningsvärdast är likväl den kolossala bazar, som till en början erhöll sin plats på högra sidan om Mojkan, i närheten af det ställe, der Polisbron nu är belägen. Denna bazar förlades först senare till sin nuvarande plats och är numera känd under namnet Gostinni-Dvor. Grundvalen till densamma lades år 1755.

Efter Peter I:s död hade staden blifvit indelad i fem delar eller sidor (стороны), som ännu i våra dagar benämnas stóroni, nemligen: 1) Petersburgska holmen eller sidan; 2) Amiralitetsholmen; 3) Jamskája- och MoskoFFska-stadsdelen; 4) Viborgska sidan och 5) Vasili-Ostroff. Under Elisabeth lades ännu en sjetta stadsdel till de förra, nemligen Liteinaja-. Vid denna tid verkställdes en ny indelning af staden, d. v. s. till de förra sex redan omnämnda stadsdelarne kommo ännu fyra nya, nemligen: första Amiralitets-qvartalet, Róshdestvenska- och Karétnaja-stadsdelarne. Dessa tio stadsdelar sönderföllu vidare i kvartaler, såsom i senare tid. Också anlades på särskilda platser offentliga torg och bazarer, äfvensom hospital och fängelser uppbyggdes. Trots alla dessa försköningar och betydande framsteg räknade Petersburg likväl år 1750 icke mera än 80,000 invånare, och 12 år senare, när Katharina besteg thronen, hade deras antal tilltagit med endast 30,000, d. v. s. utgjorde inalles 110,000 själar, medan den gamla hufvudstaden Moskva redan då hade en folkmängd af 300,000 själar.

I och med Katharina II:s thronbestigning uppgick åter en skönare tid för hufvudstaden. Denna monarkinna skulle det framför alla andra blifva förbehållet, att såväl i detta, som i många andra afseenden fullfölja Peter den Stores afsigter och planer. — Vi sågo redan, att särskilda ukaser utfärdats, för att tvinga provinserna, att hvar i sin mån bidraga till hufvudsta-

dens befolkande. Den omtänksamma och kloka kejsarinnan ansåg tiden för sådana befallningar vara förbi och hon uttänkte derföre andra medel, för att till Peters stad locka en talrikare befolkning. Lockmedlet utgjordes af ett praktfullt, elegant och fint hof, vid hvilket konst och litteratur täflade med lyxen och glansen af präktiga fester. Å ena sidan gaf man skådespel och präktiga fester, å andra sidan uppköptes vetenskapliga samlingar och tafvelgallerier för betydliga summor; en synnerlig omsorg om vetenskaper, handel och industri, se der, hvad hon erbjöd hufvudstadens invånare. — Såsom stor regentinna och skarp-sinnig lagstiftarinna befordrade hon jemte hela rikets välfärd, äfven residensets framåtskridande; hon ställde sig sjelf i spetsen för det intellektuella lifvet och tog frimodigt initiativet till väckande af vetenskapliga sträfvanden och en sann civilisation i Ryssland. Och till hvilken grad liberalt kejsarinnan dervid gick till väga, bevisar bland annat hennes afsigt att redan då helt och hållet afskaffa censuren. Skada blott att försöket dermed aflopp sålunda, att monarkinnan efter en kort tid ansåg sig böra återtaga den landet förunnade tryckfriheten!

Vid Katharina II:s tillträde till regeringen egde S:t Petersburg väl redan ett stort antal kyrkor, palatser och vackra privatbyggnader, men likväl felades ännu mycket af den monumentala och storartade elegans, som nu i icke ringa grad öfverraskar fremlingen. Staden utvecklade sig dåförtiden instinktmässigt i skilda riktningar. Amiralitetsholmen och venstra Nevastranden hade råkat en vogue; der stodo de kejsarliga palatsen och adelns hotell, men äfven i den elegantaste stadsdelen förekommo ännu de bjertaste kontraster och gatorna korsade hvarandra utan den ringaste symmetri och ordning. På ett ställe afbröt sankt skogspartier plötsligt de vackra kvarteren, på ett annat stodo usla träkojor i bredd med präktiga palatser; vidare såg man här och der stora med grus betäckta byggnadstomter, hvilka ofta förlänade de lifligaste gatorna en



anblick af förödelse, såsom vältaliga vitnen om eldens förfärliga härjningar. År 1761 härjade i Petersburg återigen en häftig eldsvåda, som lade i aska en mängd hus. I kejsarinnan Katharinas sextonde regeringsår, år 1778, fanns endast en enda stadsdel, som kunde anses vara afslutad. Det var, såsom redan nämnts, första Amiralitetskvartalet; här såg man redan 216 stora och vackra stenhus, bland hvilka ej ett enda trähus stod att finna. Inalles räknade man i hela staden 633 stenhus; återstoden utgjordes af 3,800 trädhushus. Imellertid förökades befolkningen ögonskenligt, ty man räknade då redan 165,000 invånare. För att sätta en gräns för det oregelbundna byggnadssättet tillsattes en kommission, som erhöll i uppdrag att uppkasta en plan, hvarigenom enhet och symmetri skulle vinnas för framtida nybyggnader. Den första åtgärd som nu vidtogs, blef att utstaka en bestämd gräns för stadens område, för att dymedelst gifva den en nödig koncentration. Kommissionen ansåg sig likväl böra gå tillväga med stor försigtighet. En fullkomligt jemn mark och till stor del obetydliga byggnader af trä erbjödo väl ej några större hinder för stadens reglering, men med rätta tyckte man väl, att enorma summor skulle blifva nödvändiga för hela stadens omgestaltning, och att det vore ändamålsenligare, att bibehålla gatornas gamla indelning, och först i framtiden gifva dem en större bredd och en regelbundnare riktning. Vasili-Ostroff och venstra Nevastranden skulle hädanefter utgöra den egentliga staden. De stadsdelar, som voro belägna bortom kanalerna, indelades i tre förstäder: Narva-, Moskoffska- och Alexander-Neffski-förstäderna. Husegare och entreprenörer uppmanades att bygga husen i flera våningar, för att befolkningen skulle kunna koncentrera sig, och regeringen gjorde allt för att försköna flodstränderna.

På kejsarinnan Katharinas befallning lades år 1764 på venstra Nevastranden grunden till en praktfull granitkaj, på hvilken byggnadsarbetena oafbrutet fortgingo

under tio års tid. Denna storartade kaj öfverträffar vida dylika vid Themsen i London, Seinen i Paris och Spree i Berlin, och nordens Palmyra, såsom ryssarne med förkärlek benämna sin hufvudstad, kan med skäl vara stolt öfver denna Nevans solida och vackra infattning. Det berättas, att ett utländskt sändebud engång i kejsarinnan Katharinas närvaro full af beundran skall hafva utropat: „Hvilka oerhörda penningesummor måtte ej dessa klippmassors transport och uppbyggande hafva kostat?“ hvartill Katharina helt lugnt svarat: „Hvad de kostat? — jo, endast några pud ryska banknoter.“ Vid denna tid utvidgades en liten sumpig å, som upprann på den af Mojkan och Fontankan bildade holmen och utmynnade i Fontankan. Man sökte gifva densamma ett stridare lopp, höjde dess stränder, och omgaf den med en granitkaj, samt erhöll sålunda den nuvarande Katharinakanalen, hvilken i närmaste framtid är ämnad att öfverbyggas och jemte gatorna å ömsesidor förvandlas till en storartad genom hela staden löpande boulevard. Några år senare förskönades äfven Fontankans stränder genom en granitkaj, och anläggandet af tvenne chausseer, som från hufvudstaden ledde till Tsarskoje-Seló och Peterhoff utgjorde äfven väsendtliga förbättringar och nya försköningar i omgifningarne. Från och med denna tid begynte rika privatpersoner utmed denna väg uppbygga landthus och villor, hvilket naturligtvis mycket bidrog till den närmaste traktens uppodlande.

De på Nevans stränder belägna husen motsvarade ej mera de imponanta granitkajer, som man i våra dagar i hela deras utsträckning kunde förlikna med forntidens största byggnadsarbeten. Dessa fingo derföre äfven småningom lemna rum för de rikas stora hotell. Ett förbud utfärdades mot att bygga annat än stenhus vid floden, tillochmed i de aflägsnaste stadsdelarne. Nu först inflyttade adeln i större mängd till Petersburg. I följd af den fart handeln nu tog, utvidgade och förskönade sig staden af sig sjelf, och det gällde sålunda

endast att leda byggnadsarbetena. Vi nämnde redan att staden vid Katharina II:s thronbestigning räknade endast 110,000 invånare. Tre år senare, 1765, hade den redan 150,000, 1770 158,782, 1780 174,778, 1784 192,446 och år 1789 217,948 inv. Och i samma proportion tillväxte äfven stadens byggnader. Mången gång försvunno under förloppet af en enda sommar hela gator, bebyggda med trähus, för att lemna plats åt stora stenhus, som erhöilo invånare, redan innan de voro fullt färdiga.

Sommarträdgården utgjorde under senare delen af det förflutna seklet den förnämsta samlingsplatsen för stadsboerna, ty den var dåförtiden hufvudstadens enda offentliga trädgård. På Peter I:s tid var denna park betydligt större, och först kejsar Paul lät afskilja ett större stycke deraf, för att derpå bygga det numera s. k. gamla Michailoffska palatset. Katharina II försedde densamma mot Nevakajen med ett praktfullt, högt jernstaket, som från 1778—1784 sysselsatte ett stort antal arbetare. 36 granitkolonner uppbära och sammanhålla dess gallerverk, hvilket med sina stora, vackra portar, sina smakfulla förgyllda kransar, arabesker och spiror bildar ett skönt och solidt monument. — Det under Elisabeths tid uppbyggda Vinterpalatset erhöil vid denna tid en tillbyggnad i det s. k. gamla „Eremitaget,“ som riktades med en samling taflor, skulpturer och andra konstverk, jemte ett bibliotek. Hit plägade Katharina II under lediga stunder med stor förkärlek draga sig tillbaka och här fjerran från verdens buller och äflan mottaga en utvald sällskapskrets af berömde lärda och skriftställare, äfvensom sina utmärktaste ministrar, rådgifvare och gunstlingar, hvarvid snille och smak upplifvade den stora kejsarinnans spirituella tycken.

Tauriska palatset med sin angenäma arkitektur, sina täcka gallerier och sin herrliga trädgård uppstod äfven på en vink af kejsarinnan, för att såsom en gåfva öf-

verlåtas åt hennes mäktiga gunstling Potemkin, och det var här denne för sin herrskarinna tillställde de förtrollande och sagolika fester, som försatte hans samtida i verklig häpnad. Marmorpalatset, af en något massiv och dystert arkitektur, Konstakademiens stora, imponerande byggnad, Banken, Bergsakademien och Obuchoffska hospitalet utgöra vidare de vältaligaste vitnen om den storartade fart, konster och vetenskaper togo under denna snillrika regentinnas spira. Detta är onekligen en af glansperioderna i den unga hufvudstadens korta historia. — För att hedra minnet af kejsarstadens grundläggare, lät Katharina på den stora öppna platsen vester om Amiralitetet uppresas en praktfull rytartestatya åt Peter den Store.

Petersburgs höga beskyddarinna, kejsarinnan Katharina afled år 1796. Det rörliga lifvet och den snabba utvecklingen afstannade väl nu för en kortare tid, men likväl hade Nevastaden på långt när icke hunnit sin högsta utveckling. Under kejsar Pauls regering (1796—1801) inträdde ett större lugn i framåtskridandet, ehuru väl mer än ett manifest äfven på denna tid utfärdades till stadens fromma. Alltsedan år 1714 hade stadens invånare nödgats i sina egna boningar inqvartera trupperna. Denne furste lät för garnisonen uppbygga kaserner, och hädanefter befriades Petersburg från denna tunga. Samtidigt sysselsatte sig kejsaren med att införa ett reglemente för stadens administrativa förvaltning, det första sedan dess uppkomst. Icke desto mindre omfattade staden ännu stora sträckor af sumpig mark, ängar, fält, köksträdgårdar o. s. v. Det är tillräckligt att omnämna, att hela den areal, som nu upptages af torget mellan Vinterpalatset och Amiralitetet i början af detta århundrade ännu utgjorde en stor äng, här och der betäckt med stillastående vattengölar, på vars gräsbeväxta fläckar palatsets kor helt landligt och otvunget gingo på bete. Vid samma tid voro de begge Stallhoffsgatorna, hvilka utlöpa från Neffska-perspektivet,

knappast utmärkta genom några torftiga soldatkojor, och det stora Michailoffska torget, vid hvilket i närvarande tid det praktfulla Michailoffska palatset reser sig jemte sina vidsträckta flyglar, nu en af de rikaste och vackraste punkterna i hufvudstaden, utgjorde då förtiden endast en usel af köksträdgårdar infattad gata. — Efter denna korta hvila i den unga Nevastadens utveckling, uppgick vid början af 19 årh. åter efter kejsar Alexander I:s thronbestigning en mild sol öfver densamma. Byggnadsarbetena vidtogo med stegrad fart, och en stor verksamhet utvecklades nu för hufvudstadens försköning, hvarvid nyttiga arbeten intogo första rummet. — Med undantag af Vasili-Ostroff, Petersburgska holmen och en del af Apothekarholmen, der Peter den Store, såsom sagdt, redan år 1714 anlagt en botanisk trädgård, hade alla de öfriga holmarne norr om Stora Nevan fått förblifva i sitt ursprungliga skick. Dessa voro ännu verkliga med slam och vattenväxter betäckta kärr, ur hvilka dag och natt uppstego tjocka dimmor och skadliga dunster, som utbredde sig öfver staden och ännu mera förpestade den eljest redan fuktiga atmosfären. Kejsar Alexander önskade, att dessa sänka holmar skulle förvandlas till leende trädgårdar och under den vackra årstiden blifva angenäma vistelse- och förlustelseorter för hufvudstadens invånare. Arbetena påbegyntes. Kamenni-Ostroff och Jelagin blefvo betydligt höjda samt deras stränder noga begränsade och infattade. I alla riktningar gräfdes kanaler, för att marken så småningom skulle blifva torrare och fastare, och först derefter utstakades alléer, planterades träd och såddes ängar. Man förenade holmarnes stränder förmedelst eleganta broar, och nu uppstodo på alla kanter täcka villor och landthus af den mest omvexlande arkitektur. Alexander I lät der uppföra tvenne palatser, det ena på Jelagin, det andra på Kamenni-Ostroff, och snart omgäfvos dessa åter med ett antal smånätta villor, orangerier och blomstrande trädgårdar, som upp-

fyllde luften med sina vällukter. — Dessa arbeten voro likväl ej de enda. Andra, staden omgifvande, moras torrlades äfven af stadens styrelse, deribland trakten kring byn Ohta och de kärr, som lågo utmed vägen till Tsarskoje-Seló. Samtidigt sågos i staden på alla håll nya, vackra byggnader resa sig mot höjden. En del af Vasili-Ostroffs södra strand omgafs nu med en bred, präktig granitkaj. På samma holmes östra udde, som ligger midt emot fästningen, och der ett batteri fordom stått, uppbyggdes enligt ritning af franske arkitekten Thomon Börsen, en af de vackraste byggnader i sitt slag, i klassisk, ädel stil, med en hög portik, uppbyggen af doriska pelare, och ett stycke framom densamma uppfördes tvenne kolossala fyrtorn, hvilkas med bogspröten, ankare o. s. v. prydda pelare såsom jättar resa sig på Nevans strand, vid den punkt der floden delar sig för att omfatta Vasili-Ostroff med sina breda armar. Kasanska kyrkan vid Neffska-perspektivet, den täcka Amiralitetsboulevarden, der förut sumpiga löpgrafvar spridde sina osunda dunster, storfursten Michael Paulovitschs palats i elegant och ädel stil, utförd af arkitekten Rossi med en kostnad af 17 miljoner rubel, och nu hörande till Europas vackraste palatser, Stora teatern med sina imponanta konturer, och triumfportarne; allt detta är endast en del af de storartade byggnadsverk, för hvilka residenset har att tacka denne monark. Följande sin stora föregångarinnas, kejsarinnan Katharinas exempel, ville Alexander I förläna sin hufvudstad mera symmetri och elegans, på det att densamma ej vidare skulle hemfalla åt slumpens nycker. I detta ändamål nedsatte han likaledes en kommission, som egde att granska ritningarne till alla nya byggnader, att antaga eller förkasta dem. Granittrottoarer begynte äfven vid denna tid att läggas utmed husraderna, hvilket befrämjade samfärdseln på gatorna och gäfvo dessa ett snyggare och elegantare utseende.

och gatläggning kostat öfver hundra miljoner rubel och omedelbart eller medelbart varit vållande till tusentals människors död.

Vi omnämnde redan stadens storartade uppflygt och raska tillväxt under Alexander I. Detta röjes likväl ännu mera under kejsar Nikolais regering (1825—1855). I närvarande tid finnes icke mera någon till bebyggande ledig plats i de vackraste och tätast befolkade stadsdelarne, hvilket tvingar att påbygga äldre hus. Men äfven i aflägsnare qvarter, der ingen brist på plats ännu förefinnes, resa sig nya hus med utomordentlig hastighet. Tidt och ofta nedrifvas der propra trähus, för att lemna rum för högre sådana af sten. Stadens nuvarande bebyggda område är ganska vidsträckt, men likväl återstå ännu inom stadens rämärken sträckor, tillräckligt stora att i framtiden inrymma åtskilliga folkrika stadsdelar. Må man betänka, att i Petersburg årligen från alla håll i riket samla sig omkring 75,000 arbetare, och att detta antal knappast förslår för behofvet.

Vi nämnde redan, att stadens gränser utvidgades och tillägga här endast, att flera förstörings- och försköningsplaner uppkastades af kejsar Nikolai i egen person. Byn Ohta, som är uppbyggd på det gamla Nyenskans' ruiner, införlifvades med staden och bildar 13:de stadsdelen. Dessutom förseddes den del af Nevan, som ligger utanför byn och Ohtas mynning, med en granitkaj.

I stadens medelpunkt tillkom under denna tid en talrik mängd monumenter och byggnader. Bland annat anföra vi endast generalstabens jättestora hus, som år 1838 uppbyggdes af arkitekten Rossi, den vackra Trefaldighetskyrkan, som reser sig öfver Ismailoffska regementets kaserner, inrikes- och kultusministeriernas hotell, den storståtliga Alexandra-teatern, Michael-teatern, dirigerande senatens och heliga synodens hus, hvilka äro förenade genom en hvalfbåge, som leder till Galernaja-gatan, kolossala bazarer, kaserner och hospi-



tal uppstodo inom kort tid på kejsarens befallning, och granitkajerna på Vasili-Ostroff förlängdes. Den utmärkte franske arkitekten Montferrand utvecklade härvid en storartad verksamhet; han ledde bland annat arbetena vid uppbyggandet af den praktfulla och imponanta Isakskatedralen och uppreste den präktiga Alexanderskolonnen.

I december 1837 förstörde en eldsvåda det pomposa, år 1754 af grefve Rastrelli uppförda, Vinterpalatset med alla dess talrika, omätligt värdefulla konstskatter, trots brandmanskapens och stadsboernes alla ansträngningar. De praktfulla salarne med deras dyrbara dekorationer; alla de skatter, för hvilkas samlande Elisabeths, Katharinas, Alexanders och Nikolais lysande hof och regeringar användt i det närmaste ett helt århundrade; kejsarinnans våning med alla dess otaliga dyrbarheter, på hvilka tusentals konsterna händer slösat årslånga mödosamma omsorger, med hela dess sagolika prakt, dess undersköna malakitvaser och kaminer samt kolonner af jaspis; allt förvandlades inom mindre än 24 timmar i grus och aska. Men på dess ruiner reste sig inom den korta tiden af aderton månader det nya Vinterpalatset, i alla sina detaljer likt det förra, endast praktfullare och imponantare.

År 1838 byggdes af arkitekten Stakenschneider storfurstinnan Maria Nikolajevnas palats vid Blåa-bron. År 1837 fulländades den första jernväg i Ryssland, nemligen från Petersburg till Tsárskoje-Seló, som öppnad af kejsar Nikolai och hela befolkningen liksom utgjorde en underpant derpå, att Ryssland hädanefter skulle göras delaktig af alla menniskoandens eröfringar och uppfinningar, äfvensom af den moderna civilisationens resultat. Men en större borgen för Rysslands framåtskridande utgjorde imellertid Petersburg—Moskva jernvägen, som byggd af grefve Kleinmichel, invigdes den 1 november 1851. Den skulle närmare förena rikets begge hufvudstäder och betydligt befordra den redan förut

lifliga trafiken dem emellan. Icke lång tid derefter påbegyntes äfven byggandet af jernvägen från Petersburg till Warschau och Eydtkuhnen. — År 1855 anlades de första telegrafledningarne till utlandet och mellan rikets hufvud- och guvernementsstäder, samt öppnades till allmänhetens begagnande. — Det nya Eremitaget, uppbyggdt af bäjerska arkitekten Klenze med ett verkligt slöseri på dyrbart material och i den ädlaste och praktfullaste stil, invigdes år 1850 och utgör alla petersburgares stolthet.

Det skönaste minnesmärke uppreste kejsar Nikolai likväl åt sig i hufvudstaden Petersburg genom byggandet af den storståtliga Nikolaibron öfver Nevan. Hittills hade Vasili-Ostroff varit förenadt med stadens centrum endast genom den på pontoner hvilande Isaksbron, som i närvarande tid erhållit sin plats i närheten af Vinterpalatset och Börsen och nu kallas Slotsbron. År 1843 lät Nikolai I lägga grunden till denna första fasta stenbro öfver Nevan, hvars präktiga af gjutjern utförda hvalfbågar, hvilande på solida granitblock, dela Nevaflodens strömdrag. De stora, väldiga isflottor och isberg, som under isbildningen och islossningen höst och vår ofta med en betydlig fart skjuta ned utmed strömmen, brista och krossas mot de kolossala isbrytarena af röd finsk granit, såsom svaga af människohand timrade fartyg mot klipporna i hafsskären. Ett kapell af grå marmor med förgylt tak pryder bron. Den 21 November 1850 öppnade kejsaren i egen person denna mäktiga pulsåder för samfärdseln i hufvudstaden.

Under kejsar Alexander II:s regering har äfven åtskilligt blifvit gjordt för stadens förskönande, om också icke i så stor skala som förut, tack vare den omständigheten att behofven under näst föregående tid blifvit temligen rikligt fyllda. År 1859 fulländades emellertid den praktfulla Isakskatedralen, hvarpå arbetena enligt tvenne olika planer fortgått i ett halft århundrade, och

invigdes med stor ståt af kejsaren i egen person. De rätt vackra, storfurstarne Nikolai och Michael Nikolajevitsch tillhörande palatsen, det förra vid hästgardets boulevard, det sednare på slottskajen, bidraga i icke ringa mån till stadens prydnad. I den s. k. galérhamnen (Galérnaja) blefvo gatorna betydligt höjda, i ändamål att skydda denna stadsdel mot de densamma så ofta hotande öfversvämningarne. — År 1862 hade staden imellertid åter att beklaga en olycka, som ännu länge skall fortlefva i dess annaler och invånarnes hågkomst. Den 28 maj 1862, medan köpmännen i tvenne af stadens största bazarer, benämnda Apraxin-Dvor och Tschukin-Dvor, firade pingsthelgen, spred sig plötsligt i staden den förfärande underrättelsen, att dessa bazarer med alla sina omätliga varulager råkat i brand. På eldens släckande var ej att tänka, och tusentals småkrämare förlorade härigenom hela sin under årtionden hopsparda förmögenhet. Förlusterna uppskattades till mer än 10 miljoner rubel. Några månader hade imellertid knappast förflutit, innan på de förra förfallna byggnadernas plats redan reste sig de nuvarande stora Marie- och Alexander-bazarerna, hvilkas vackra arkader utgöra en prydnad för denna stadsdel.

Omnämna vi härtill, att jernvägssträckan mellan Petersburg och Warschau, samt till Eydtkuhnen vid preussiska gränsen, som i hög grad befrämjar Petersburgs samfärdsel med utlandet, fulländades år 1863, så hafva vi äfven hunnit till slutpunkten för vår historiska skizz. Från den tid, då den första usla koja uppslogs på Jänissaaris strand, och ända till det ögonblick, då den imposanta Isakskatedralen i sin öfverraskande orientalska prakt slutfördes, hafva vi steg för steg sökt att skildra kejsarstadens snabba tillväxt och uppblomstring i dess viktigaste drag. Oss återstår endast att tillfullo instämna i det slutyttrande om den ryska hufvudstaden, som fälles af en författare, hvars arbete legat till grund för ofvanstående skildring: „Må tsar Peters, Ryss-

lands genialiske omskapares plan att uppbygga åt sig en hufvudstad i ett kärr vid Nevaflodens sumpiga och gytjiga stränder också hafva förefallit hans samtida djerf, ja, tillochmed oförvägen, och verkligen kostat riket otaliga offer i menniskolif, samt enorma penningesummor; det beundransvärda, i sitt slag ensamt stående, resultatet utgör likväl ett det mest slående bevis på det ogrundade i de invändningar, alla tviflare uppkastat mot möjligheten att realisera Peter den Stores idé, som imelertid nu blifvit fullt förverkligad.“

---

# I. STADEN.

## S:t Petersburg,

ryska rikets andra hufvudstad och kejsarens residens, är den yngsta af Europas hufvudstäder. Staden har med exempellös hastighet tilltagit i omfång, skönhet och prakt under loppet af sin endast 169-åriga tillvaro, och är numera en af de största, vackraste och märkvärdigaste orter i världen, samt benämnes därför ofta icke utan skäl nordens Palmyra. Dess läge, hvad rikedomerna på vattenkommunikationer beträffar, ställer densamma näst efter Amsterdam, Stockholm och Venedig. Sjutton flodarmar och åtta kanaler genomlöpa densamma och dess omgifningar i alla riktningar, och i det närmaste en fjerdedel af staden sköljes af Finska Vikens vatten. Enligt den senast verkställda folkräkningen af år 1869 hade staden 669,734 inv., hvaraf omkring 580,000 ryssar, 50,000 tyskar, 21,000 finnar och svenskar, 12—15,000 fransmän, 5,000 engelsmän och amerikanare, samt ett betydligt antal judar, tatarer, armenier, italienare, greker, spanjorer o. s. v. Staden har 500 gator och öppna platser, 92 broar, 92 kyrkor, 158 kapeller samt 9,200 hus, af hvilka ett mindre antal inrymma öfver 1,000 inv. I spetsen för stadens administrativa styrelse står numera en stadsprefekt (gradonatschálnik), som tillika är högsta chef för polisen, hvars handhafvande betingar indelningen i 13 stadsdelar, hvilka vidare sönderfalla i 38 qvartal med hvar sitt vaktkontor. Den ekonomiska förvaltningen skötes af en borgmästare (golová) jemte delegerade. I judicielt hänseende är staden fördelad i 30 fredsdomaredistrikt.

## A.

**Adresskontor:** Hörnet af St. Sadovaja- o. St. Podjatscheskaja-gg., meddelar upplysningar om i staden vistande personers bostäder.

**Akademier:** Konstakademien, Vas. Ostr., Nevakajen, mellan 3 o. 4 linjj. Huset, en stor kvadrat om 400 fot i längd och bredd, samt 70 fot i höjd, uppbyggdes under kejsarinnan Katharina II:s regering åren 1764—1768, enligt ritning af arkitekterna Lamotte och Velten. Det är en af hufvudstadens mest betydande praktbyggnader och hållet i fullkomligt ädel stil. Den vackra åt Nevan vettande fasaden är prydd med pelare och statyer af den farnesiska Herkules och Flora. Det inre är ändamålsenligt och storartadt; parad- ingången utgöres af en präktig, bred granittrappa, smyckad med byster och statyer. Den s. k. runda salen, der besökaren först inträder, är på tvenne sidor omgifven af aflånga salar eller gallerier, innehållande af ryska konstnärer målade kopior i stora dimensioner efter klassiska taflor. Akademien eger en rik samling gipser efter antiken och italienska skolan i 16:de och 17:de årh.; dessutom ett större antal originalmålningar från 17:de och 18:de årh., tillhörande holländska, italienska och franska skolorna, samt åtskilliga utmärktare taflor af moderna franska, holländska och belgiska målare. Auditorierna och klassrummen är stora och ljusa. I samtliga salarne föresiggår den årliga expositionen, som numera öppnas i April månad. På gården och i trädgården ligga flygelbyggnader, upptagande ett gjuteri och en verkstad för mosaikarbeten. Samlingarne äro tillgängliga för besökande på anhållan hos konservatorn för akademimens museum, alla dagar från kl. 11 f. m. till 2 e. m. På kajen midt framför huset stå tvenne kolossal Sfinxer, som år 1832 blifvit hithemtade från det fordna Thebe.

**Krigsakademien:** 1) Artilleriakademien, Vib. först., nära Litejni-br. 2) Generalstabsakademien, Eng.-k., 32. 3) Ingeniörakademien, se Gamla Michailoffska palatset.

**Marinakademien,** Vas. Ostr., Neva-k. 11 linj.

**Mediko-kirurgiska akademien,** Vib. först., nära Litejni-bron, grundlades år 1799 af kejsar Paul. Dittills hade i Ryssland funnits endast läkareskolor af det slag, som de hvilka inrättades af Peter I och stodo i förbindelse med hospital. Undervisningen i dem förslog att bilda försvarliga fältskärer; alla läkare deremot voro utländingar. Mediko-kirurgiska akademien ombildades år 1835. Här undervisas icke endast i de vetenskaper, som hänföra sig till medicinen i ordets egentliga bemärkelse, utan äfven i farmaci och veterinärvetenskap. Akademiens hvardera sektioner ega 14 professorer; 8 adjunkter och extraordinarie professorer komplettera lärarekåren. Akademien eger: 1) bibliotek; 2) en samling fysikaliska instrument; 3) kemiskt laboratorium; 4) mineralogiskt kabinett; 5) botanisk trädgård och herbarium; 6) zoologiskt kabinett; 7) anatomiskt kabinett; 8) anatomisk- och patologisk teater; 9) farmakologiskt kabinett; 10) aptek och apteks-laboratorium; 11) kirurgisk- och ögonklinik; 12) terapeutisk klinik; 13) accouchements- och barnsjukdomsklinik; 14) ett sjukhus; 15) anatomiskt kabinett af husdjur; 16) ett veterinärhospital; 17) fysiologiskt kabinett, samt dessutom rikliga instrumentsamlingar. Lärokursen för läkare är i det minsta 5½-årig. Antalet studerande uppgår för det närvarande till 8 à 900.

**Vetenskapsakademien,** Vas. Ostr., Nevakajen, nära Slottsbron, erhöll sina statuter af Peter den Store år 1724, men invigdes först under Katharina I. Huset består af tre våningar med ett rundt torn på taket, upptagande ett astronomiskt observatorium. Akademien är för det närvarande indelad i tre sektioner: för de



fysiko-matematiska vetenskaperna, för historia och filologi, samt ryska språket och litteraturen, och räknar 21 ordinarie och 55 hedersmedlemmar, bland hvilka 7 utländingar, samt omkr. 200 korrespondenter. Till akademien hörer ett bibliotek, innehållande ungefär 148,000 voll., och manuskript, hvaribland ett af den ryktbara Kepler i 18 band, samt manuskriptet till Nestors krönika, skrifvet år 1280. Dess asiatiska museum eger kinesiska, mongoliska, arabiska, persiska, turkiska och japanesiska verk till ett antal af 12,000, hvaraf 1,369 på kinesiska språket, äfvensom afgudabilder, folkdrägter, husgeråd o. s. v. från Asien, samt ett kabinett för orientaliska mynt och medaljer, hvilkas antal uppgår till ungef. 22,000 st. I etnografiska museet finner man drägter och husgeråd tillhörande folken i norra Ryssland, äfvensom i Sibirien. Zoologiska museet är väl icke alldeles obetydligt, men öfverträffas likväl i rikhaltighet af samlingar i många andra af Europas hufvudstäder; afdelningarne för fiskar, fåglar och däggdjur äro ännu på det bästa representerade, ehuru väl en mängd fåglar tid efter annan, såsom mer eller mindre skadade, blifvit renoverade. Märkvärdigast är här afdelningen för antediluvianska djur, bland hvilka skelettet af ett mammutdjur, som år 1803 hittades i Sibirien, utmärker sig. Anatomiska, mineralogiska och botaniska kabinetten, äfvensom en samling kemiska och fysikaliska apparater, erbjuda allmänheten likaledes mycket af intresse. — Samlingarne och biblioteket äro utan vidare formaliteter tillgängliga för allmänheten, alla helgfria dagar fr. kl. 11 f. m. till 3 e. m., utom under juli månad g. st.

**Alexanderskolonnen**, på torget framför Vinterpalatset, af röd finsk granit i dorisk stil, är kanske den största existerande monolit och har en höjd af 84 fot och 14 fot i diameter; den hvilar på en 30 fot

hög piedestal af granit, smyckad med sköna bronsbasreliefer, troféer och prydnader, till hvilken tre trappsteg leda. Kolonnens kapital utgöres af en halfglob af brons, på hvilken står en engel, som i venstra handen håller ett kors, med den högra pekar mot himlen och trampar en orm under fötterna. Tolf turkiska kanoner tjena till stöd för det kolonnen omgifvande staketet. Ritningarne till monumnetet äro af franske arkitekten Montferrand, som äfven ledde byggnadsarbetena; engeln är af Orloffski. På Alexander-Neffski-dagen, den 30 augusti 1832, försiggick uppresandet af den herrliga pelaren förmedelst den förenade kraften af 60 vindspel, 400 arbetare och 2,000 soldater, som tjenat under kejsar Alexander I. Monumentets hela höjd från marken till korsets högsta spets utgör 154 fot och bär på piedestallen inskriptionen: „Åt Alexander I af det tack samma Ryssland.“

**Amiraliteten:** Gamla Amiralitetet, på Nevans strand mellan Vinterpalatset och Senaten, grundlades år 1704 af Peter I, som här byggde de första fartygen för sin flotta. Amiralitetshuset i sitt nuvarande skick är uppfördt under Alexander I och bildar en stor fyrkant, öppen mot Nevan, med varf för uppbyggande af mindre fartyg. Framför fasaden, som har en längd af 600 fot, löper en boulevard, planterad med lindar. Fasaden är afdelad genom kolonner och smyckad med statyer och grupper, föreställande Rysslands makt och styrka. Kolonnaderna, i kolossal storlek, uppbäras af karyatider (titaner) och omgifvas å ömse sidor af jättestora statyer, föreställande hafvets och flodernas gudomligheter. En af dessa grupper föreställer Peter den Store mottagande en treudd ur Neptuni händer. Amiralitetets torn med dess 100 fot höga förgyllda spira, på hvars högsta spets ett litet förgylldt fartyg finnes anbragdt, utgör en af de högsta byggnader i kejsardömet, samt erbjuder en herrlig an-

blick öfver hufvudstaden. Amiralitetshuset är att anses såsom stadens egentliga centrum eller brännpunkt, emedan stadens tre förnämsta ådror, Neffska-perspektivet, Garóchovaja- och Vosnesénski-gatorna utlöpa från detsamma och liksom radier utsträcka sig i det aflägsna fjerran, derunder genomskärande åtskilliga gator och kanaler. Ingen resande bör derföre försumma att en vacker och klar dag vid middagstiden uppstiga i Amiralitetets torn, för att få ett riktigt begrepp om S:t Petersburgs storartade och symmetriska anläggning. — En del af huset är numera upplåtet åt marinministeriet, en annan åter till lokal för en sjökadettkår.

Nya Amiralitetet, på vensta Nevastranden nedanom Nikolai-bron, är anmärkningsvärdt för sina tvenne förträffliga dockor för uppbyggandet af större krigsfartyg. Hit höra äfven de rymliga magasinerna för skeppsbyggnadsmaterialer på en holme benämnd Nya Holland.

**Amiralitetsholmen** utgör på sätt och vis stadens fastland, men delas genom kanalerna i fem särskilda holmar, på hvilka 9 stadsdelar äro belägna. Den bildar stadens centrum.

**Arsenaler:** Gamla Arsenalen, invid Liteini-bron, upptager en mängd i historiskt afseende märkvärdiga föremål, bland annat Peter I:s kabriolet, med en mekanik för uppmätande af vägalängder, troféer från många fästningar och fanor, bland hvilka Kosziuskos frihetsfana förtjenar uppmärksamhet. En del af denna arsenal är numera inredd till sessionssalar för Petersburgska guvernementets hofrätt (Sudébnaja Paláta).

Nya Arsenalen, vid Liteinajagatan midtemot gamla arsenalen, upptager i sig vapenlager och verkstäder; för samma ändamål har äfven nyligen på Viborgska Sidan uppförts en annan arsenal, der kanoner företrädesvis gjutas.

**Assuransbolag.** De förnämsta äro: Ryska Brandförsäkringsbolaget af år 1827 med en grundfond och ett reservkapital af 5,500,000 rubel silfver, Blåabron, 2. — Andra Ryska Brandstodsbolaget, Garóchovaja-gatan, nära Amiralitetet, i eget hus. — Moskoffska Brandförsäkringsbolaget med en grundfond af 2 milj. rub., hörnet af Garóchovaja-g. och Amiralitetstorget, 8.

## B.

**Badanstalter** för varma bad finnas i alla stadsdelar, för sjöbad om sommaren i flytande simhus på Nevan invid Amiralitetshuset och nedanom Nikolai-bron på Vasili-Ostroff, samt här och der på de större kanalerna. Prisen för varma bad variera mellan 3 kop. och 3 rubel.

**Bangårdar:** **Finska bangården**, Vib. först. Simbírskaja-g. Tågen afgå: till Helsingfors kl. 9 f. m., till Viborg kl. 9 f. m. o. 6 e. m.; anlända till H:fors kl. 11,5' e. m., till Viborg kl. 1,10' o. 10,6' e. m., till P:burg kl. 11 f. m. o. 9,15' e. m. Prisen: till H:fors I kl. 12 r. 39 k., II kl. 8 r. 26 k., III kl. 3 r. 23 k.

**Moskoffska-bangården**, Snámenskaja-torget. Tågen afgå kl. 8 f. m. o. 2 e. m.; anlända till Moskva kl. 8 o. 9 f. m. Prisen: I kl. 19 r., II kl. 13 r. el. 10 r., III kl. 6 r.

**Varschau-bangården**, bakom Obvodni-kan. Tågen afgå till Berlin och utlandet kl. 12 m. o. 4 e. m. Prisen: till Eydtkuhnen: I kl. 25 r. 20 k., II kl. 18 r. 90 k., från Eydtkuhnen till Berlin: I kl. 23 th. 5 sgr., II kl. 17 th. 25 sgr.

**Peterhoffska-bangården**, Obvodni-kan., till Krásnoje-Seló, Strelna, Peterhoff o. Oranienbaum, flera gånger dagligen.

**Tsárskoje-Seló-bangården**, Ságorodni-prosp. 44, till Tsárskoje-Seló (Pulkova) o. Páuloffsk, flera gånger dagligen.

**Banker:** Riksbanken, Katharina-kan. 30 o. 32, nära Gostinni-Dvor, erhöj år 1860 sitt nu gällande reglemente, enligt hvilket grundfonden utgör en summa af 15 milj. rub. s:r, som ej får förminska.

**Finska Bankens kontor,** Finska Statssekreteriatets hus, Jekateringoffski prosp. 9, vis à vis Nikolai Morskojs kyrka, hålles öppet alla helgfria dagar fr. kl. 11—2 e. m.

Dessutom förtjena att omnämnas Petersburgs Enskilta Handelsbank, Engelska-kaj. 18. — Petersb. Diskontbank, Michailovskaja-g. — Petersb. Internationella Bank, Eng.-kaj. 26.

**Bankirer.** Condojanaki, Fören.-Bankens i Finland kommissionär, Eng. kaj. Vyneken, Eng. kaj. 36. Junker, St. Stallhoffs-g. Sterky, Eng. kaj. o. s. v.

**Bazarer:** Gostinni-Dvor eller Stora Bazaren, hörnet af Neffska-persp. o. St. Sadóvaja-g., utgöres af ett kolossalt tvåvåningshus, innehållande ungefär 350 bodar, magasiner och förrådsrum, kring hvilka löpa stenlagda gallerier i tvenne våningar. Dess sammanlagda längd utgör 1,050 fot, bredden 700 o. 350 fot. Öfra våningen användes mest till förvarande af varulager, nedra våningen utgöres deremot af en rad elegant magasiner för detaljhandel. Här är allt hvad man ser, köper och talar till största delen rent nationellt och äkta ryskt. Egendomligt nog är här det förhållande rådande, att köpmän, som drifva handel med varor af samma slag, bosätta sig bredvid hvarandra i långa räckor, som derföre äfven benämnas linjer el. rader (линии, ряды). Sålunda indelas äfven Gostinni-Dvor i följande linjer: 1) Klädes-linjen (Sukónnaja), Neffska-persp.; 2) Spegel-linjen (Serkálnaja), St. Sadóvaja-g.; 3) Siden-linjen (Suróffskaja), Gostinni-per.; 4) Lärfts-linjen (Suróvaja), Tschernischóff-per.; 5) Madrass-linjen, i en skild byggnad mellan Gostinni-Dvor och Dúman, samt 6) Lilla Gostinni-Dvor, Dúmnaja-g.

**Maria- och Alexander-Bazarerna**, St. Sadóvaja-g., midtemot Riksbanken, indelades före 1862 års brand i Tschúkin- och Apraxin-Dvor, och utgjordes af en oöfverskådlig sammangyttring af större och mindre bodar, samt stånd af jernplåt och träd, der handel bedrefs med gamla kläder och husgerådssaker, äfvensom med konst-saker, ofta nog till fabelaktigt värde; numera en ny ståtlig byggnad med fasaden vänd mot Sadóvaja-gatan, som omfattar en vidsträckt areal, nästan helt och hållet besatt med bodrader och innehållande ung. 1,500 bodar och stånd. Här bedrifves handel med sidentyger, kläden, galanterivaror, skodon, nya och gamla möbler o. s. v. samt med frukter af alla slag.

**Nya Alexander-Bazaren**, hörnet af St. Sadóvaja-g. o. Jekateringoffski-pr., fulländades år 1868 och täflar till sitt omfång med de föregående. Handeln bedrifves här, dels i större och mindre bodar, hvilka i tvenne rader omgifvas af med glastak täckta gallerier i 2:ne våningar, dels också i fria luften. Bodarnes antal ung. 1,000. Uppvärmning och ventilation sker förmedelst apparater.

Utom dessa förekommer i skilda delar af staden ett tiotal större och mindre bazarer, i hvilka lifsmedel af alla slag utgöra den förnämsta handelsartikeln.

**Bergs-Ingeniörkåren**, Vas. Ostr., mellan 21 o. 22 linjj., grundlades redan på Peter I:s tid, men erhöll större betydelse först år 1834 och har först under de senaste åren från ett skolnässigt kronoinstitut eller en uppfostringsanstalt ombildats till en värdig, dess ändamål verkligen motsvarande, bergsingeniörakademi. Det stora och rymliga huset är prydt med 12 kolonner, en fronton och en bred granittrappa, på hvars begge sidor stå tvenne kolossala statyer. Elevernas antal uppgår till ung. 250 à 300. Det som här mest intresserar den besökande är mineralogiska museet, som täflar med de förnämsta samlingar i verlden af detta slag, ty de rika bergverken i

Ural, Kaukasus' klippor, Finlands och Sibiriens stenbrott hafva alla fått bidraga med sina skönaste produkter i guld, silfver och koppar, äfvensom med de skönaste exemplar af ädla stenar, för att åstadkomma detta museum. Topaser i alla nyanser, rubiner, ametister, smaragder, avanturiner, agater, onyx, lapislazuli, turkoser, aqvamariner, granater, labradorsten, malakit, marmor och porfyrrer; alla slag af ädelstenar finnas här representerade. De dyrbaraste och mest framstående föremålen äro följande: 1) ett kolossalt malakitblock, vägande 3,648 skålp., funnet i Ural och skänkt af kejsarinnan Katharina II; 2) en smaragd-drus med 24 kristaller, hvarje af en tums längd, från Santa Fé-de-Bogota och af nästan oskattbart värde; 3) en aqvamarinkristall af sällsynt renhet, af 11 tums längd, 13 tum i diameter och vägande 6 $\frac{1}{2}$  skålp.; 4) en förstenad trädstam, hvars inre är besatt med ametistkristaller; 6) från guldvaskerierna i Sibirien denna den ädlaste af metaller i alla former, såsom guldstoff, guldsand, guldsprot, guldgryn, guldhagel, guldegg och till på köpet en klimp gediget guld af i det närmaste 3 skålpunds vikt, som skänkts af kejsar Alexander I; 7) stora silfverstuffer och åtskilliga de vackraste profver af gediget silfver, nemligen s. k. silfverträd, der silfret nedhänger ulligt, buskigt och i form af grenar och qvistar; 8) en jättemagnet, som med lätthet bär i det närmaste en centner jern, och andra mineralogiska märkvärdigheter. Dessutom upptager museet en intressant modellsamling af alla större ryska grufvor, på det prydligaste sätt i liten skala kopierade efter verkligheten, äfvensom en fullständig samling af samtliga bergverksredskap. Huru storartadt hela institutet är anlagdt, synes redan af den omständigheten, att man för undervisningens behof i den sumpiga marken grävt och murat en egen grufva, i hvilken alla de särskilta arterna af stallar, schakt, vattenledningar o. s. v., äfvensom de olikartade bergs-

arterna blifvit tydligt åskådliggjorda förmedelst allehanda artificiella sammansättningar. — Anstalten är öppen för besökande alla helgfria dagar från kl. 11 f. m. till 2 e. m.

**Bibliotek:** Kejsrerliga Allmänna Biblioteket, Alexandra-torget och Neffska-persp., utgör ett af de rikaste i hela Europa. Huset begynte byggas under kejsarinnan Katharina II:s och fulländades under kejsar Pauls regering, samt har i senaste tid undergått betydliga förändringar och förbättringar. Hufvudfasaden åt Alexandra-torget är i andra våningen prydd med 18 kolonner, mellan hvilka finnas anbragta 10 stora statyer af grekiska filosofer. En kolossal bronsstaty, föreställande Minerva i sittande ställning, kröner frontonen. En andra, mindre fasad, vettar åt Neffska-persp. och en tredje åt St. Sadóvaja-g. En bred granittrappa leder upp till andra våningen till läsesalarne, som äro ändamålsenligt och elegant inrättade och dagligen besökas af en mängd läsande. Utom den präktiga, allmänna läsesalen finnes här en mindre dylik för fruntimmer, och en särskilt sal för tidskrifter och tidningar. Biblioteket innehåller öfver 900,000 band tryckta böcker, 30,000 handskrifter och autografer samt 75,000 koppar- och stålstick. Grunden till detta bibliotek lades genom ett bibliotek, som tillhört jesuiterorden i Polen, och hvilket Katharina II lät föra till Petersburg. Till bibliotekets rariteter bland handskrifter höra: det Ostromirska ryska evangeliet från 12 årh.; Apostlagerningarne på pergament från 15 årh.; konung Renés handskrift; Filip II:s af Spanien och hans gemål Isabellas egenhändiga bref om Amerikas upptäckt; dylika bref af Katharina af Medicis, Henrik IV, Ludvig XIV, drottning Elisabeth, Maria Stuart o. s. v.; en koran, skrifven med kufiska bokstäfver, hvilken enligt en gammal sägen påstås hafva tillhört Mohameds dotter Fatima; Voltaires portfölj m. m. De märkvärdigaste salarne i biblioteket



äro: 1) Baron Korffs sal, der arbeten om Ryssland, skrifna på alla möjliga utländska språk och utgörande öfver 30,000 volymer, finnas samlade, 2) Inkunabel-salen, som är inredd i medeltidssmak och innehåller alla de sällsyntaste upplagor af arbeten från boktryckerikonstens första tid och till år 1521, en samling som påstås uppgå till 10,000 volymer, samt 3) Voltaires sal, upptagande Voltaires bibliotek och en staty af honom sjelf, framställd sittande i en ländstol i detta sitt bibliotek och huggen i marmor af Houdon år 1771, ett arbete af gripande effekt. — Kejs. bibliotekets läsesalar äro öppna för allmänheten hela året om, ett tiotal dagar undantagna, alla helgfria dagar fr. kl. 10 f. m. till 9 e. m. och sön- samt helgdagar fr. kl. 12 m. till 3 el. 4 e. m. Afdelningen för manuskript är tillgänglig alla helgfria dagar fr. kl. 10 f. m. till 3 e. m. Biblioteket i sin helhet kan, efter skild anmälan, beses alla sön- och tisdagar fr. kl. 1 e. m.

**Vetenskapsakademiens Bibliotek**, se Vetenskapsakademien.

**Eremitagets Bibliotek**, se Eremitaget.

**Biblioteket i 2:dra Afdelningen af H. M. Kejsarens Eget Kansli**, Litejni-pr., mellan Italjanskaja- o. Basejnaja-gg., består uteslutande af arbeten i juridik och katedral. Öppet alla tis-, ons-, tors- och lördagar fr. kl. 11 f. m. till 3. e. m.

**Bokhandlare.** De förnämsta äro: Wolff, Isakoff och Bietepage, Gostinni-Dvor; Mellier, fransk litteratur 20, Hessel 13, Schmitzdorff 5, Eggers et C:o 11, Münx 14, Jungmeister 18, Basunoff 30 och Kasantschikoff 54, alla vid Neffska-perspektivet.

**Boktryckerier** finnas 83, litografiska tryckerier 100.

**Botaniska trädgården**, på Aptekarski-Ostroff, har storartadt och ändamålsenligt anlagda orangerier och är mycket besökt, isynnerhet på våren, då kamelliorna

stå i full blom. Men äfven det imposanta, praktfullt inrättade palmhuset, äfvensom orchidéerna och parasitväxterna äro mycket intressanta. Palmhuset är så rymligt och högt, att de högsta träd i detsamma fritt kunna utveckla sig; gallerier, broar och hvalfgångar på en höjd af 50—60 fot från golvet, skänka åskådaren en herrlig överblick af det hela, der mellan högresta palmer och exotiska växter springbrunnar och kaskader plaska och prydligt sandade trädgårdsgångar slingra sig; papegojor, kakaduer och tropiska alster förläna denna anblick ett förtrollande behag, och försätta nordbon plötsligt från is och snö till Amerikas urskogar och eqvatorns hetta. Trädgården är tillgänglig för besökande alla dagar fr. kl. 7 f. m. till 10 e. m., orangerierna åter fr. kl. 10 f. m. tills skymningen inträder, museet och herbarierna fr. kl. 11 f. m. till 3 e. m.

**Boulevarder:** Amiralitetsboulevarden omgifver Amiralitetshuset på tre sidor och utgör med sina lummiga, af statyer smyckade alléer en angenäm promenadplats.

**Hästgardets-boulevard** vidtager vid Isakstorgets östra sida och har vid ingången tvenne vackra slipade granitkolonner, smyckade med hvar sin segergudinna i brons.

**Broar:** Öfver Stora Nevan: Nikolai-bron, se Inledningen; Slotts-bron (Dvortsóvi-most) förenar torget framför Vinterpalatset och Börsen; Troítski-bron, förenar Marsfältet och Pet. först.; Liteini-bron, förenar Liteini-pr. och Vib. först. De tre sednare, som hvila på pontoner, löstagas höst och vår vid isläggningen och islossningen helt och hållet, samt alla morgnar under seglationstiden delvis, för att lemna genomfart åt farkoster. Öfver kanalerna: Bland dessa, som stiga till ett antal af omkr. 90, utgöra de förnämsta: den öfver Fontankan ledande Anitschkoff-bron med de berömda hästtämjare-grupperna, äfvensom de tvenne af kedjor uppburna broarne: Pante-

leimon-bron, invid Sommarträdgården, och Egyptiska-bron, i närheten af Fontänkans utlopp.

**Börsen.** Vas. Ostr., Slottsbron, en af Petersburgs vackraste byggnader, grundlades år 1783 enligt ritning af arkitekten Quarenghi, men ombyggdes sedermera af Thomon åren 1804—1810. Stora salen är kolossal och erhåller sin dager genom taket. Rörelsen är här lifligast kl. 3—5 e. m. Framför börsen stå de af oss redan i inledningen beskrifna Mercuriuskolonnerna. I börsens omedelbara närhet ligger tullkammaren med sina ofantliga byråer och nederlagsplatser, som genom en jernväg för häst står i direkt kommunikation med ångbåtshamnen. Här finnes äfven den s. k. Börsträdgården, der man om våren finner uppställda till salu en mängd utländska sångfåglar af alla slag, papegojor, höns, äfvensom framförallt racehundar af de mest olika slag.

## C.

**Cafés-Restaurants:** Dusaux o. Borel, St. Morskája-g.; Wolff, Polisbron; Dominique, Neffska-persp.; Café du Passage, o. s. v.

**Chambres garnies,** se Möblerade rum.

**Circus:** Circus Hinné, torget framför Michailoffska manegen. Representationer vanligen från Oktober till slutet af April.

**Conservatorium,** Musikaliska, inrättades år 1862; undervisning meddelas, utom i elementära kunskapsämnen, i sång, spelning på piano och alla i en orkester ingående instrument, den musikaliska kompositionens teori, musikens historia, körsång och orkesterspelspel. Kursen är 6-årig, årsafgiften utgör 100 r. s:r.

## D.

**Duma,** Stads- eller rådhuset, Neffska-persp., 31.

## E.

**Ekipager:** De vanligast begagnade åkdonen utgöras af droschkor, äfvensom af kalescher och heltäckta vagnar med två och fyra platser. Prisen enligt öfverenskommelse med kusken. Priset för en kortare färd i droschka från 15 k. För begagnande af täckvagn betalas vanligen 2 r. 50 k. och högre per dag.

**Eremitaget,** Miljonnaja-g. invid Vinterpalatset, intager onekligen första rummet bland alla de kejsarliga byggnader, som innesluta konstskatter. Redan kejsarinnan Katharina II lät år 1768 byggmästaren de la Motte i Vinterpalatsets omedelbara närhet uppföra en byggnad, der hon fjerran från hofvets buller skulle kunna i mindre och valda kretsar sysselsätta sig med litteratur och konst. Hon benämnde derföre äfven denna byggnad sitt „Eremitage.“ Här uppställdes nu de dittills inköpta konstverken. Då lokalen imellertid icke förmådde inrymma alla de taflor och andra konstskatter, som fortfarande inköptes, lät kejsarinnan redan år 1775 genom arkitekten Velten uppföra en annan, genom en hvälfd gång med den första förenad, byggnad. Kejsar Alexander lät der uppställa de högst betydande af honom inköpta konstverken, och gjorde dem tillgängliga för konstnärer och konstvänner. Kejsar Nikolai omsider fattade år 1839 det lyckliga beslutet att i en enda byggnad inrymma alla de värdefulla taflor, som han nyligen sjelf låtit inköpa, äfvensom de konstverk, som funnos kringsspridda i åtskilliga kejsarliga slott, och framför allt i Tsárskoje-Seló, samt i Tauriska palatset. I denna afsigt lät han uppföra ett rymligt nytt hus, hvars utförande anförtroddes åt den bekante arkitekten Leo von Klenze från München. Påbegynd år 1840, fulländades byggnaden 1850 och invigdes 1852. Kejsaren hade åt arkitekten öfverlåtit att bestämma den stil, i hvilken huset, som med rätta bibehållit sitt

gamla namn, skulle byggas, och han valde den grekiska stilen. Huru obetingadt prisvärdt detta val i och för sig äfven är, så kan likväl ej nekas, att denna låga byggnad med sina fina, grekiska profiler, i bredd med Vinterpalatsets väldiga i svulstig barockstil hållna massor, bildar en mycket bjert kontrast, och att ett hus i renaissance-stil på denna plats, såsom mera harmonierande med omgifningarne, hade åstadkommit en större effekt. I alla händelser gör det nuvarande Eremitaget på åskådaren intrycket af en utländsk växt; i och för sig deremot förenar det åtskilliga egenskaper, som tillförsäkra detsamma en betydande effekt. Husets högst betydliga, 515 fot långa och 375 fot breda, parallelogramm med sina tvenne stora gårdar, fasaden med en framskjutande vestibyl, uppburen af åtta pilastrar, mot hvilka tio, jemte piedestalen 22 fot höga, Telamoner luta sig, elegansen och den rena smaken i de arkitektoniska formerna, det stora antalet i nischer anbragta statyer af berömda konstnärer, och grupperna på norra och södra sidans gafvelfält, föreställande konsterna, utöfvade i religionens och maktens skygd, samt slutligen såväl i det yttre, som isynnerhet i det inre en utsökt gedigenhet, skönhet och dyrbarhet i materialet; allt detta sammanlagdt utgör något, som ingen annan praktbyggnad i Europa har att uppvisa. Såsom ett bevis på vårt sednaste påstående tjänar redan den omständigheten, att de tio Telamonerna äro monoliter af en vacker, ljusgrå, finkornig och mycket hård granit från närheten af Sordavala i Finland, och att taket i atrium uppbäres af sexton pelare, monoliter af den redan omnämde vackra, röda, finska graniten med joniska kapitäl af Carrara-marmor. De 22 fot breda trappstegen i den trappa, som i tre afsatser leder upp i andra våningen, bestå likaledes af Carrara-marmor. Tvenne gallerier, som i andra våningen löpa utmed trappans sidor, uppbäras af tjugo

kolonner, monoliter af samma gråa granit. Likaledes äro äfven de öfriga 104 i byggnadens inre befintliga kolonnerna alla monoliter af den utsöktaste marmor och granit. Väggarne äro beklädda, dels med verklig, dels med stuck-marmor, och endast de med tafvor behängda med tapeter af purpurrödt siden. Golfven bestå likaledes dels af marmor, dels af en riktutsirad mosaik af dyrbara träslag. Denna mosaikparkett är äfven det enda virke, som i hela huset förekommer, ty hela takresningen och alla taken, hvilkas sammanlagda areal utgör 80,000 qvadratfot, äro af jern och deras sirater af galvanoplastisk koppar. Dessa salars prydnade med kandelabrar och vaser, till en del af en mycket betydlig storlek och af de dyrbaraste stenarter, som vunnits i Urals och Altais rika berglager och i östliga Sibirien, motsvarar fullkomligt denna prakt och dyrbarhet i material. Redan i atrium öfverraskas man af tvenne obelisker och tvenne kandelabrar af en stenart, som i Ryssland benämnes arlés, af mineralogerna brun stenhaltig rhodonit. Här finnes dessutom, utom andra mycket vackra stenarter, hvilkas namn det blefve svårt att uppräknas, avanturin, agat, jaspis samt granit och porfyr af de mest olika slag. Andra praktvaser och bord äro åter öfverdragna, antingen med malakit eller lapis-lazuli. Med allt detta stå omsider äfven de med dyrbara sidentyger beklädda, rikt förgyllda möblerna, i fullkomlig harmoni. Ifall det var arkitektens uppgift, att genom materialets dyrbarhet åstadkomma det intryck, att denna byggnad hörer till kejsrerliga palatset, med hvilket det ju äfven är förenadt förmedelst ett galleri, så har det lyckats hunom fullständigt.

För att vinna en öfversigt af det hela, meddela vi här till en början huru de skilda samlingarne äro fördelade på de tvenne våningarne. **Första våningen:** Från det präktiga atrium inträder man till venter först i salen, innehållande egyptiska och assy-

riska skulpturer och andra fornsaker. I sju större och mindre salar ansluta sig till denna de grekiska och romerska skulpturerna. Från den femte af dessa salar kommer man i en stor sal, hvars tak uppbäres af tjugo granitmonoliter, der minnesmärkena från de grekiska kolonierna, vanligen kallade fornsakerna från Kertsch, äro uppställda i invid fönstren anbragta glaslådor och glaspyramider. Vänder man sig deremot från atrium till höger, så finner man i de första fyra salarne den rika samlingen af målade vaser. Från den sista af dessa salar kommer man till höger i ett långt galleri innehållande en samling handteckningar, af hvilka ett rikt urval finnes utställt i med glas täckta vitriner invid sjutton fönster. Längs andra hälften af korridoren löper en stor sal, upptagande samlingen af kopparstick. Mellan denna och den sista salen, innehållande vaser, befinner sig i tvenne salar, till hvilka på venster hand en tredje ansluter sig, biblioteket, och slutligen till venster om detsamma en liten sal, upptagande antika bronser, samt till höger en motsvarande sal, som innehåller indiska, mongoliska, tschudiska och sassanidiska fornsaker. **Andra våningen:** De på trappans begge sidor befintliga gallerierna upptaga utmärkta marmorstatyer af moderna bildhuggare. Detsamma är äfven fallet med ett galleri (I), i hvilket man inträder genom en dörr midt framför trappan, och hvars väggar upptagas af i vaxfärger på kopparplåtar utförda bilder ur forntida målares lif. Närmast detta galleri ligger en stor, ofvanifrån belyst sal (II), hvar-est alla större taflor af italienska skolan äro uppställda i kronologisk ordning, medan sju bakom detsamma på hvarandra följande gallerier (VI, VII, VIII, IX, X, XI o. XII) i samma följd innehålla mindre bilder af samma skola, och en större sal i samma rad en serie freskomålerier, efter ett utkast af Rafael utförd af hans lärjungar. Den stora salen (IV) till

höger om den italienska innehåller samtliga spanska taflor, och den till venster (III) flertalet större bilder, tillhörande flamländska skolan i 17:de årh. Denna skolas öfriga stora bilder och skizzer finnas samlade i närmaste från sidan upplysta sal (XVI). Ett mindre rum (XIII) till höger om densamma innehåller gammal-nederländska och gammal-tyska skolan i 15:de och 16:de årh.; ett dylikt till venster (XVII) tyska skolan i 17:de och 18:de årh. Till det förra af dessa smårum ansluter sig en sal (XV) med tvärvägg, der Rembrandt och hans skola finnas uppställda. Sednaste afdelningen af denna sal (XVa) omfattar taflor af engelska skolan. Längs denna sals inre vägg löpa fem kabinet (XIV a, b, c, d, e), förnämligast upptagande taflor af Potter, Teniers och Wouvermann. Från Rembrandt-salen kommer man genom ett likaså vackert, som praktfullt af arkitekten Stakensneider år 1863 uppfördt galleri, i en rad med den största prakt dekorerade salar (XXVIII—XXXIX), tillhörande gamla Eremitaget, der man, af brist på utrymme i det nya, uppställt franska skolans taflor. — Återvända vi nu till det lilla rum (XVII), som upptager den nyare tyska skolan och gå åt venster, så möta vi först en stor från tvenne sidor belyst och med åtta tvärväggar försedd sal, med en gång i midten. Denna sal innehåller taflor från holländska skolans blomstringsperiod i 17:de och 18:de årh. Till densamma ansluter sig en fyrkantig sal, upptagande djur-, blomster-, frukt- och stilleben-stycken ur den nederländska skolan. Den följande stora salen (XX) innehåller hufvudsakligast Frans Snyders' mycket stora taflor, samt Canovas tre berömda arbeten: Amor och Psyche, Paris och Danserskan. Sist i raden följa tvenne stora salar (XXI o. XXII), upptagande ryska skolan. Tvenne salar (XXIII o. XXIV) och ett mindre rum (XXV) innehålla vidare antika och moderna mynt samt medaljer, och en stor sal



(XXVI), dit man kommer genom spanska skolans rum (IV), kaméer och gemmer. Längs dessa sednaste fyra salars framsida löper slutligen det långa galleri, som upptager en trogen kopia af Rafaels berömda loger.

---

**Tafvelgalleriet.** Katharina II lät genom Rafael Mengs i Rom och Grimm i Paris inköpa en mängd de värdefullaste taflor från den tidens berömdaste privatsamlingar, så att galleriet redan då erhöll ett betydligt omfång. Isynnerhet var det Crozats, Choiseuls, Tronchins, Baudoins och framförallt Sir Robert Walpoles samlingar, som bidrogo dertill. Under Alexander I vanns en värdefull förstärkning i desamma genom inköpet af kejsarinnan Josefines och dansken Coesveldts samlingar; under kejsar Nikolai I tillkommo hertiginnan af Saint-Leus galleri och Barbarigo-samlingen, samt åtskiliga mästerverk ur konungens af Nederländerna och marskalk Soult's samlingar. Omsider har under kejsar Alexander II:s regering ytterligare inköpts taflor och skulpturer från Campanas samling i Rom. — Eremitagets tafvelgalleri innehåller i närvarande tid 1,632 värdefulla taflor, valda bland en samling, uppgående till 4,000. De taflor, som ej fått rum i Eremitagets salar, hafva blifvit fördelade på Vinterpalatset och slotten i Tsárskoje-Seló, Peterhoff och Gátschina; en reserv af 100 bättre taflor finnes dessutom i Eremitagets paviljonger, och 200 mera framstående dukar har kejsaren dessutom förärat till nya museet i Moskva. — Italienska skolan är i Eremitaget representerad genom 327, spanska genom 115, flamländska, holländska och tyska genom 944, engelska genom 8, franska genom 172 och ryska skolan genom endast 65 taflor. Galleriet är framförallt rikt på spanska och flamländska taflor, deribland 20 af Murillo, 6 af Velasquez, 60 af Rubens, 34 af van Dyck, 40 af Teniers, 10 af van der Helst, 41 af Rembrandt,

50 af Wouvermann, 9 af Potter, 40 af Jakob Ruysdael, och ett lika stort antal af Snyders. — Hvad denna präktiga samlings värde beträffar, så yttrar en kompetent domare d:r Waagen härom, att den står efter endast gallerierna i Paris (Louvren), Dresden, Madrid och Florens (galleriet Pitti häri inbegripet), men kan ställas i jembredd med gallerierna i Wien, München och Berlin. Sina värdefullaste dukar har Eremitaget framförallt i nederländska och tyska skolorna för 17:de och 18:de årh., med afseende å hvilka det icke endast motsvarar världens rikaste samlingar, utan äfven öfverträffar desamma. Mindre väl representerade äro italienska skolorna för 15:de och 16:de årh.; efterblomstrings-epokerna deremot öfverträffas endast af Louvren och galleriet i Dresden. Äfven beträffande tyska och nederländska skolan för samma tidrymd står det efter de flesta största gallerier. Deremot öfverträffas det med afseende å rikedom på spanska taflor endast af galleriet i Madrid, och mängden fransyska målningar endast af Louvren. Slutligen är Eremitaget den enda tafvelsamling på kontinenten, som eger ett antal engelska bilder. — För inhemtandet af närmare detaljer hänvisa vi till baron Köhnes samvetsgranna katalog: *Catalogue de la galerie des tableaux, S:t Pétersbourg 1863* och d:r G. F. Waagens utmärkta kritiska arbete: *Die Gemäldesammlung der Eremitage, München 1864*, hvilka legat till grund för ofvanstående beskrifning.

I första våningen innehåller Eremitaget en stor samling af **egyptiska och assyriska fornsaker**, äfvensom ett herrligt galleri af **romerska och grekiska skulpturer** samt **antika bronskärl**, som i vår tid blifvit i betydlig mån riktadt genom inköpet af en stor del af det berömda Campana-galleriet, och nu tryggt kan jämföras med de förnämsta samlingar af detta slag i Europa. Katalogen öfver detta prydligt ordnade galleri upptager

361 n:o, bland hvilka förekomma flera praktverk af stor ryktbarhet och högt värde. **Konstverken** och **fornsakerna från det cimmeriska Bosphorus**, vanligen kallade fornsakerna från Kertsch, utgöra enligt d:r Waagens åsigt Eremitagets dyrbaraste skatt, emedan man väl äfven i andra europeiska hufvudstäder eger nästan lika stora och rikhaltiga konstsamlingar som här, men deremot intet annat museum i verlden än detta, som skulle kunna uppvisa ett så stort antal väl bibehållna föremål af rent grekisk konst. De hafva till största delen blifvit funna på Krim, der grekerna egde betydliga kolonier. År 1831 upptäckte man af en slump i en grafhög, hvar-est en skytisk konung, hans gemål, stallmästare och stridshäst voro begrafna, hans tiar, hans kungliga drägt, dyrbara husgerådssaker, vaser af förgylld brons och åtskilliga andra föremål. Alla dessa fornsaker, lagerkransar af guld, nålar, halsband, kedjor, ringar, vaser o. s. v. af brons, silfver och guld, uppgå till ett antal af ungefär 2,000 n:o och äro uppställda i glasskåp och glaspyramider.

Samlingen af konstnärers **handteckningar** och **kopparstick** har växt till ett antal af 200,000 blad och riktas allt fortfarande med alla moderna blad af värde. **De 566 antika sköna vaserna**, som utvaldes ur Campana-galleriet, äro äfven af stort värde. I första våningen är äfven **Eremitagets bibliotek** beläget. Det grundlades af kejsarinnan Katharina II och bestod ännu för någon tid sedan af 100,000 volymer, samt utgöres af privatbibliotek, som tillhört Diderot, Gallioni, Nik. Zimmermann, Büsching, Tscherbátoff o. s. v. **Mynt- och medaljsamlingen** i första våningen är mycket rik och särdeles fullständig för särskilda folk, isynnerhet beträffande ryska mynt, och mynt tillhörande andra slaviska folk, i Polen, Böhmen, Serbien o. s. v. Genom de först under kejsar Alexander II gjorda inköpen af Perovskis och Reichels samlingar,

af hvilka den sednare omfattade omkring 60,000 st., har samlingen blifvit riktad i storartad skala och eger nu inalles 160,000 exemplar mynt och medaljer. Dessutom finnes ännu i Eremitaget en stor samling graverade stenar, gemmer, kaméer och glaspaster, hvilken redan på Katharina II:s tid innehöll 10,000 st., och sedermera blifvit betydligt förökad.

Peter den Stores galleri innehåller en högst märkvärdig samling konstverk af guld, silfver, perlor, diamanter och andra ädelstenar; vidare de af denne tsar egenhändigt förfärdigade konstalstren af elfben och metall, hans hyffel- och svarfbänk, hans graverade, gjutna, skurna, mejslade och svarfvade arbeten, medaljer, vapen, bägare, skrin o. s. v. Man måste förvåna sig öfver denne genialiske, talangfulla Proteus på thronen, när man ser alla de konstverk af hans hand, som äro samlade här, hvilka i sina minsta detaljer äro så fint och sirligt utförda, att de ännu i vår tid öfverallt skulle betraktas såsom mästerstycken. — Ett stort ur med spelverk, i form af ett träd, hvilket Potemkin skänkte till kejsarinnan Katharina, bildar medelpunkten i detta kabinett. En vaxfigur i naturlig storlek föreställande Peter I, äfvensom den arabiska häst, han red i slaget vid Poltáva och hans tvenne hundar, allesamman uppstoppade, samt ett stort antal af hans promenadkappar, förekomma här bland öfrige kuriositeter. Eremitage-teatern, belägen i tredje våningen, inrymmer omkr. 500 personer. Kejsarinnan Katharina lät här uppföra komedier, någon gång författade tillochmed af henne sjelf. Teatersalongen som ända till 1841 vid de stora nyårsbalerna på hofvet, till hvilka omkring 30,000 personer voro inbjudna, begagnades till matsal för kejsarliga familjen och hofvet, är numera endast 3 eller 4 gånger hvarje vinter öppen för en utvald samling. Artister från franska teatern spela här någongång för hofvet i maj månad.

Kejserliga Eremitagets samlingar äro, undantagande juli och augusti månader g. st., samt fredagar och stora helgdagar, utan alla formaliteter tillgängliga för personer af alla klasser, från febr. till juli fr. kl. 10 f. m. till 4 e. m., och från sept. till febr. fr. kl. 10 f. m. till 3 e. m. För inträde i Peter I:s galleri erfordras biljetter, som gratis utdelas i Eremitagets kansli, alla helgfria dagar fr. kl. 11 f. m. till 1 e. m. Kataloger öfver samlingarne på ryska och franska språken försäljas af Eremitagets schweizare.

**Expositioner:** Oljemålningar, Neffska-persp., Polisbron, holländska kyrkohuset, alla dagar från kl. 10 f. m. till 3 e. m.; Landtbruksredskap och maskiner, Vinterpalatsets manège; Blommor och växter, Vinterpalatsets manège och Tauriska-palatset, vanligen på våren.

## F.

**Fabriker, Kejserliga.** De kejserliga fabrikerernas forna betydelse har i senaste tid varit i betydligt aftagande, emedan de kostade hofvet mera, än de inbragte; några af dem hafva redan öfvergått i privathänder. Numera återstå i hofvets ego endast: Kejs. Porslinsfabriken, Vib. först., Alexandroffskaja-g., som anlades redan år 1756 och ännu för det närvarande tillverkar allehanda lyxartiklar af porslin och bisqvit, som hvad godhet och konstvärde, samt skönhet i teckningen beträffar, kunna ställas i bredd med de bästa utländska alster; och Kejs. Glasfabriken, i närheten af Alexander-Neffski-kloster, som likaledes tillverkar alster af utmärkt kvalitet och skönhet.

**Folk- och kyrkofester.** Af dessa inträffar den första den 6 jan. g. st. och benämnes kreschtschenie eller dopet, emedan då öfverallt i kejsardömet vattnet inviges till begagnande under årets lopp. En stor del af stadens befolkning och framförallt personer

af de lägre klasserna strömma då ner till Nevan i närheten af Vinterpalatset, der för tillfället ett med dyrbara helgonbilder smyckadt kapell blifvit upprest på isen. Samtidigt har imellertid metropoliten och hela det i staden tjenstgörande kleresiet, som uppgår till ett antal af flera hundra, samlats i Alexander-Neffski-kloster och tåga derifrån företrädta af det heliga korset, en mängd dyrbara helgonbilder och kyrkobanér, samt sjelfva iklädda af guld, silfver och broderier lysande skrudar, mot samma mål. När processionen hunnit till Nevans strand, mottager metropoliten kejsaren, som jemte hofvet, äfven i procession, uttågar ur Vinterpalatset, för att vara närvarande vid den nu följande ceremonien, som består deri, att metropoliten under kanonsalut neddoppar det heliga gyllne korset i vattnet och läser några böner, hvar-efter folkmassan skyndar sig att ur de rundtomkring på isen upphuggna vaken i allehanda kärl upphemta, samt dricka af det invigda vattnet. Härpå följer högtidlig gudstjenst i stadens samtliga kyrkor och kapell, dit folkmassorna ila, bärande i händerna kärl fyllda med vatten, som sedan det nu blifvit vigdt förvaras, för att under årets lopp användas såsom botemedel mot sjukdomar af allehanda slag. Dagens högtidlighet afslutas sedermera vanligen genom en stor militärparad, som anställes af kejsaren på Amiralitets-torget. — En folkfest af fullkomligt verldsligt slag är deremot fastlagsveckan, eller veckan före stora fastan, som motsvarar katolikernas karnaval och i Ryssland vanligen benämnes masslenitsa. Det är en verklig nationalfest, som utmärker sig såväl genom sin betydelse, som sina nationella seder och bruk, och måste förekomma hvarje fremling mycket originell. Påskhögtiden är hos ryssarne den viktigaste och största af alla kyrkohögtider och föregås derföre af en sju veckor lång fastetid, under hvilken ryssen heltochhållet bör afhålla sig från bruket af

alla animaliska födoämnen. För att behörigen förbereda sig till dessa långa försakelser och taga ett verkligt afsked af det vanliga lifvets fröjder, vill rysen nu några dagar å rad, så att säga, må riktigt godt och roa sig utan bekymmer för morgondagen. Medan i de högre kretsarne festligheter af alla slag redan under veckotal förut i oafbruten följd jagat hvarandra, fira medelklassen och folket i Ryssland endast fastlagsveckan eller masslenitsan, och förnämligast de tre sista dagarne i densamma. Men så gå de också löst så mycket ursinnigare och det tager nu ingen ända på utfärder, picknicker, maskera-der och baler. Kejsrerliga teatrarne spela tvenne gånger dagligen för till trängsel fyllda hus, och på tor- gen finnas uppförda skrinbanor, provisionella teatrar (balagáner) för akrobater, pantomimer, pajazzon, ka- ruseller o. s. v., för att lemna äfven folket tillfälle att roa sig af hjertans grund. Under hela denna vecka förtäres öfverallt till öfverflöd af de berömda s. k. ryska blienierna eller plättar af bohvetemjöl med skirt smör och kaviar, af hvilka denna vecka väl äf- ven erhållit sitt namn. Den förnämsta tummelplat- sen för gammal och ung, rika och fattiga är under dessa dagar i Petersburg Amiralitetstorget från Vin- terpalatset till Isakskyrkan. Det är ett intressant och fängslande skådespel att vid sådana tillfällen obser- vera den lägsta, okonstlade folkklassen i dess glädje, dess originella idéer och upptåg. En vandring mel- lan de öfverallt här uppställda stånden och de tal- rika balaganerna förser hvarje fremling med rika äm- nen till studiet af ryska folkkaraktern. Kalkåkning, gungor och karuseller utgöra ryska folkets förnämsta förlustelser, och skrinbanorna intaga derföre här en af de främsta rummen. I dessas närhet finnes en mängd karuseller uppförda, der såväl fullväxta som barn under tonerna af en öronslitande musik helt stolt och förnöjdt åka omkring i brokigt utsirade bå-

tar och vagnar. Musik får härvid naturligtvis ej saknas, och hvarje balagan och karusell har derföre äfven sitt eget kapell, som, utan att bry sig om sin granne, qvintilerar och blåser sina melodier, så att man på det korta afståndet af några hundra steg, der ungefär tjugofem sådana balaganer hafva sin plats, samtidigt kan få höra tjugofem musikkapell trumma, blåsa och pipa om hvartannat. I de förnämsta balaganerna uppföras pantomimer med de öfliga fyra personerna: Cassander, Harlekin, Colombine och Pierrot, och dessa äro delvis så rikt och elegant utstyrda, att den bildade publiken ej underlåter att äfven deltaga i detta oskyldiga teaternöje. Konstberidare, akrobater, apteatrar, kabinett med vaxfigurer, menagerier, jättar och dvergar, underdjur o. m. d. förevisas vidare i dessa brädbaracker, och man spekulerar härvid lika mycket på de rikas rublar, som på det lägre folkets kopeker. Utom dessa balaganer ges det på detta torg ännu hundratals andra spekulanter med förlustelser af alla slag, såsom lotterier, „tittskåp“, skjul för målskjutning, mekaniska kraftmätare, fortunaspel o. s. v., äfvensom naturligtvis otaliga butiker och stånd med blinier, piroger, pepparkakor, té, öl och mjöd, men framför allt med nötter och glace, hvaraf här förtäras otroliga qvantiteter. En äkta nationell och högst karakteristisk företeelse är vid dessa folkfester den ryske gyckelmakaren eller skämtaren, som vid alla karuseller uppträder såsom en gammal bonde med ett långt och yfvigt skägg af lin, iklädd den traditionella drägten och bastskor, till sig lockar skaror af folk och för desamma uppför allehanda komiska scener, än såsom lärd bonde eller hexmästare i stora brillor och med en kolossal trollbok i handen, än såsom barberare, musiker eller poet o. s. v., hvarpå den tacksamma publiken ovilkorligen svarar med skallande gapskratt och högljudda bifallsrop. — Såsom sagdt, så upp-



tages en stor del af Amiralitets-torget af en nästan oöfverskådlig ätande och drickande, pratande och skrattande, gungande och skrinnande folkmassa, men likväl blir der äfven rum nog för den korso eller guljanie, till hvilken de rika och förnåma förena sig, för att under förbifarten i sina präktiga ekipager se huru folket roar sig, och sjelfva låta beundra sig. Det är ett intressant skådespel, att se denna rad af vagnar och slädar, som vanligen är en par verst i längd, passera förbi. Vid denna guljanie igenkänner man lätt de ryske köpmännen på den blankputsade kaleschen, de feta becksvarta hästarne och de åkandes trinda och belåtna ansigten, samt bredvid dem fruntimmer, som vanligen paradera i de tjockaste och dyraste atlas- och sammetsstyger, samt de dyrbaraste pelsverk; men äfven grefvinnor och furstinnor, utländska sändebud med jägare och jockejer, läkare och konstnärer, — med ett ord alla petersburgare deltaga i den allmänna festen. I dessa dagar visar sig äfven kejserliga familjen understundom uti med fyra eller sex hästar förspända galavagnar med förridare och i skarlakansröda pelsar klädda kuskar och lakejer, men vanligen sitta i hofekipagen endast elever från någon af stadens adliga jungfrustift, som en och annan gång om året genom täckvagnarnes rutor få kasta en flygtig blick ut i det för dem tillslutna, hvimlande lifvet i deras närhet.

Under fastan infaller en egendomlig folkfest, palm-marknaden, som fortgår torsdagen, fredagen och lördagen näst före palmsöndagen. Skådeplatsen för denna inbjudande marknad är Gostinni-Dvors arkader mot Neffska-perspektivet och St. Sadóvaja-gatan, äfvensom dessa gator sjelfva. Här uppställas i brokiga rader allt det som kan fröjda och fresta barnaögat, och främst naturligtvis palmqvistar eller rättare sagdt friska videqvistar med sina silkeslena blommor och vidfästade kerubansigten af vax. Vidare ägg af

alla slag och allt hvad som står i förbindelse med påsken, äfvensom såväl naturliga, som artificiella blommor i stort urval, och leksaker. På påsklördagen gör en stor procession med det heliga korset i spetsen till minne af Kristi intåg i Jerusalem ett tåg omkring kyrkorna, och allt folk strömmar med videqvistarne i händerna och under presternas sånger till kyrkorna, der palmerna bestänkas med vigvatten.

Den största fest i Petersburg, liksom öfverallt i Ryssland, är imellertid påskhögtiden. Påsklördagen på aftonen uppfyllas kyrkorna småningom med en tyst och botfärdig menniskomassa; tillsvidare äro imellertid templens hvalf mörka och dystra, och presternas messor ljuda entoniga och dofva. Först vid midnatt, precis på slaget tolf, dåna plötsligt kanonerna, Isakskatedralens jätteklockor låta höra sina första mäktiga toner, och liksom elektriserade faller ett tusental af kyrkoklockor i alla stadsdelar in i ett högtidligt jubel. Såsom genom ett trollslag har den dystra fastetidens makt blifvit bruten, och påsksöndagen träder plötsligt med fridens palm ut i den mörka natten. Altarväggens gyllne portar öppna sig, och nu ljuder sången: „Kristus är uppstånden — uppstånden från de döda!“ I samma ögonblick är äfven kyrkan förvandlad till ett ljushaf, ty icke endast kronor och lampor, utan äfven de otaliga vaxljus, som folkmassan bär i sina händer, hafva såsom genom ett trolleri blifvit tända, och illuminationen har såsom en löpeld flugit från hand till hand. „Hristós voskrés!“ (Kristus är uppstånden!) ljuder det på alla håll, och såväl bekanta, som obekanta skaka hvarandras händer och kyssas. *Vo istinä voskrés!* (Ja, han är uppstånden!) svarar dervid den tilltalade och kysste. Härpå företaga presterna, företrädda af helgonbilder och facklor och under sång, samt följda af hela den glada och tända vaxljus bärande folkmassan ett tåg omkring kyrkan. Hela denna ceremoni eger i sig något stor-

artadt och upplyftande och är särdeles högtidlig och imponant i den herrliga Isakskatedralen, äfvensom framförallt i Moskvas Kreml efter gudstjensten i Kröningskyrkan. — Efter denna kyrkliga högtidlighet vill ryssen imellertid äfven genast göra sig skadeslös för den bedröfliga fastetiden, och omedelbart efter gudstjensten återvänder han till hemmet, der ett uppdukadt bord redan väntar honom. Alla under fastan strängt förbjudna maträtter intagas nu med största belåtenhet, och dervid få ej heller de traditionella påskbröden (kúlitsch) och de konformiga bakverken af ystad mjölk (pásha) saknas. — Följande morgon begynner åter det ändlösa kyssandet och äggutbytet; föröfrigt upptagas folkfesterna nu åter för en vecka på Amiralitets-torget, med de modifikationer som årstiden fordrar. — Beskrifningen på öfriga folkfester meddela vi i förbindelse med de platser der de försiggå.

**Fästningen, med St Petri och Pauli katedral, grundlades af Peter den Store år 1703, men de nuvarande befästningarne af sten påbegyntes först 1706. Katedralen i citadellet, som var den första kyrkan i Petersburg, uppfördes tillika med fästningen och till en början af trä. År 1714 nedrefs imellertid denna och grunden lades till en ny af sten, som likväl först år 1732 blef fullkomligt färdig. År 1723 upprestes det ung. 470 fot höga, i en spets utlöpande, förgyllda tornet; 1720 uppställdes i detsamma det dyrbara klockspelet, som utgöres af 35 klockor. Kyrkans inre är dekoreradt med en mängd eröfrade turkiska, franska och polska fanor och vapen, äfvensom bland annat äfven med Paris', Warschaus och Korfus', samt andra eröfrade fästningars nycklar. Här hvila de jordiska kvarlevorna af Peter den Store och alla hans efterträdare på ryska kejsarethronen med deras gemåler och barn, med undantag af Peter II, som är begravven i Moskva. Den som sett de prunkande och pom-**

pösa grafmonument, som finnas uppresta öfver de engelska, franska och polska konungarne, samt isynnerhet Napoleon I:s praktfulla begravningsplats i Invalid-dômen, måste när han står vid dessa grafvar, der verdens mäktigaste furstar såsom en Peter den Store, Catharina II, Alexander I och Nikolai I hvila, intagas af förvåning öfver de enkla och anspråkslösa sarkofager, som betäcka de ryske tsarernas ben. En likduk af guldbrokad med en deri inväfd gyllne örn och kantad med hermeliner utgör dessa grafvars enda prydnad. Hvarje graf är omgifven med ett enkelt järnstaket. För öfrigt äro altarväggen (ikonostasen) och det allra heligaste smyckade med guld- och skulpturarbeten. Under sommarnätterna, när nejden rundtomkring redan är försänkt i hvila, kan man mången gång få höra tonerna af ryska folksången från klockspelet i tornet sväfva öfver Nevans vågor till staden. Katedralen är öppen alla dagar. — Det inom fästningsmuren belägna **Myntuset** kan äfven besökas af allmänheten.

## G.

**Gator:** **Neffski-prospekt**, eller såsom utländingarne benämna denna gata: **Neffska-perspektivet**, med en längd af 5,500 och en bredd af 72 alnar, intager onekligen främsta rummet bland Petersburgs gator. Den är för Petersburg det som rue Rivoli jemte boulevarderna är för Paris, Oxford- jemte Regent-Street för London och Friedrichsstrasse jemte Unter den Linden för Berlin, ty i anseende till sin längd liknar den de tre första af dessa gator, i anseende till sina byggnader de tre sednare, och i anseende till sina präktiga magasiner och den lifliga rörelsen täflar den med dem alla tre. Utgår man från gatans begynnelsepunkt vid Amiralitets-torget och passerar den öfver Mojka-kanalen ledande Polis-bron, har man bland an-

märkningsvärda byggnader genast till höger grefve Stroganoffs i barock-stil uppförda vackra palats och midt emot detsamma holländska kyrkan; några steg längre fram framblicka till venster från Stora Stallhofs-gatan reformerta och finska kyrkorna, sedan till venster tyska Petri-, svenska och katolska kyrkorna, och till höger den storståtliga Kasanska kyrkan med sina pompösa kolonnader. När man så gått öfver Katharina-bron och kastar blicken till venster, visar sig i fonden af Micháiloffskaja-gatan Nya Michailoffska-palatset, medan till höger rådhusets torn och Gostinnidvorsk långsträckta gallerier ådraga sig uppmärksamheten. Vidare följa till höger kejserliga biblioteket och derinvid i fonden af en öppen plats Alexandra-teatern med sin kolonnad och imposanta fasad, samt slutligen Anitschkoff-palatset, thronföljarens residens. Omedelbart derpå befinna vi oss äfven på den s. k. Anitschkoff-bron, som leder öfver den största af stadens kanaler, Fontanka, och är prydd med fyra bronsgrupper. Från denna bro har man åt hvardera sidan längs den med präktiga kajer beklädda kanalen en så storartad och ståtlig anblick, som väl få städer i verlden förmå erbjuda. Sjelfva kanalen, som eger en betydlig bredd och ursprungligen utgör en biflod af Nevan, är längs hela sitt lopp uppfyllt med barker och båtar af alla slag, samt ett öfverskådligt antal prydligt dekorerade flytande tvätthus, simhus och med smärre boningshus försedda fisksumpar, och utmed strandkajerna så långt ögat når följa på hvarandra i en oafbruten räckta präktiga kolossala hus i 4 och 5 våningar, öfver hvilka här och der och slutligen i ett aflägsset fjerran höjer sig en mängd kyrktorn med sina rikt förgyllda kupoler och spiror. Fortsätta vi vandringen vidare, fästes vår uppmärksamhet ovilkorligen vid det vida större buller de förbilande ekipagen här åstadkomma. Orsaken härtill är den, att gatan ända till Anitschkoff-bron är belagd

med ett slags träparkett af på ända ställda, i sexkant formade, omkr. ett qvarter höga furukubbar med trossbottnar af bräder, längs hvars glatta yta hästhofvarne och ekipagens hjul glida nästan ohörbart, men härifrån framåt med en vanlig beklädnad af klappersten. Gatans fortsättning på andra sidan bron förlorar betydligt i intresse för fremlingen. Husen på ömse sidor äro väl lika ståtliga, ja tillochmed delvis ståtligare än förut, och granit-trottoarerna lika breda och prydliga, men lifvet eger här redan mindre omvexling och rörlighet. En half verst härifrån ligger vid ena sidan af Snamenskaja-torget Moskoffska bangården, och nu stå vi vid perspektivets egentliga slutpunkt, ty här gör det en betydlig böjning åt s. o. och fortlöper så ännu ungefär en verst till Alexander-Neffski kloster vid Neva-stranden. Under detta sitt sednaste stadium antager det en högst anspråkslös karakter och är ej ens mera upplyst med gas. Vackra byggnader hafva imellertid begynt byggas utmed det samma, och i en snar framtid skall väl äfven denna del kunna täfla med de öfriga. — Näst denna gata utmärka sig genom sin längd och betydelse **Gorochovaja-gatan**, 3,387 aln. lång och 40 aln. bred, och **Vosnesenski-prospekt**, 5,000 aln. lång och 37 aln. bred, hvilka hvardera utgå från Amiralitets-platsen och i närheten af Neffska-perspektivet, men hvilkas andra ändpunkt med resp. en à två verst är derifrån aflägsnad. Stadens förnämsta handelsgata är imellertid **Stora Sadovaja**, som utgår från Marsfältet, men först vid den punkt der den skär Neffska-perspekt. antager en rätt liflig karakter. Vid densamma ligga på en sträcka af omkr. 3 verst stadens förnämsta bazarer, såsom Gostinni-Gvor, Maria- och Alexander-bazarerne, Riksbanken, Hötorget, nya Alexander-bazaren, Nikolski-bazaren o. s. v. Med densamma täflar i längd **Ságorodni-prospekt**, som likväl innan den berör Neffska-perspektivet antager namnet **Vladimírskaja-gatan**, och seder-

mera **Liteini-prospekt**, hvilka tvenne sednare och deras tvärgator **Troitski-pereúlok** och **Sérgieffskaja-gatan**, jemte **Miljonnaja-** och **Galernaja-gatorna**, **Engelska-** och **Gagárin-kajerna** till större delen äro bebyggda med storståtliga hotell, tillhörande grädden af den ryska aristokratien. Omnämna vi ännu några af perspektivets tvärgator såsom **Stora** och **Lilla Morskája-**, **Michailóffskaja-** och **Karavannaja-gatorna**, af hvilka den första väl med sina praktfulla magasin, tillhörande förnämligast fransmän, italienare och tyskar, och promenadplatsen för den fashionabla världen, är den elegantaste i hela staden, och **Meschtschanskaja-gatan**, som bebos af tyska handlande och handtverkare, så hafva vi gjort allt hvad utrymmet tillåter.

**Generalstabens hus**, Amiralitets-torget, midt emot Vinterpalatset, det största hus i S:t Petersburg med en utringad och halfcirkelformig hufvudfasad, itudelad genom en 70 fot bred till **Stora Morskája-gatan** ledande port, på hvars frontespice finnes anbragt en sexspänd triumfvagn af gjutjern i kolossal storlek. Detta hus, som eger mindre fasader mot **Neffskaperspektivet**, **Stora Morskája-g.** och **Mojka-kanalen**, omfattar tio inre gårdar, utgör sätet för de högsta militära myndigheterna och upptager rika samlingar af alla slag, bibliotek, kartverk, boktryckeri o. s. v. Här förvaras äfven alla handlingar rörande ryska krigshistorien, alltsedan Peter den Stores tid. I den del af byggnaden som vettar mot **Mojkan**, befinna sig dessutom utrikesministeriet och en del af finansministeriet.

**Gymnastik-anstalter:** Gymnastiska sällskapet, under ledning af d:r Berglind, i hörnet af **Neffskaperspekt.** o. **St. Sádovaja-g.** samt på **Vas.-Ostr.** å universitetet. **Clevesal**, **Blåa-br. 66.** **Vahlfelt**, i äldre **Michailoffska palatsets paviljong.** **Schultz**, **St. Meschtschanskaja-g. 29.**

## H.

**Hittebarnshuset**, med hufvudingången mot Mojkan, mellan Polis- och Röda-broarne, är en af de betydligaste välgörenhets-inrättningar i riket och utgör med rätta hufvudstadens stolthet. Icke ens Paris och London kunna uppvisa så storartade hittebarnshus, som dem hvilka Petersburg och Moskva ega. Det härvarande barnhuset instiftades år 1770 af Katharina II, såsom en afdelning af det stora hittebarnshuset i Moskva, och förlades år 1798 under kejsar Paul till venstra Nevastranden, mellan Röda- och Polis-broarne, i för detta ändamål uppförda hus. Denna anstalts flera hus, i senaste tid förstörade och omgifna med trädgårdar, samt åtskilliga flygelbyggnader och boningar för betjeningen, intaga ett så vidsträckt rum, att de sträcka sig ända från Mojkan till Stora Meschtschanskaja-gatan. Den nuvarande lokalen anordnades af kejsarinnan Maria Feodorovna, Paul I:s gemål, men förstörades, utvidgades och förskönades betydligt af kejsar Nikolais gemål Alexandra Feodorovna och isynnerhet af nuvarande kejsarinnan Maria Alexandrovna. Barnens antal har under de senaste årtiondena mångdubblats och har från 5,000 stigit till 10,000, derpå till 20,000 och är för det närvarande ung. 25,000. Den årliga tillväxten utgör omkring 5—7,000 barn, men dödligheten är äfven temligen betydlig och skola 15—20 dödsfall belöpa sig på 100 spenbarn. 500 uppfostrare och uppfostrarinnor leda det jättestora etablissemnets angelägenheter, hvars personal i öfrigt uppgår till 6,000 personer, hvaraf inemot 2,000 ammor. — Samtliga spenbarnen utlemnas efter en fem à sex veckor lång vistelse i hittebarnshuset, och sedan de blifvit vaccinerade, till ammor på landet och ställas der under uppsigt af distriktsläkare, hvilka ega att månadtligen till anstalten inrapportera angående deras helsotillstånd.



En del af de dit utlemnade gossarne qvarstannar der i egenskap af kronobönder, andra åter sättas i lära hos handtverkare. Flickorna blifva antingen med en hemgift af 100 r. s:r bortgifta med soldater, handtverkare o. s. v., antaga tjänst hos privatpersoner eller återkallas till anstalten, för att här göra tjänst såsom sköterskor, ammor o. m. d.; en del utbildas äfven för barnmorskeinstitutet. Detta **accouchements- och barnmorske-institut** står likaledes under hittebarnshusets direktion, och är ett hospital med ungefär 50 sängar och särskilda rum för hafvande qvinnor, af såväl högre, som lägre stånd, som vilja förblifva okända. Barnsängsqvinnor emottagas här och erhålla den omsorgsfullaste vård en eller tvenne veckor före sin nedkomst. — I omedelbar förbindelse med hittebarnshuset står äfven **Nikolai-institutet** för uppfostrandet af unga flickor, tidigare känt under namn af hittebarns-institutet. Ett annat, speciellt barnmorske- och accouchements-institut ligger vid Fontankan, nära Kalinkin-bron och har sedan år 1797 redan levererat tusentals teoretiskt och praktiskt bildade barnmorskor, och ett tredje institut af detta slag har i senaste tid öppnats vid Liteini-prospekt. — **Döfstums-institutet**, Garóčovaja-g., likaledes lydande under hittebarnshuset, anlades af kejsarinnan Maria Feodorovna år 1810 och omorganiserades samt utvidgades år 1835. Dessutom hörer under hittebarnshusets förvaltning den år 1772 af Katharina II grundlagda **pantlåne-inrättningen** eller **Lombarden**. Den vackra byggnad, som i sig upptager denna inrättning, står nu i omedelbar förbindelse med hittebarnshuset och vettar mot Meschtschanskaja-gatan, samt har en längd af 180 alnar, höga fönster och tvenne paradingångar. Lombardens fonder äro högst betydliga och tillväxa oupphörligt genom utlåningen af kapitaler mot säkra hypotek (guld, silfver och diamanter samt dyrbara stenar) och andra revenyer, såsom: spelkorts-monopolet o. s. v.

**Hospital.** År 1863 räknade Petersburg inalles, deri inbegripet de större institutens sjukhus, 62 hospital, i hvilka ungefär 74,000 sjuka årligen erhöilo vård, och under de sednaste 10 åren har väl deras antal betydligt förökats. Militärhospitalen funnos här 20 till antalet, af hvilka de betydligaste äro 1:sta och 2:dra militärhospitalet för landttrupperna, hvilka nedanföre skola närmare beskrivas. Antalet läkare utgjorde år 1863 ungefär 400. Inemot 10,000 sjuk-sängar stå i Petersburg städse den lidande menskligheten till tjenst, men bevisa sig ofta otillräckliga.

Bland stadens förnämsta hospital nämna vi främst **Obúchoffska stadshospitalet**, Obúchoff-bron vid Fontankan, 95, som anlades under Katharina II, år 1784. Det är en 650 fot lång byggnad i tvenne våningar, som i sig upptager en kyrka, ett aptek, bostäder för läkare och betjening, bageri, kök, en med ångkraft drivven tvättinrättning och inemot 1,000 sängar för personer af mankønet. På hospitalets vidsträckta område ligga äfven långa trähus i en våning, de s. k. sommarhusen, i hvilka patienterna bo under den varma årstiden. Byggnaderna omgifvas af väl skötta trädgårdsanläggningar, der konvalescenterna kunna hemta frisk luft. År 1838 tillkom en afdelning för patienter af qvinkøn i ett vackert hus med 300 sängar och ändamålsenlig, beqväm inredning. Det hela står under ledning af en dirigerande öfverläkare i spetsen för 25 underläkare. — **Maria-hospitalet** stiftades år 1803. Det ligger vid Liteinaja-gatan, 58, i en vacker hufvudbyggnad med tvenne flyglar, som omgifvas af en smakfull barrière af sten och jeru; på fasaden finnes anbragt inskriptionen: „Maria-sjukhuset för fattiga, anno 1803.“ För det närvarande innehåller det 100 sängar. 40 läkare och kirurger sörja för de sjukas skötsel. — I **Maria Magdalena-hospitalet**, Vas.-Ostr., ändan af 1 linj. 60, finnas 160 sängar, och 8 läkare äro här anställda. — **Kalinkin-hospitalet**, vid

Fontankan 160, i närheten af Kalinkin-bron, är afsedt hufvudsakligen för syfilitiska sjukdomar, existerar sedan år 1779 och utvidgades betydligt under kejsar Nikolais regering. Hufvudbyggnaden utgöres af tre våningar med betydliga flyglar och innehåller likaledes tvenne afdelningar, den ena för karlar, den andra för qvinnor. Läkarnes antal är 13. — **Hospitalet för arbetande klassen**, vid Fontankan, mellan Ismailoffska- och Egyptiska-broarne; antalet läkare utgör 26, sängar 350. — **Petri-Pauli-hospitalet**, Pet.-först., Archieréiskaja-g. 6, har 11 läkare och 252 sängar. — **Heliga Olga-hospitalet för obotliga**, Tverskåja-gatan 22.

**Maximilianoffska polykliniken**, i hörnet af Vosnesénski-pr. o. Gluchó-j-per., eger 18 läkare till sitt förfogande. Denna inrättning är en verklig välgerning för staden, emedan den är tillgänglig för alla utan undantag, och hvarje patient här är i tillfälle att rådfråga stadens förnämsta läkare mot en afgift af 30 kop. för gången (medellösa gratis). Dessutom eger den äfven ett betydligt antal sängar för vård å stället.

**De praktiska läkarnes polyklik** för vården af sjuka, hörnet af Neffska-persp. o. L. Sadóvaja-g., är likaledes öppen för rådfrågningar till 20 kopek för gången.

Bland militär-hospitalen är **Första hospitalet för landtrupper**, i närheten af Smolna kloster, som grundlades år 1841, isynnerhet värdt att omnämnas. Det anses med afseende å sin fördelaktiga och ändamålsenliga inredning såsom en mönsteranstalt för hufvudstaden, och såväl belysning, som ventilation äro verkligen äfven förträffliga. Äfven här finnas särskilda sommarbostäder för patienterna. Sjuksängarnes antal uppgår till 1,500. Det s. k. **Andra hospitalet för landtrupper**, Vib. först., utgör en väsendtlig beståndsdel af mediko-kirurgiska akademien, hvars professorer och studenter här hafva en betydande verkningskrets för sin praktik. Detta storartade sjukhus innehåller ända till 1,800 sängar.

Dessutom kunna ännu anföras: **Nikolajeffska barnhospitalet**, St. Podjâtscheskaja-g., för barn af alla klas-ser från 3 till 14 års ålder med 102 sjuksängar, **Ögonhospitalet**, Mochovája-g. 34, o. s. v.

**Privat-hospital:** Balandins hospital för fruntimmer, St. Stallhoffsg. 9. Vaxmanns hospital för fattiga barn, Kakuschkin-br. 70. Wredens hospital för öron-sjukdomar, i hörnet af Mochovája- och Sérgieffskaja-gg. D:r Hemilians hospital för elektrogalvanism, St. Morskája-g. 19. Heikings hospital för vansinniga, Novoságorodni-pr. 20. D:r Nordströms vattenkur-anstalt, L. Stallhoffsg., tyska kyrkhuset. Professor Junges ögonklinik, Sérgieffskaja-g. 3, o. s. v.

**Hotell.** Vi uppräknä endast de förnämsta: **Hôtel de France**, nära Polis-bron vid Mojka-kajen 51; **Hôtel de Russie** eller **Hôtel-Klee**, Micháiloffskaja-g. 1; **Hôtel-Demuth**, Stora Stallhoffsgatan; **Hôtel de Bellevue**, Neffska-persp. 58; **Hôtel Kaiser**, 13 linj., midt emot Sjökadettkåren; **Grand-Hôtel**, hörnet af Isakstorget och L. Morskája-g.; **Grand-Hôtel de Paris**, midt emot det föregående. Af ryska hotell äro de förnämsta: **Moskva**, hörnet af Neffska-persp. och Wladimírskaja-g.; **Palermo**, hörnet af Italjanskaja- o. St. Sadóvaja-gg.; **Balabins hôtel**, St. Sadóvaja-g. bredvid kejs. bibl.; **Serapins hôtel**, Obúchhoffska-prosp. midt emot Konstantinoffska junkarskolan. Prisen för rum per dygn äro öfverallt lika höga och variera mellan 75 k. och 15 r. Middagar: table d'hôte till 1 r. och à la carte från 1 r. till högre priser. Diligenser, badanstalter, biljarder, telegrafkontor och utländska tidningar finnas på alla de förnämsta hotell, som vid en kort vistelse i staden ej äro dyrare än de öfriga, men erbjuda större bekvämligheter.

**Hästjernbanor** förmedla trafiken mellan Snámenskaja-torget och Amiralitets-torget, mellan Gostinni-Dvor och Nikolskaja-torget och mellan Amiralitets-torget och Vasili-Ostroff. Priset per tur: 5 kop. inne i vagnen, 3 kop. på vagnstaket.

**Hötorget** är den plats i hufvudstaden, der de obemedlade folkklasserna äro i tillfälle att från första hand tillhandla sig de viktigaste lifsmedel, och utgör, så att säga, det s. k. svarta folkets egentliga börsplats. Rörelsen och människohvimlet här är derföre ständigt så stort, att polisen endast med möda är i stånd att mellan människomassorna hålla en smal väg öppen för ekipager, och denna Petersburgs marknadsverld, der hungriga och törstiga dagdrifvare och förtjenstsökande, fattiga och rika beständigt drifva om hvarandra, är naturligtvis äfven rik på scener af de mest olika slag. Öfverallt, der det lägre folket uppträder i sitt ursprungliga och oförderfvade tillstånd, känner man sig ofrivilligt förvånad öfver det ryska folkets sunda och godmodiga karakter. — På ena sidan af torget pläga försäljarna af hö, virke, träd- och blomsterhandlare uppställa sig, på andra sidan befinna sig kött-, fisk-, smör- och grönsaks-stånden, och rundtomkring dessa framför husen utsträcka sig kvass- och pirogg-stånden samt té-, öl- och brännvinsbodarne, som fresta bönderna att genast åter sätta en del af sin här förvärfvade förtjenst i omlopp. Om vintern tjena slädarne tillika såsom stånd och disk. Mattorna, som betäcka varorna, kastas litet åt sidan och gåskroppar, höns och kalffvar utställas sålunda på ett rätt pittoreskt vis till allmänt åskådande. En särdeles förkärlek hafva ryssarne för små digrisar, och under den kalla tiden ser man här hela bataljoner stelfrusna fyrfotingar uppställda till salu, stående på sina styfva ben i långa led. Den ryske musshiken är här i en oupphörlig verksamhet: säljer och pratar, dricker och skrattar utan återvändo; med sitt långa, yfviga hår och sitt tofviga skägg, ser han rätt bister och tvär ut, men förstår man att till honom rikta några vänliga ord, skall man i honom snart upptäcka en godmodig, tjenstfärdig och harmlös natur.

## I.

**Institut.** Teknologiska Institutet, i hörnet af Ságorodni-o. Tsarskosélska-prospekten; Väg- och vattenkommunikations-institutet, i närheten af Obúchoff-bron vid Fontankan.

Institut för flickor af adlig börd: Smolna adliga jungfrustift, i närheten af f. d. Smolna-kloster; Katharina-institutet, vid Fontankan, mellan Anitschkoff- o. Simeonoff-broarne; Paul-institutet, vid Snámenskaja-g.; Maria-institutet, i närheten af Smolna-kloster. Alla dessa jungfru-institut äro internater i stor skala och rikt doterade, samt stå under kejsarinnans och storfurstinnornas högsta ledning.

**Isvoschtschiken** är en företeelse, som af detta slag förefinnes endast i Ryssland och i stort antal är till finnandes vid alla gathörn i Petersburg. Under de senare åren har polisen utdelat ungefär 20,000 polletter till detta slags hyrkuskar, hvilka underhålla kommunikationen mellan stadens skilda delar och dess omgifningar. Deras yrke har visserligen under senaste tid lidit mycket afbräck genom de allt mer i bruk kommande omnibusarne och hästjernbanorna, men likväl skall det väl ännu en mängd år framåt fortfarande finnas flera tusen af dessa isvoschtschikar. Den ryske åkaren är en godmodig, vänlig, högst förekommande och pratsam menniska. Sina tjänster erbjuder han åt hvarje förbigående i de artigaste och mest smickrande uttryck. Fremlingen bör likväl se noga till att han härvid ej blir duktigt prejad; här om någonsin gäller uttrycket i „Elgskyttarne“ om Ontrus: „Ej köpslagades länge och ej afprutades mycket, hälften dock prutades genast.“ För en kortare färd betalas om sommaren 15 kop., om vintern 10 kop.; för längre färder 20, 30 och tillochmed 40 kop.

## J.

**Junkarskolor.** Pauloffska-junkarskolan, Vasili-Ostroff, Neva-k. 11; Konstantinoffska-junkarskolan, Tsarskosélski-pr. 1; Nikolajeffska-junkarskolan, Ságorodni-pr. 24.

## K.

**Kadettkårer.** 1:sta och 2:dra kadettkårerna hafva erhållit benämningen första och andra militärgymnasierna och äro belägna i Pet. först., den förra i adelskompaniets, den sednare i 2:dra kadettkårens hus.

Sjökadett-kåren, Vasili-Ostr., Neva-k., 11 linj.

**Kajer.** Engelska-kajen, venstra Nevastranden, från nya amiralitetskanalen till Peters-torget. Utmed densamma ligga en mängd präktiga privathotell, tillhöriga förnämligast bankirer. Slotts-kajen, venstra Nevastranden, från Amiralitets-boulevarden till Liteini-bron. Utmed densamma, som delvis är belagd med träparkett, sträcka sig Vinterpalatset med Eremitaget, storfurstarne Wladimirs och Michaels palats, Sommarträdgårdens praktfulla staket jemte marmorkapellet, och en mängd privatpalats tillhörande den högsta aristokratien.

**Kalender.** I Ryssland är den Julianska kalendern ännu gällande, och är man således der tolf dagar efter tidräkningen i det öfriga Europa.

**Kanaler** finnas till ett betydligt antal. De förnämsta äro: **Fontanka**, egentligen en biflod till Nevan, som begynner vid Sommarträdgården, först flyter åt s., sedermera åt s. v. och utgjuter sig i St. Nevan, icke långt från dess utlopp, med tvenne grenar, som bilda Galérholmen; **Mojka**, en biflod till Fontanka, från hvilken den skiljer sig vid Marsfältet, rinner i vestlig riktning, kommunicerar med Nevan förmedelst Vinterkanalen (vid Eremitaget), genomskär Krjukoff-kanalen och utgjuter sig i Nevan vid Matisoff-holmen;

**Katharina-kanalen**, som lånar sitt vatten ur Mojka och utgjuter sig i Fontanka, nära Kalinkin-bron; **Ligoffska-kanalen**, som upprinner tio verst söder om staden, genomlöper Jamskåja-stadsdelen och utmynnar i Tauriska-trädgårdens dammar, samt **Obvodni-kanalen**, som begynner i närheten af Neffski-kloster, utgör stadens södra gräns, dervid genomskärande Moskva- och Tsarskosélska-jernvägarne, St. Tsarskosélska-, Peterhoffska- och Katherinhoffska-prospekten, Ligoffka- och Tarakanoffka-kanalerna, samt förenar sig med Nevans utlopp midt emot Gutújeff-holmen.

**Kapplöpningar** med större och mindre pris förekomma vintertiden vanligen alla söndagar på Nevan, nedanför Vinterpalatset, och om somrarne 3 à 4 söndagar å rad i augusti månad invid bangården i Tsarskoje-Seló, der för detta ändamål ett slags teater blifvit uppförd för åskådare, der hvarje plats betalas med från 25 k. till 4 à 5 r.

**Katherinhoff**, med ett lustslott och en park, anlades år 1711 af Peter I till minne af en öfver svenskarne här vunnen seger, på en större holme tätt invid hafstrandén. Det var till en början endast hans gemål Katharinas sommarresidens. Palatset af trä qvarstår der ännu i sitt första ursprungliga skick, och är således temligen förfallet, men trädgårdsanläggningarne på det fordna slagfältet hafva deremot blifvit betydligt utvidgade. Första maj g. st. strömmar nuförtiden allt hvad lif och anda har i Petersburg — de fattigaste till fots, unga dandys till häst, damer och äldre herrar i kalescher, tilburys, droschkor o. s. v. ut till Katherinhoff, för att fira den vackra årstidens ankomst. Antalet ekipager, som deltaga i lustfarten är så stort — det antages uppgå till 8 à 10,000 — att de som intaga plats längre tillbaka i kortègen först efter 2 à 3 timmars färd hinna fram till målet, medan de främsta längs en annan väg redan hunnit tillbaka till staden. Kejsrerliga hofvet, som redan van-



ligen i april utflyttar till Tsarskoje-Seló, gör då ett besök i hufvudstaden, och kejsaren visar sig nu här en stund till häst jemte storfurstarne, och omgifven af en lysande stab.

**Kloster.** **S:t Alexander-Neffski-kloster**, vid östra ändpunkten af Neffska-perspektivet, icke långt från Nevans strand, grundlades år 1710 af Peter I, till minne af den seger novgorodske fursten Alexander enligt traditionen här skall hafva vunnit öfver de förbundna danska, svenska och lifländska härarne år 1241. År 1713 fulländades här den första kyrkan, och nu begynte hit år för år tillströmma en allt större mängd pilgrimer från alla håll, äfvensom ett stort antal fattiga, åldriga och sjukliga personer af medelklassen, som sökte en fristad inom klostrets fridfulla murar. För att sätta klostret i stånd att bära de här af framkallade ofantliga utgifterna, belänades detsamma med inkomsterna från åtskilliga kloster i det inre landet, äfvensom med gods och lifegna, hvilkas antal redan femtio år senare uppgick till 24,464 själar. År 1724 lät kejsaren från staden Vladimir med stor pomp och ståt hemta storfursten Alexander Neffskis relikier, som under kanonsalvor nedlades på kyrkans högaltare. Klostrets område utgöres i närvarande tid af en ofantlig fyrkant, omgifven af en stenmur, som innefattar 7 kyrkor, metropolitens hus, munkarnes celler, uppgående till ett antal af 100, andliga akademien, ett seminarium, en skola, ett konsistorium, en kyrkogård och en stor trädgård.

Af kyrkorna förtjena följande tvenne att beses: 1) **Treenighets-katedralen** med ett altar helgadt åt S:t Alexander-Neffski. Kyrkans altarpvägg (ikonostás) är af hvit italiensk marmor; arkitravven, alla pilastrarne och de tvenne arkaderna äro af förgylld brons. Helgonbilderna äro infattade i röd agat med hvita ådror; ikonostasen omgifves af förgyllda bronsramar och helgonbilderna utgöra ett förträffligt italienskt arbete,

måladt på kopparplåtar. Till höger om hufvudaltaret befinner sig det skrin af gediget silfver, vägande 3,250 skålpund, som innesluter S:t Alexander-Neffskis relikier. Detta skrin jemte de pyramider, troféer och kandelabrar af silfver, vägande tillsammans 3,600 skålpund, som pryda kyrkan, utgöra en gåfva af kejsarinnan Elisabeth. Utom en mängd dyrbara kärll och ljusstakar af guld och silfver samt altardukar, prydda med perlor och diamanter, eger kyrkan ett ryktbart porträtt af Katharina II, måladt af Levitzki. Bland helgonbilderna ådrager sig en af lapis-lazuli, förärad af påfven Pius VI till kejsarinnan Katharina II, vidare en helgonbild, föreställande Maria Magdalena, betäckt med guld och diamanter samt en smaragd af utomordentlig skönhet, och jungfru Marie-Födelse, i de fyra hörnen smyckad med smaragder och diamanter, fremlingens uppmärksamhet. Af största intresse äro emellertid de taflor, mest af flamländska skolan, som förärats af kejsarinnan Katharina II. Bland dessa utmärka sig främst: Bebådelsen af Rafael Mengs, Uppståndelsen af Rubens, Nedtagandet från korset af samme mästare och Jesus välsignande af van Dyck.

2) **Heliga-Bebådelsens-katedral**, under hvars mörka hvalf åtskilliga medlemmar af kejsarliga familjen och ett stort antal ryktbara och framstående ryska personligheter blifvit begrafna.

Petersburgs metropolit är tillika arkimandrit (prior) för klostret och bor der. Den till sitt omfång obetydliga kyrkogården, innehåller praktfulla monument öfver en mängd aristokratiska och litterära celebriter. De i förbindelse med klostret stående läroanstalterna, andliga akademien och seminariet, besökas af ett stort antal elever, och ega ett bibliotek om ungefär 35,000 volymer.

**Voskresenska Novo Dävitshi nunnekloster**, i närheten af Moskoffska triumfporten, utmärker sig genom sina

storartade och vidsträckta byggnader, i yttre prakt vida öfverträffande Alexander-Neffski-kloster.

**Klubbarne** spela under vintersäsongen i Petersburg en hufvudrol i det offentliga lifvet och utgöra isynnerhet för karlarne en omtyckt vistelseort under de långa vinteraftnarne. Fremlingar vinna inträde i dessa på rekommendation af en klubb-medlem. Bland dessa intages främsta rummet af:

**Stora adelsklubben**, som eger sitt eget rymliga hus i hörnet af Micháiloffskaja- o. Italjánskaja-gg., hvars präktiga salar likväl föga användas för nöjen och lifvade samqväm, utan endast till adelns officiella sammankomster. Som stora salen i detta hus imellertid äfven är stadens vackraste konsertsal, så begagnas den ofta för de förnämsta artistsers konserter, och understundom gifvas här äfven af den högsta aristokratien subskriberade baler, maskerader och lotterier för välgörande ändamål.

Närmast föregående klubb står **Engelska klubben**, som har sin lokal i Bernardakis hus, Neffska-persp. 84 o. 86, och tjenar till föreningspunkt för eliten af de högaristokratiska kretsarne. Dess medlemmar utgöras till största delen af furstar och grefvar, medlemmar af diplomatiska kåren, äfvensom riksdignitärer och miljonärer.

**Mindre Adelsklubben**, Polisbron, Jelisejeffs hus, förenar i sina talrika och rymliga salonger den såväl civila som militära embetsadeln och är en af hufvudstadens mest besökta klubbar. Väl arrangerade musikaliska och litterära soiréer, samt baler och maskerader förena äfven här damer af den fina världen och åtnjuta ett lifligt deltagande från den lefnadslustiga petersburgska publikens sida. Ett bibliotek och ett läsekabinett, rikt försedda med tidningar och tidskrifter, biljarder och spelbord äro äfven denna allmänt omtyckta klubbs lockmedel.

**Kommersklubben**, i hörnet af Engelska-kajen och Samjatin-per., utgör samlingsplatsen för de rikaste och mest ansedda köpmän, bankirer och fabrikanter, till större delen bestående af engelsmän, tyskar och fransmän. Utom orkestermusikerna under dinéer och supéer utgör kortspel här det vanliga tidsfördrifvet.

Samma ändamål omfattar **Tyska klubben**, Demidoff-per., som förenar isynnerhet förmögna tyskar, lärde och köpmän.

Det s. k. **Tyska danssällskapet**, Blåa-bron 66, grundlades redan år 1789 i ett välgörande ändamål, är det största i hela staden och består hufvudsakligen af bemedlade och välmående handtverkare, äfvensom ett stort antal tyskar tillhörande medelklassen. Baler, musikaliska soiréer, maskerader, kvartettsånger och kortspel sprida här en allmän trefnad. På våren utbyter sällskapet sin storartade vintervåning mot en sommarlokal i Tarassoffs hus vid Fontanka, 102, som är omgifven af en vacker trädgård. Tre aftnar i veckan spelar här en god orkester, och då är trädgården äfven smakfullt eklärerad. Sällskapet underhåller på sin bekostnad 17 fader- och moderlösa barn, äfvensom flera fattiga enkor.

**Ryska köpmansklubben** har en vacker lokal vid Kasanska-bron och **Kommis-klubben**, Polis-bron, Mojka 63, täflar i anseende till sin storartade lokal och sina mycket besökta samqväm med tyska danssällskapet.

Vidare förtjena att nämnas **Artistklubben**, Troitski-per. 15, **Schackklubben**, i tyska klubbens lokal, **Sjö-jaktklubben**, St. Morskája-g., **Flod-jaktklubben**, i egen villa på Krestoffski-Ostroff.

Tvenne tyska sällskapsföreningar, som äro karakteristiska för i den ryska hufvudstaden vistande tyskar, måste äfven här omnämnas. **Petersburger deutscher Liedertafel**, grundlagd för öfver trettio år sedan, åtnjuter ett allmänt deltagande af det musikaliska publikum och samlas alla måndagar till allmänna sam-

mankomster i hôtel Demuth. I de stora körerna deltaga öfver 100 sångare, och inemot 400 passiva medlemmar samlas dessutom till dessa sänkväm, der människor af den mest olika samhällsställning sammanträffa med hvarandra, utan att den allmänna trefnaden deraf det minsta störes. — Den tyska handverksföreningen benämnd "Palmen," som existerat endast några år, räknar redan inemot 1,000 medlemmar. Föreningens ändamål är att förskaffa genomresande eller arbetslösa tyska handverksgeäller ett billigt och anständigt kvarter, jemte kost och godt sällskap, äfvensom erbjuda såväl mästare, som hos dem arbetande geäller en samlingsort, der de kunna tillbringa sina aftnar under förtroliga och lärorika samtal. Här hållas populära vetenskapliga föredrag, anställas sång- och turnöfningar, och tillika meddelas undervisning gratis i naturvetenskaper, teckning och andra nyttiga ämnen. Tyska prester och pedagoger äro föreståndare för och medlemmar af denna förening, som för sina förträffliga och aktningvärda sträfvanden åtnjuter alla petersburgares intresse och deltagande.

**Konditorier:** Wolff, Polis-bron; Dominique, Neffska-persp. 24; Rabon, Kasanska-bron; Ballet, Neffska-persp. 54; Fayet, Karavannaja-g. 9, o. s. v.

**Konserter.** Under fastan, från fastlagen till påsken, äro teatrarne i Petersburg tillslutna för skådespel, opera och ballet, och då är här den egentliga konsertsäsongen, under hvilken musikaliska celebriteter nästan dagligen låta höra sig. Ja, konkurrensen mellan första klassens tonkonstnärer är här vid denna tidpunkt så stor, att 3 á 4 konserter ega rum på en enda afton. I teatrarne gifvas, omvexlande med konserter, representationer bestående af tableaux vivants, deklamation och sång, hvilka ofta äro rätt sinnrikt och smakfullt anordnade, och erbjuda den efter förströelser och nöjen törstande publiken en li-

ten ersättning för de dramatiska spektakler, hvilka den går misste om.

**Kyrkogårdar.** Petersburgs kyrkogårdar, och isynnerhet den invid Neffska-klostret och Smolénska-kyrkogården, Vas.-Ostr., ändan af 17:de linjen, erbjuda en storartad anblick genom mängden af dyrbara och konstnärligt utförda grafmonument i marmor, brons och jern. Andra rummet i detta afseende intaga Volkoff- och Mitrofani-kyrkogårdarne; sista rummet den invid Ohta.

**Kyrkohögtider,** se Folk- och kyrkofester.

**Kyrkor.** Kyrkornas antal i Petersburg uppgår till inalles 250, af hvilka 92 äro fristående. Af dessa äro 203 grekiskt-ortodoxa, 13 lutherska, 12 katolska, 3 reformerta, 2 anglikanska, 2 armenianska, 1 grekisk, 5 tillhöra starovärtser-sekten, 6 synagogor, 3 moskéer.

a) Grekiskt-ortodoxa kyrkor:

**Isaks-katedralen** intager onekligen första rummet bland de många grekiskt-ortodoxa kyrkorna. Denna byggnad kan ej förfela att väcka beundran hos alla dem, som älska de stora proportionerna, en enkel men imponant byggnadsstil och majestätiska portiker. Uppbyggd på en af de största öppna platser i hufvudstaden och omgifven af de vackraste byggnader och monument, ger den utländingen ett begrepp om, hvad ryska stenbrott, grufvor och arbetare förmått frambringa under ledningen af den snillrike arkitekten Montferrand. Ingenting förmår öfverträffa enkelheten i katedralens yttre; ögat möter här inga sirater; arkitekten har ej genom sådana velat förminska det intryck, byggnadens förvånande proportioner måste frambringa. — På den plats der Isakskyrkan nu står hade Peter I redan år 1716 låtit uppföra en sådan af trä, men denna blef snart förstörd och Katharina II påbegan år 1768 uppförandet af en marmorkyrka, som fulländades först år 1801. Denna kyrka för-

svann åter i sin tur och den närvarande till sin stil så präktiga katedralen, har blifvit uppförd under loppet af tre regeringar. Påbegynt år 1819, invigdes den år 1859, men blef fullkomligt färdig först år 1864. Isakskyrkan, till sin form utgörande ett grekiskt kors, som i längd mäter 350 f., i bredd 298 f. och i höjd 340 f., består till det yttre af finsk marmor och granit. 48 polerade granitpelare af doriska ordningen, 60 f. i höjd och 7 f. i genomskärning, alla monoliter, bilda åt alla fyra sidorna portiker, till hvilka tre jättehöga trappsteg, äfven af ofantliga, polerade granitblock, löpande omkring hela kyrkan, leda. På kolonnaderna hvila mot alla fyra vädersträcken vettande 112 fot långa, gafvelfält eller frontoner med praktfulla 8 f. höga basreliefer af brons, hvilka krönas af den höga förgyllda dômen, som i sin tur uppbäres af 24 granitpelare och omgifves af ett herrligt galleri med 24 englar i brons. Den vackra, i ett aflägsset fjerran synliga, skimrande gyllne kupolen uppbär ännu det högsta heltochhället förgyllda lilla tornet med lyktan, globen och guldkorset. Fyra mindre torn i hörnen, likaledes täckta med gyllne kupoler, omgifva dômen, hvars front vettar åt Nevan. Den stora dômen är af jern. Basrelieferna på frontonerna, äfvensom de 12 statyerna, som smycka portikerna, äro utförda af Vitali, Klodt och Lemaire. Dörrarne af brons äro af ett förträffligt arbete och så jättestora, att man försäkrar, att de äro de största, som någonsin blifvit utförda i Europa; de skilda fälten i desamma utgöras af basreliefer framställande scener ur kyrkohistorien. Till kupolernas förgyllande har åtgått 237 skålpund gediget guld. — Katedralen är till det inre utförd af de skönaste material. 500,000 pud af de herrligaste marmorarter hafva blifvit hemtade från Italien, Frankrike, Sibirien, Finland o. s. v., för att pryda väggar och golf, och 13 pud dukatguld har användts till att förgylla ornamenterna. Målnin-

garne på väggar, hvalf, arkader och kupoler äro utförda dels på duk, dels af fresco af Rysslands förnämsta målare: K. Brülow, Bruni, Bassin, Martos, Steiben, Schebújeff, Schamschin, Pluchard, Riss, Musini, Schivah, F. Brülow, Moldaffski, Dorner och Dusi hafva prydt katedralen med större och mindre helgonbilder. Dessa tafior, till hvilka utkasten gjordes på beställning och underkastades en sträng pröfning af heliga synoden, undergingo vidare i konstnärligt afseende konstakademiens granskning, och man gillade endast de af dem, som ansågos värdiga att uppställas i Rysslands förnämsta tempel, och hvilka man betraktade såsom verkliga mästerverk. I hufvudkupolens tak, 74 fot i diameter, finnes anbragt en målning i kolossal skala. Den föreställer Heliga Jungfrun försänkt i bön, med Johannes Döparen på högra och evangelisten Johannes på venstra sidan; det återstående utrymmet upptages af kejsrerliga familjens skyddspatroner. Under kupolens fönster, mellan englafigurerna af guld, befinna sig stora tafior föreställande de tolf apostlarne, och nedanom dessa de tolf evangelisterna, målade på duk. Under kupolens hvalf, i de fyra stora kolonnernas attika befinna sig fyra stora tafior föreställande Frälsarens lidande: Judaskysen, Ecce homo, Frälsarens hudflängning och Frälsaren, bärande korset. De högre takhvalfven och attikan upptagas af bilder med ämnen ur bibeln alltifrån världens skapelse, de lägre hvalfven af bilder ur allmänna och grekiskt-ortodoxa kyrkohistorien. — Kyrkan har tre altare. Hufvudaltaret är helgadt åt den helige Isak från Dalmatien, och altärväggen (ikonostasen), som åtskiljer detsamma från det öfriga rummet erbjuder för åskådaren ett non plus ultra af rikedom och prakt. Väggens sjelf består af den vackraste hvita marmor med präktiga siter i guld, hvars hvalf uppbäras af 8 kolossala malakitpelare och 2 malakitpilastrar om 43 fots höjd,



hvilkas kapitälér och baser äro rikt förgyllda. På begge sidor om hufvuddörren (kejsardörren), som leder till det allra heligaste och i sig upptager herrliga teckningar och arabesker i förgylld brons, stå dessutom tvenne ytterst dyrbara kolonner af blå, glänsande lapis-lazuli. Emellan dessa 14 pelare finnas i tre rader anbragta 33 helgonbilder i kroppsstorlek, af hvilka 8 äro utförda i guldmosaik, undantagande ansigten och händer, som äro målade af de förnämsta konstnärer, deribland 15 af prof. Neff. De begge sidoaltaren, helgade åt Alexander-Neffski och den heliga Katharina, äro dessutom så rymliga, att de begge i och för sig kunde utgöra en hel kyrka och motsvara i rikedom och prakt templets öfriga delar. I det allra heligaste är man i tillfälle att bese en modell af hela denna praktbyggnad i geditget guld, som skall hafva kostat 2 milj. finska mark, äfvensom en beundransvärd glasmålning, Frälsaren i kolossal storlek (30 fot) utförd i kungl. fabriken i München och kostande 300,000 m. Isakskyrkan är berömd för sin korsång och sina stora klockor, af hvilka den största s. k. „jätteklockan“, utom kläppen vägande 1,860 pud, hänger i nordvestra tornet. Enligt officiella källor stego byggnadskostnaderna för katedralen från år 1818—1839 till 28 milj. och från 1840—1864 till 98 milj. mark, deri oberäknadt åtskilliga dyrbara material, som regeringen hemtat från egna stenbrott och grufvor. — Sist vilja vi erinra om att Isakskyrkans öfversta galleri ofvanom den gyllne kupolen äfven är den högsta punkt i Petersburg, som kan beträdas af människofot, och att man derföre härifrån har den vidsträcktaste utsigt och det mest förtrollande panorama af Nevastaden.

**Kasanska katedralen**, med hufvudfasaden vettande åt ett litet i förbindelse med Neffska-perspektivet stående torg, är en imponant, under kejsar Alexander I år 1811 fulländad kyrka, till hvilken redan hans fa-

der kejsar Paul år 1800 lagt grundstenen. Utkastet och planen till denna praktbyggnad är af hofrådet Voronichin, en elev af ryska konstakademien; utförandet skedde under grefve Stroganoffs ledning. Grunden under kyrkan och kolonnaderna är starkt pålad och fundamentet af granit sedermera pålagdt; tvenne halfrunda pelarhallar, 435 fot i genomskärning, hvardera bestående af 32 korintiska pelare, alla monoliter, 43½ fot höga och 5 fot i diameter, leda till kyrkans hufvudbyggnad, som erhåller sin dager genom en hög silfverkupol. I kolonnadens midt ligger hufvudingången, utmärkt genom en framspringande, på 6 pelare hvilande, peristyl. Bakom pelarne stå i nischer 4 kolossala statyer, hvilka likasom de med basreliefer smyckade kyrkodörrarne äro af brons. Kyrkans yttre, äfvensom kolonnaden, pelarne, kapitälerna o. s. v., äro beklädda med tuffsten från Pudosch, medan pelarnes baser äro af gjutjern. Katedralens form, en något ofullkomlig efterbildning af Petri-Pauli kyrkan i Rom, utgör ett vesterländskt kors, hvars längd är 238 och bredd 182 fot. Hela höjden, kupolen inberäknad, uppgår till 230 fot. Kyrkans inre är praktfullt. Kupolen, 58 f. i diameter, hvilat på 4 massiva pelare af finsk granit. Från dessa pelare utgår en kolonnad i fyra rader till altaret och katedralens tre hufvuddörrar; denna kolonnad består af 56 st. 35 fot höga granitmonoliter, hvilkas baser och kapitäl äro af brons. Ikonostasen äfvensom balustraden äro af gediget silfver, skänkt af Donska kosacker efter 1812 års fälttåg. Den Heliga Jungfruns af Kasán undergörande bild, som år 1339 blifvit förd från Kasan till Moskva och af Peter I till Petersburg, är uppställd här, bär en diamantkrona af högt värde (400,000 m.) och åtnjuter stort anseende hos rättrogna ryssar, hvilka anse den hafva tillkommit genom ett underverk. Öfriga målningar äro utförda af ryska akademiker. Under de högtidliga aftonmes-

sorna vid skenet af tusentals vaxljus, åstadkommer den här rådande prakten en storartad effekt. En mängd persiska, turkiska och franska segertroféer, Davousts fältmarskalksstaf, äfvensom 28 par nycklar från eröfrade städer och fästningar, hvaribland Hamburgs, Leipzigs, Dresdens, Rheims, Bredas och Utrechts finnas här förvarade.

**Smolna-klostrets kyrka**, och det adliga jungfrustiftet invid densamma, grundlades under Elisabeths regering. Klostret bildar en stor af sten uppförd kvadrat med hufvudkyrkan i midten, hvilken har en hög, blå kupol med gyllne stjernor i midten och fyra mindre torn i hörnen. Här finnas flera rätt goda taflor af den nyare ryska målareskolan. På begge sidor om kyrkan reser sig adliga jungfrustiftet, som numera äfven eger en afdelning för uppfostran af flickor till borgerliga föräldrar. Elevernas antal uppgår till omkring 400.

**Preobrashenski katedralen**, Liteinaja-g., intager samma plats, der Preobrashenska regementets kaserner stodo under kejsarinnan Annas tid. Det var i dessa kaserner, som officerarena och deras soldater den 25 november 1741 svuro på att sätta Peter den Stores dotter Elisabeth på tronen och aflade ed åt henne. Kejsarinnan lät året derpå här påbeggynna uppförandet af en kyrka, som fulländades år 1754, förstördes af elden år 1825 och återuppbyggdes år 1829. Denna kyrka innehåller liksom de flesta sådana i Petersburg en mängd dyrbara föremål, hvilka det likväl blefve alltför vidlyftigt att här uppräknas. 12 kanoner stå vid kyrkans hörn, och hela det platsen omgifvande staketet består af messingskanoner upptill smyckade med den kejsarliga örnen och sinsemellan förenade genom kedjor. Dessa kanoner hafva blifvit tagna i åtskilliga turkiska fästningar och isynnerhet i Varna. Ofvanom hufvudingången till kyrkan finnas anbragta bronsmedaljonger med inskriptionen: „För turkiska

kampanjen 1828—1829.“ De tolf kanonerna, som omgifva kyrkan, hade ursprungligen blifvit skänkta till polackarne af kejsar Nikolai, som haft för afsigt att uppresa ett monument åt deras konung, som stupat i bataljen vid Varna. Polackarne använde dem emellertid år 1831 mot ryssarne, men de återtogos ånyo af gardesregementena. Kejsaren befallde då, att dessa kanoner skulle erhålla sin plats omkring Preobrashenski-katedralen.

Utom ofvanstående förtjena ännu åtskilliga andra, till sina proportioner och sitt inre praktfulla, grekiskt-ortodoxa kyrkor att omnämnas: **Nikolai-kyrkan**, vid Nikolai-torget och bazaren af samma namn, under Elisabeths tid uppförd af grefve Rastrelli; **Treenighetskyrkan**, Vosnesenski-pr.; **Vladimirs-kyrkan**, vid Vladimirskaja-g., en af de största och imposantaste kyrkor i Petersburg, med ett vackert klocktorn och fem förgyllda kupoler; **Marie-Bebådelse kyrka**, vid ändan af Hästgardets-boulevard, i en blandad byzantinskt-göthisk stil, men likväl ytterst smakfull; **Andreas kyrkan**, Vas.-Ostr., Stora-prosp., 6:te linj., har fem torn och ett klocktorn, afskiljdt från den öfriga byggnaden. Dess inre är smyckadt med ett stort antal dyrbara helgonbilder. **Ismailoffska regementets kyrka** har ett högst ståtligt yttre och en mycket rik inre utstyrelse. Fem himmelsblåa kupoler med gyllne kors bilda en vacker grupp i hvilken det midtersta tornet är dubbelt så högt som de öfriga. Altaret inne i kyrkan erhåller sin dager från samtliga dessa kupoler. Kyrkan har aderton klockor, af hvilka en väger 20,000 och en annan 10,000 skålpund. Byggnaden, hvars hela höjd utgör 260 fot, står på en upphöjning af 5 fot öfver det omgifvande stora torget och är sålunda skyddad mot öfversvämningar, samt dominerar hela trakten. Dess kupoler äro synliga både från Kronstadt och Tsarskoje-Seló. — **Chevaliergardets kyrka**, **Semenoffska regementets kyrka**, den storståtliga **Grekiska kyr-**

kan, Snámenski-bron vid Ligoffka-kan., o. s. v. Kyrkorna i palatsen komma att behandlas i förbindelse med dessa.

b) Lutherska kyrkor:

**S:t Petri kyrka** (tysk), Neffska-persp. 24. Den första lutherska kyrka i Petersburg inrättades i ett hus invid Amiralitetet år 1703. Amiral Kruiss ersatte den genom en annan kyrka, som byggdes af trä år 1708 och erhöll namnet S:t Petri kyrkan, samt begagnades af både lutheraner och reformerta. Tio år senare upprestes på samma plats en stenkyrka, och år 1760 lät den bekante doktor Büsching utvidga och försköna denna kyrka, grundlade i förbindelse med densamma en lärd skola, som ännu i närvarande tid eger stort anseende, och utverkade hos kejsarinnan Katharina II privilegier för den lutherska församlingen. I detta skick förblef Petri kyrkan i 70 år, men under åren 1833—1838 blef den åter heltochhållet ombyggd och har nu en vacker fasad med en hög ingång och galerier; på frontonen en kolossal engel med korset och på begge sidor om denna tvenne höga fyrkantiga stympade torn. Kyrkans inre är vördnadsbjudande; altartaflan, Kristi korsfästelse, är målad af Brülöw; orgeln är utmärkt. Kyrkan omgifves af det s. k. tyska kyrkohuset, ett af de största i staden, hvaraf hyrorna användas till att betäcka en stor del af församlingens ordinarie utgifter till presterskap, skolor o. s. v.

**S:t Anne kyrka** (tysk), mellan Kírotschnaja- o. Furschtátskaja-gg., uppbyggdes redan år 1735 af trä, men ombyggdes år 1779. Den är uppförd på en öppen plats, mellan hus, som tillhöra densamma. Dit höra dessutom en skola och en barnasyl.

**S:t Katharina-kyrka** (tysk), Vas.-Ostr., Stora-prosp., 1 linj., uppfördes först af trä år 1728, men återuppbyggdes af sten år 1776. Hit hörer äfven en skola.

**S:t Katharina kyrka** (svensk), L. Stallhoffs-g., uppstod år 1744, då svenskarne, som hittills gemensamt med finnerne begagnat en kyrka, uppbyggd år 1734, skiljde sig från de sednare och uppbyggde åt sig en egen kyrka, som restaurerades första gången år 1767 och andra gången år 1864. Svenska församlingen, 6,600 inv., har ett stort kyrkohus, tvenne skolor och en barnasyl.

**S:t Maria kyrka** (finsk), St. Stallhoffs-g., uppfördes af trä år 1734 och ombyggdes år 1804, men är i denna stund till sitt yttre den obetydligaste af stadens alla kyrkor, samt kan omöjligten räknas till en prydnad i den ståtliga stadsdel, der den är belägen. Finska församlingen, 14,400 inv., eger ett stort kyrkohus, tvenne skolor och en barnasyl.

**S:t Johannes kyrka** (estländsk), L. Masterskåja-g.

**Jesu kyrka** (lettisk), i Semenoffiska regementets kaserner.

### c) Reformerta kyrkor:

**Schweiziska reformerta kyrkan**, St. Stallhoffs-g., uppfördes till en början af trä år 1731, men återuppbyggdes år 1780 af sten. Församlingen som är ganska talrik består till en del af affärsmän och handverkare, men förnämligast af personer, som egna sig åt uppfostringskallet.

**Tyska reformerta kyrkan**, Stora Morskåja-g. vid Mojka, grundlades år 1863 och invigdes år 1865. Denna byggnad i gothiskt-romanisk stil intager bland stadens kyrkor ett framstående rum med sin vackra portik, sina spetsbågar, sina med små kolonner utsirade fönster och sitt fyrkantiga klocktorn, ofvanom hvilket reser sig ett vackert åttkantigt genombrutet torn och en hög spira med ett kors i spetsen. En vacker trappa leder in i kyrkan, som är i andra våningen. Första våningen utgör pastorns bostad och församlingens skollokal.

**Holländska kyrkan**, Polis-bron, utgör en del af holländska kyrkohuset och utmärkes endast genom en kupol på taket.

**Engelska kyrkan**, Engelska-k. Den första kyrka tillhörande engelska trosbekännelsen i Ryssland hänför sig till 1753, då engelska handelskompaniet var här bosatt och inköpte en lokal för sina gudstjänster. År 1813 förskjöt ryska köpmanskåren 25,000 r. till ett engelskt kapell och år 1815 anslog engelska parlamentet till samma ändamål 120,000 mark. Kyrkan är näst kyrkan i Genève den vackraste engelska kyrka på kontinenten. Församlingen består hufvudsakligen af grosshandlare, som genom sin rikedom och sitt välstånd intaga en aktad ställning i den ryska hufvudstaden.

**Amerikanska eller metodistkapellet**, Potschámtski-per.

d) Katolska kyrkor:

**S:t Katharina katedralen**, Neffska-persp. 32 o. 34, uppfördes under åren 1761—1763. Polske konungen Stanislaus Poniatovsky, död 1797, och general Moreau äro begrafna i denna kyrkas krypta. Tjänstgörande presterskapet och lärarena vid församlingens skola tillhöra dominikanerorden.

**S:t Johannes af Jerusalem kyrka**, Pagekåren, Stora Sádovaja-g. 20 o. 22, uppfördes år 1729 på befallning af kejsar Paul, medan han var stormästare af Maltheser-orden och ombyggdes år 1833. Gudstjensten besökes af i staden vistande utländska sändebud och legationer från katolska länder, äfvensom af katoliker tillhörande de högsta samhällsklasserna.

**S:t Stanislai kyrka**, i hörnet af Targóvaja- o. L. Masterskája-gg., uppfördes åren 1823—1825 på katolske erkebiskopen Siestrenzevicz' bekostnad. Församlingen, som eger en egen skola, består förnämligast af frans-

män, italienare, polacker, tyskar och portugiser. Guds-tjensten förrättas på flera skilda språk.

S:t Katharina kyrka (armenisk), Neffska-persp. 40 o. 42, midtemot Gostinni-Dvor, uppfördes år 1779.

## L.

**Linjer** benämnas de från s. o. till n. v. löpande raka gatorna på Vasili-Ostroff. Tvenne sådana linjer, hvilka enligt Peter I:s första plan voro ämnade att utgöra kajer för de utmed samtliga gatorna projekterade kanalerna, utgöra numera tillsammans en gata, sålunda att udda linjenummern alltid är till venster. Dessa linjers antal är 27. 1 linjen utgör en gata tillika med kadett-linjen. Tvärgatorna, som äro bredare och delvis planterade med boulevarder, heta: Stora-, Mellersta- och Lilla-prospekten.

**Lombard**, se Hittebarnshuset.

**Lånebibliotek**, se Bokhandlare.

**Lärda sällskap.** Kejs. Fria Ekonomiska Sällskapet, Kejs. Landtbrukssällskapet, Ryska Geografiska Sällskapet, Mineralogiska Sällskapet, Kejs. Arkeologiska Sällskapet, Ryska Entomologiska Sällskapet o. s. v.

## M.

**Manèger.** Den största af dessa, Michailoffska manègen, vid det trekantiga Michailoffska torget, användes såsom lokal för monsterkonserter, vid hvilka ända till 1,000 personer deltaga i orkestern och körerna, och inrymmer derutöfver omkring 10,000 åhörare. Här föranstaltas äfven stundom storartade blomsterutställningar. På torget framför denna byggnads hufvudingång står Hinnés provisionella trämanège, der representationer gifvas vanligen under höst-, vinter- och vårmånaderna.



**Marsfältet**, i forna tider benämndt Tsarítsin-Lug (Kejsarinnans äng), är en vidsträckt, förträffligt planerad och sandad plats, som användes för storartade truppmönstringar och parader, i hvilka ända till 60,000 man kunna deltaga. Det omgifves i n. af Marmorpalatset, i v. af Pauloffska regementets kaserner, i s. af nya Michailoffska palatsets trädgård och äldre Michailoffska palatset och i ö. af Sommarträdgården. Den 1 maj g. st. håller kejsaren här vanligen en stor trupprevy, och den 26 och 30 augusti g. st. försiggå här mycket livvade folkfester med teatrar, karuseller, gungor, lekar, dans o. s. v.

**Ministerier.** Hofministeriet, Vinterpalatset; Utrikesministeriet, Generalstabens hus; Inrikesministeriet, Tschernischóff-torget; Krigsministeriet, midtemot Isakskatedralen; Justitieministeriet, L. Sadóvaja-g.; Finansministeriet, Generalstabens hus; Ministeriet för folkupplysningen, Tschernischóff-torget; Marinministeriet, Amiralitetet; Ministeriet för de kejsarliga domänerna, Blåa-bron; Ministeriet för väg- och vattenkommunikationerna, Fontanka 97, Obúchoff-bron.

**Mojka**, se Kanaler.

**Monument.** Peter den Stores ryttarestaty, på Peters-torget mellan Amiralitetet och Senatshuset, modellerades af franske bildhuggaren Falconet, utfördes af denne, biträdd af ryske konstnären Kailoff och af-täcktes den 7 augusti 1782 i närvaro af kejsarinnan Katharina och under kanoners dån. I finska byn Lahta 12 verst från Petersburg upptäckte man en präktig granitklippa, som är märkvärdig isynnerhet derföre, att Peter sjelf i forna tider ofta bestigit densamma, för att se öfver de närmaste omgifningarne. När detta granitblock lösgjorts från klippan, mätte det 83 fot i längd, 21 fot i höjd och bredd och vägde ungefär 4 milj. skålpund. För dess framforslande anlades först en särskilt chaussée, och 400 man trans-

porterade derpå blocket på metallslädar och kaflar. Skada blott, att denna praktfulla sten, när den anländt till sin bestämmelseort, måste kringhuggas så, att den nu endast är 53 f. lång, 21 f. bred och 17 f. hög. I alla händelser erbjuder den likväl i sin helhet en storartad och imponant anblick. Rysslands kraftfulle reformator sitter på en häst, som spränger uppför en brant klippa och modigt söndertrampar afundens och missunsamhetens orm. Peter sjelf, i rysk dräkt med en deröfver kastad fladdrande mantel och en lagerkrans kring hufvudet, äfvensom hästen äro i kolossal storlek, gjutna af brons. Höjande sin högra hand pekar tsaren på sina verk, fästningen, vetenskapsakademien och på Nevan. Hela statyn väger 54,000 skålpund och hvilar endast på hästens bakben och svans. På granitblocket finnes i gyllne bokstäfver anbragt den enkla, berömda inskriften: „Petro primo Catharina secunda 1782“ (Åt Peter I af Katharina II). Totala kostnaderna för uppresandet af detta präktiga monument, skola hafva uppgått till 1½ miljon finska mark.

**Kejsar Nikolai I:s ryttarestaty**, på Maria-torget mellan Isakskatedralen och Maria-palatset, utgör en prydnad i stadens medelpunkt. Hästen och kejsarens staty i chevaliergardets uniform äro ett fulländadt konstverk af den berömde professor Klodt. Piedestalen består af tre delar, den nedersta delen af polerad, finsk granit, den mellersta af röd porfyr, smyckad med fyra basreliefer, den öfversta af vit marmor. På denna befinner sig inskriptionen: „Åt Nikolai I, alla rysars sjelfherrskare.“ Basreliefen på framsidan framställer undertryckandet af uppresningen i december 1825; till höger kejsarens djerfva och imponanta uppträdande på hötorget bland de upprörda folkmassorna under koleratiden år 1831; derpå följer grefve Speranskis belönande för lagbokens redaktion och slutligen besigtningen af den präktiga Vereiska jern-

bron på Petersburg—Moskva jernvägen i augusti 1852. — Monumentet, som aftäcktes år 1859, är omgifvet af ett smakfullt jernstaket och fyra kolossala gaskandelabrar. En soldat af det s. k. gyllne kompaniet går ständigt vakt vid detsamma.

En andra Peter den Stores ryttarstaty finnes upprest på torget framför äldre Michailoffska palatset på en marmorpedestal med tre trappsteg. Peter är framställd i romersk drägt med en lagerkrans kring hufvudet och en kommandostaf i högra handen, och pedestalen bär inskriptionen: „Åt ättefadren af ättlingen, 1800.“ Sjelfva statyn hade redan år 1744 blifvit gjuten af Martelli och basrelieferna på begge sidorna, föreställande slaget vid Pultava och Schlüsselburgs eröfring äro visserligen rätt förtjenstfulla — men på en ort, der åt Rysslands store reformator redan upprests ett så storartadt monument, som det på Peters-torget, der haltar en andra mycket obetydligare upprepning af samma sak.

År 1801 upprestes en staty åt fältmarskalk furst Itališki, grefve Suvóroff, mellan Marsfältet och Petersburgska-bron. Den till formen runda pedestalen och den på densamma hvilande cylindern, på hvilken statyn hvilar, äro af polerad granit, frisen af rödaktig granit. Suvoroff är framställd till fots och iklädd rustning.

Framför Kasanska kyrkan invid Neffska-perspektivet stå de stora i brons gjutna ärestoderna åt Kutusoff och Barclay de Tolly, år 1836 förfärdigade af bildhuggaren Orloffsky.

Fabeldiktaren Krilóffs staty i Sommarträdgården utgör en af stadens nyaste och vackraste monument. Med allt skäl har man ställt denne barnaverldens „käre gamle farbror“ just midt på trädgårdens lekplats, der han beskuggad af de höga sekelgamla lindarne, ständigt är omgifven af en lekande och jublande barnskara. Monumentet sjelft är ett arbete af den be-

römde bildhuggaren baron Klodt, som i de postamentet omgifvande brons-basrelieferna på det sinnrikaste sätt grupperat alla de många i diktarens fabler uppträdande och talande djuren. Kriloff med sitt godlynta och uttrycksfulla ansigte är framställd i kolossal skala, sittande på en kullfallen trädstubbe.

På Vasili-Ostroff mellan konstakademien och forna 1:sta kadettkåren står den 1799 till den tappre fältmarskalk grefve Rumjantsoff-Sadunajskis, segrarens vid Kagul, ära uppresta Obelisk, som utförts af arkitekten Brenna. Det består af en pyramid af slipad, mörk granit från Sordavala; piedestalen är af röd marmor från Tiflis och Ruskeala, sockeln af svart granit. På pyramidens spets finnes anbragdt ett klot med en deröfver sväfvande örn af brons, hvardera förgyllda. På obeliskens mot Nevan vettande åtsida läses följande enkla ord: „Åt Rumjantsoffs segrar.“ Monumentet är numera omgifvet med en pryddlig sqvär, samt prydd med en paviljong och tvenne springbrunnar.

För det närvarande pågå arbetena för uppresandet af en präktig staty åt kejsarinnan Katharina II på platsen framför Alexandra-teatern. Kejsarinnan är framställd i kolossal storlek stående, iklädd en fotsid dräkt och kejsarmanteln, samt bärande i ena handen spiran och i den andra lagerkransar. På andra planet af monumentet, som är rundt, finnas i haut-relief af halfhög storlek anbragta de mest framstående personligheter från den stora kejsarinnans tidehvarf, såsom Potemkin, Rumjantsoff, Betski, Orloff, framställda, dels stående, dels sittande, och i dåtidens dräkter.

De fyra kolossala hästtämjare-grupperna af den celebre ryske bildhuggaren baron Klodt, som pryda Anitschkoff-bron, kunna vi ej heller förbigå. Tvenne af dessa, som skänktes af kejsar Nikolai till konungen af Preussen Fredrik Wilhelm IV, stå framför slottet i Berlin och äro allmänt kända, men den effekt de två andra, och isynnerhet den gruppen, der

tämjaren blifvit kastad af hästen, åstadkomma, är ännu mera öfverraskande.

**Museer**, se Vetenskapsakademien, Eremitaget och Expositioner.

**Musikhandlare**: Bernard 10, Büttner 24, Johansen 44, alla tre vid Neffska-persp.

**Mynthuset**, se Fästningen.

**Myntkabinett**, se Vetenskapsakademien och Eremitaget.

**Målningssallerier**, se Tafvelgallerier.

**Mått, mål och vikt**. 1) Längdmått: 1 fot (= 1 engelsk f.) à 12 tum à 10 linjer = 1,027 finska fot; 1 sashén = 7 fot = 3 arschín = 7,186 f. f.; 1 arschín à 16 verschók = 2,395 f. f.; 1 verst = 500 sashén = 0,998 f. verst. 2) Ytmått: 1 dessjätín = 2,400 qv. sashén; 1 ekonomisk dessjätín = 3,200 qv. sashén = 2,213 finska tunnland. 3) Rymdmått: 1 tschétvert à 8 tschetverík à 8 garnetsí = 6,396 finska kannor; 1 botschka eller fat à 40 vedró à 10 kruschki eller 8 shtof; 1 vedró = 4,47 k:r, 1 kruschka = 0,47 k:r eller 15 jungfrur. 4) Tyngdmått: 1 funt à 32 lod à 3 solotník à 96 doli = 0,963 finska skålp.; 1 berkóvets à 10 pud à 40 funt; 1 pud = 38,535 f. skålp. 5) Penningemått: 1 silfverrubel à 100 kop. = 400 f. penni; 1 imperial (guldmünt) à 2 halfimperialer = 4,120 f. p.

**Möblerade rum**, se Chambres garnies.

## N.

**Neffska-perspektivet**, se Gator.

**Nevafloden**, som flyter ur sjön Ladoga vid Schlüsselburg, 59° 50' n. br., bildar under sitt 66-verst långa lopp ett slags båge och faller, fördelad på flera armar, ut i Finska viken vid Petersburg, 59° 51' n. br. Innan Neva förgrenat sig, faller i densamma från högra sidan ån Ohta. Nevans eller den numera s. k. Stora Nevans utloppsarmar äro: 1) Stora Neffka,

som flyter åt höger mellan Viborgska- och Petersburgska-förstäderna, derunder sköljande Aptékariski-, Kámenni- och Jelagin-holmarnes norra stränder och från höger upptagande bifloden Tschórnaja Rét-schka. Från denna flodarm utgå, vid Kamenni-Ostroff, 2) Lilla Neffka, som sköljer Kamenni- och Krestoffski-holmarnes södra stränder och 3) Mellersta (Srédnaja) Neffka, som sköljer Jelagin-holmens södra strand. 4) Lilla Neva utgår från Stora Nevan vid fästningen och åtskiljer Petersburgska-förstaden från Vasili-Ostroff. Den arm af densamma, hvarigenom Petroffski-holmen afskiljes från Petersb. först. heter Schdánoffka; en annan arm, hvarigenom Vas.-Ostr. afskiljes från Golodáj heter Tschórnaja Ret-schka. Till venster utlöper från Stora Nevan vid Sommarträdgården Fontanka, och från denna sednare Mojka och Katharina-kanalen, se Kanaler. Nevans bredd utgör: vid Smolna-kloster ung. 1,450 alnar, vid fästningen 1,088 alnar, vid Nikolai-bron omkring 500 alnar. — Vattnet i Nevan och dess bifloder utmärker sig såväl genom sin renhet, som sin angenäma smak och utgör derföre ett ganska godt dricksvatten. Fremlingen som nyligen anländt till staden eller den som der uppehåller sig endast en kortare tid tillrådes likväl att deraf förtära måttligt eller helst med en tillblandning af rödt vin.

## O.

**Ohta**, se Stadsdelar.

**Omnibusar** eller diligenser afgå inom staden: 1) från Peski längs Neffska-persp. till Amiralitets-torget, 5 kop.; 2) från Amiralitets-torget öfver Nikolai-bron till Vas.-Ostr., 6 linj., 5 kop.; 3) från Amiralitets-torget till Petersb. först., 10 kop.; 4) från 2:dra landttruppernas hospital till Gostinni-Dvor, 5 kop.; 5) från Gostinni-Dvor till Pokroffska-kyrkan, 5 kop.; 6) från

Tauriska trädgården till Troítski-kyrkan invid Ismailoffska-regementets kaserner, 10 kop. I stadens omgifningar till: 1) Alexandroffski, 25—30 kop.; 2) Nóvoje-Seló och Tschórnaja Retschka, 15 kop.; 3) Kúscheleffka, 20 kop. och Forstkåren (Lésni-Korpus), 30 kop.; 4) Forstkåren, Kolomjagi, Múriño, Pargalovo o. s. v., 20—50 kop., alla på bestämda tider från platsen utanför Gostinni-Dvor.

## P.

**Pagekåren**, St. Sadóvaja-g., i hörnet af Tschernischóffer. midt emot Gostinni-Dvor.

**Palats.** Peter den Stores lilla hus på Neva-kajen icke långt från fästningen, utgör den äldsta kejsareboningen i Petersburg, men stor skall fremlingens förvåning blifva, ifall han väntat sig prakt och ståt i det hus, som beboddes af stadens grundläggare. Huset, som är af trä, har en längd af 33 alnar och en bredd af 10 alnar, består af tvenne smärre rum, förstuga och kök; till det yttre är det måladt i holländsk smak, såsom om det vore af tegel. Midt på taket finnes uppställd en mörsare och i hörnen glödande granater af trä. Rummens inre väggar äro beklädda med blekt segelduk, och dörrar, fönsterposter och luckor prydda med blomstermålningar. Huset har bibehållits i sitt ursprungliga skick, tack vare den öfverbyggnad af tegel, hvarmed Katharina II lät omgifva detsamma, och hvilken skyddar det mot luftens förstörande inflytande. Utom en ryktbar helgonbild, som allt fortfarande åtnjuter stort förtroende bland de rättroende, förvaras i rummen åtskilliga saker af Peters egen tillverkning, såsom en trästol med läderdyna, en båt med en del af dess segel, en bänk, på hvilken han plägade sitta utanför sin dörr o. s. v.

**Peter I:s sommarpalats**, i det hörn af Sommarträdgården, som bildas af Nevan och Fontankan, bevaras såsom ett fornminne och innehåller några minnesvärda saker, såsom t. ex. ett stort ur köpt af Peter i Holland, hans porträtt i kroppsstorlek och en del möbel, uppgifna att vara af hans eget arbete. Grundvalen till detta slott lades 1711; det bestämdes till sommarresidens åt tsaren och derföre anlades omkring detsamma en vidsträckt park, den nuvarande Sommarträdgården, der om söndagarne offentliga folknöjen egde rum. År 1725 tillbyggdes ett särskilt hus med en stor sal; men år 1731 nedrefs denna tillbyggnad och ersattes genom ett trähus, i hvilket kejsarinnan Anna och sedermera hennes enväldige minister den s. k. regenten, hertigen af Kurland, Biron, bodde. Det var äfven här den sednare några dagar efter Annas död en natt blef öfverraskad och arresterad. Under kejsarinnan Elisabeths tid återställdes huset i sitt ursprungliga skick, i hvilket det förblifvit ända intill närvarande tid. — Slottet är tillslutet om vintern och tillgängligt för besökande endast om våren och sommaren.

**Vinterpalatset**, på Stora Nevans venstra strand ofvanom Amiralitetet, intager den plats, på hvilken i Peter I:s tid stod ett stort hus tillhörande greve Apraxin, och hvilket denne testamenterade till kejsar Peter II. Vid återkomsten från sin kröningsresa till Moskva bosatte sig kejsarinnan Anna i detta hus och benämnde det kejsarligt palats. Kejsarinnan Elisabeth lät nedrifva det förra huset och påbegynna byggandet af det nuvarande slottet, enligt ritning af greve Rastrelli. Byggnadsarbetena pågingo från år 1754 till 1762, då kejsarinnan Katharina II redan bestigit thronen. Högste ledaren för arbetena var den såsom nitälskare af konster och vetenskaper bekante Betski, som år 1764 äfven slutförde palatsets inredning. År 1837 i december nedbrann slottet helt-



ochhållet, men stod redan ånyo fullfärdigt påsktiden år 1839, till det yttre och inre fullkomligt likt det förra. — Vinterpalatset utgör en oregelbunden kvadrat i 4 våningar om 231 alnar i längd och bredd, 181 alnar i genomskärning och  $43\frac{1}{2}$  aln i höjd; sjelfva husets jemte gårdarnes areal uppgår till 80,000 qv. fot. Byggnadens tak är mera lågt; ofvanom slotts-kyrkan reser sig en kupol med ett förgylt kors; på karniserna finnas anbragta statyer, vaser och andra sirater. I nedra delen af byggnaden äro kolonnerna öfverallt af joniska, i öfra af korintiska ordningen. Parad- eller den s. k. ambassadör-ingången, från hvilken en präktig marmortrappa leder upp till de förnämsta slottssalarne, vettar åt Nevan. Åt Slotts-torget befinner sig stora porten, ledande till palatsets stora gård, och på begge sidor om densamma, en uppgång till slottet. Åt Amiralitetet bildar palatset tvenne utsprång, mellan hvilka är en trappa med en balkong, om sommaren betäckt med ett tält. Vinterpalatset står genom hvälfda gallerier i förbindelse med gamla och nya Eremitagen och Preobraschenska regementets kasern. I slottets inre utvecklar sig en rad af praktsalar, hvilka med deras dyrbara inredning af marmor, guld och silfver, malakit, lapis-lazuli o. s. v. söka sin like och rivalisera med världens skönaste palats. Den stora paradtrappan från Neva-kajen är anlagd i en präktig stil och motsvarar fullkomligt husets dimensioner i öfrigt. I S:t Georgssalen af hvit marmor med guldsirater mottager kejsaren utländska sändebud. Från denna sal kommer man i ett galleri innehållande porträtter af generaler och fältmarskalkar under 1812 års fransyska fälttåg. Derpå följer den vackraste af dessa salar, hvita salen, som är smyckad med alla guvernementens vapen, och i hvilken kejsaren mottager nyårsuppvaktningarne. Peterssalen är mindre, men särdeles rikt utrustad med kärl och kandelabrar af massivt silfver. Derpå

följer fältmarskalks-salen med porträtter i kroppstorlek af Rumjantsoff, Suvoroff, Kutusoff, Paskevitsch o. s. v. Nikolai-salen, den största i jättebyggnaden, användes endast vid de pompösaste hoffester och står i förbindelse med en vinterträdgård, hvilken såväl genom sina tropiska växter, sina kaskader och fontäner, som genom sina herrliga marmorstatyer står ensam i sitt slag.

Från dessa praktsalar kommer man i afidna kejsarinnan Alexandra Féodorovnas våning, som allt fortfarande bibehålles i sitt fordna skick, och i prakt och lyx öfverträffar allt hvad man kan tänka sig. Den gröna malakit-salen med sina präktiga malakitvaser, de mindre salongerna och budoarerna med alla sina konstskatter, det praktfulla äkta turkiska badet af hvit marmor med tapeter i rött och guld och en till detsamma gränsande vinterträdgård med grottor, springbrunnar, hvita marmortrappor och balustrader, all denna prakt och glans erinrar om sagorna i Tusen och En natt. Den vackra under senaste tid nydekorerade runda salen erhåller sin belysning uppfifrån och är prydd med kejsarena Alexander I:s, Nikolais och kejsarinnan Alexandras porträtter i kroppstorlek.

Skattkammaren med kronjuvelerna är äfven mycket sevärd. Här förvaras kejsarens och kejsarinnans kronor, som äro besådda med de dyrbaraste briljanter. I den stora kejsarkronan är bland andra ädelstenar infattad en präktig rubin med den skönaste färgglans; och spiran är krönt med den största i Ryssland existerande diament, om 194 karat, hvilken kejsarinnan Katharina II för 500,000 rubel köpte af armeniske slafven Schafras. De i detta gemak förvarade dyrbarheter i diamanter och ädla stenar uppgå i värde till flera miljoner rubel.

Af den nu regerande kejsarens gemak förtjenar att främst omnämnas gyllne salen i hörnet af Slotts-

och Amiralitets-torgen, med sin dyrbara romerska mosaikinfattning, tvenne präktiga mörka jaspisvaser och kejsarinnan Alexandras staty i vit marmor. Genom sidosalar med stora tafloer öfver de berömdaste af ryssarne vunna segrar till lands och vatten af Willewald, Kotzebue, Aivasoffski, Bogoljubski etc. kommer man slutligen till den vackra Alexander-salen, som likaledes innehåller bataljmålningar från fransyska fälttåget år 1812.

I Vinterpalatset finnas tvenne kyrkor, af hvilka den ena, den s. k. hofkyrkan, är större och bland andra relikier äfven innehåller Johannes Döparens högra hand, martyren Marinas venstra hand och ett stycke trä från Frälsarens kors, förvarade i med diamanter besatta guldkapslar. Den andra kyrkan är mindre och tjenar såsom familjekapell mest till kejsrerliga familjens förtroligare stilla husandakt. — Här böra ej heller de till Vinterpalatset gränsande praktgemaken, tillhörande storfursten thronföljarens för några år sedan nydekorerade våning, med tystnad förbigås. — Vinterpalatset är under kejsrerliga familjens frånvaro, vår, sommar och höst, tillgängligt för besökande.

**Marmorpalatset**, mellan Slotts-kajen och Mars-fältet, uppbyggdes mellan åren 1770 och 1783 enligt ritning af arkitekten Quarenghi, för att af kejsarinnan Katharina II skänkas åt furst Orloff. Denne afled imellertid innan han hunnit inflytta i detsamma, och det nya palatset inköptes omedelbart derpå af regeringen. Någon tid härefter inflyttade i detsamma polske ex-konungen Stanislaus Poniatovsky, som bodde här intill sin död, då detsamma öfvergick i storfursten thronföljaren Konstantin Paulovitschs ego. Sedan år 1832 innehafves det af storfursten Konstantin Nikolajevitsch. — Marmorpalatset är en byggnad, ensam i sitt slag; med undantag af golfven och dörrarne, som äro af trämosaik, är allt i detsamma af marmor, granit, brons och jern. Nedersta våningen

består af huggen och polerad granit, de tvenne öfre af polerad finsk och sibirisk marmor. Fönstren utgöras af stora spegelglasskifvor, infattade i fönsterposter af förgylld brons. Af samma förgyllda metall äro äfven balkongerna. Karniserna äro prydda med vaser, urnor och figurer af marmor. Rummens inredning utmärker sig genom en utsökt dyrbarhet och smak samt en mängd föremål af högt värde. Tak- och väggmålningar al fresco, väggar belagda med lapis-lazuli och jaspis, marmor-badet och vinterträdgården, förträffliga taflor, statyer, vaser o. s. v. försätta besökaren ofrivilligt i förvåning. Invid palatset ligger ett mindre fristående hus, upptagande en manège och ofvanom densamma finnes vid taklisten uppställd en kolossal basrelief af den bekante skulptören baron Klodt, upptagande huset i hela dess längd och föreställande hästens skilda åldrar. Gården är omgifven med ett förgyllt jernstaket och har tvenne inkörsportar. — Marmorpalatset är tillgängligt för besökande under sommarmånaderna.

**Tauriska palatset.** Furst Potemkin hade låtit uppföra åt sig ett privathus på den plats, der det nuvarande slottet står. År 1783, efter eröfringen af Krim och Georgien, som skedde genom denne, gaf kejsarinnan i uppdrag åt arkitekten Stároff att på samma plats uppföra ett palats, med Pantheon såsom mönster; lät inreda det på det praktfullaste, gaf detsamma benämningen Tauriska-palatset och skänkte det åt Krims betvingare. Efter furst Potemkins död inlöstes det till kronan och utgjorde alla höstar Katharina II:s älsklingsresidens. Under kejsar Paul uppläts det åt chevalier-gardet och största delen af möblerna flyttades till äldre Michailoffska palatset. Kejsar Alexander lät försätta det i sitt ursprungliga skick och sedan dess hafva inga förändringar med detsamma företagits. Palatset har en höjd af 42 fot, krönes af en stor kupol och är prydd med en peristyl om 8 ko-

lonner, som uppbära frontonen. Till hufvudbyggnaden ansluta sig å ömse sidor tvenne flyglar, som skjuta ut ända till gatan och äro skiljda från densamma genom ett jernstaket. Inredningen är ganska anmärkningsvärd. Hela utrymmet mellan flyglarne utgöres, så att säga, endast af en ofantlig sal, som erhåller sin dager genom kupolen. Tvenne rader pelare förläna densamma en storartad anblick. I salens ena ända finnas uppställda marmorstatyer, byster och allehanda antika saker, funna i Herculani och Pompejis ruiner. I andra ändan åter ligger en vinterträdgård, uppfylld af orangeträd och tropikväxter med pryddigt sandade gångar. — Palatset innehåller en mängd konstföremål af stort värde, deribland i kolossal storlek Laokoon med sina barn, qväfd af ormen, Den inslumrande Cleopatra, Endymion, Diana, Amor och Psyche, Apollo, Antinous och åtskilliga andra statyer af hvit Carrara-marmor. Åtskilliga rum äro reserverade för kejsrerliga familjen; de öfriga deremot äro upplåtna till sommarboningar åt en del af hofpersonalen. Palatset beboddes en kortare tid af den vackra, men olyckliga drottning Louise af Preussen, och under ett besök i Petersburg af svenske kronprinsen Oskar år 1830. Till palatset ansluter sig en stor och väl underhållen trädgård, hvarom närmare under rubriken: Trädgårdar.

**Äldre Michailoffska palatset.** Midtemot inkörsporten till Sommarträdgården reste sig i forna tider ett palats af trä. Omedelbart efter sitt uppstigande på thronen lät kejsar Paul år 1796 nedrifva det lilla slottet och uppföra det nuvarande palatset. Hufvuduppsigten öfver byggnadsarbetena anförtroddes åt romerske arkitekten Breuna, till hvars biträde ställdes fyra ryska arkitekter, åtskilliga bildhuggare och andra konstnärer. Byggnadsarbetena bedrefvos med feberaktig brådska och ända till 2,500 arbetare voro dervid

sysselsatta dag och natt. Samtliga kostnaderna uppgingo till 6 miljoner rubel, en på den tiden ofantlig summa. Slottet är uppfördt i gothisk stil och skiljer sig betydligt från alla öfriga palats i hufvudstaden. Hvarje fasad har en olikartad arkitektur. Kejsar Paul ville i sin egenskap af Maltheser-ordens stormästare framställa ett mönster på medeltidens riddarborgar och befallte därför att i Michailoffska palatsets yttre former skulle inläggas den feodala tidens hela sinnrikhet; och som ställets läge det tillät, omgaf han denna byggnad på alla sidor med löpgrafvar, vindbryggor, hotfulla och dystra bröstvärn, halfbastioner, skottgluggar, paviljonger, större och mindre gårdar, järnportar med galler och bronsirater, föreställande riksvapnet, Maltheser-korset och kejsarens namnschiffer och förlänade sjelfva befästningarne ett krigiskt utseende genom tjugo messingskanoner, som med alla tillbehör stodo uppställda här och der på platformerna. Palatset, som utgör en kvadrat om 178 alnar, har fem våningar, af hvilka den högsta i attikan, med fönstren vettande åt stora gården. Den mot Peter den Stores staty vända hufvud-fasaden är helt och hållet af röd och grå finsk marmor; ofvanom karnisen en fronton med en historisk basrelief; öfverst kejsarliga vapnet, uppburet af tvenne ryktets gudinnor. I nedersta våningen äro tvenne nischer anbragta; på ömse sidor om det utskjutande midtelpartiet kolonnader med tolf joniska pelare; hufvudkarnisen och bröstvärn äro af kulört marmor, och i frisen finnes anbragdt bibelspråket: *„Herrans välsignelse skall evinnerligen hvila öfver ditt hus.“* På begge sidor om den framför denna fasad belägna porten stå tvenne höga marmorpyramider, prydda med troféer och medaljonger af brons med det kejsarliga namnschiffret. Andra fasaden mot Mojka eger en trappa af finsk marmor; tio doriska kolonner uppbära balkongen; på begge sidor om denna troféer

af brons, afbildningar af ryska städer och kejsrerliga namnschiffer. Tredje fasaden har en stor trappa, som leder till slottets kyrka, en marmorkolonnad, en portik med joniska pelare och korintiska pilastrar. Fjerde fasaden mot Fontanka är prydd med sex doriska kolonner, en arkitraf, en fris, en karnis och ofvanom allt detta en balustrad med en balkong, en kupol och en bastion. Under kejsar Pauls regering voro de särskilta fasaderna prydda med statyer, vaser och andra figurer af marmor. — Genast efter kejsar Pauls död, år 1801, öfvergafs slottet såsom obeboeligt och det rum, der kejsar Paul dog förvandlades till ett bönekapell. Slottets salar äro stora och talrika. En vacker marmortrappa leder upp till andra våningen, och golfven såväl i vestibylen som i korridorerna äro belagda med marmor. Takmålnin-garne erbjuda mycket intresse. En af dem förestäl-ler Maltheserorden, upprättad af Paul I. Ruthenia, en ung utmärkt skön jungfru, med kejsarens anletsdrag, sitter på ett berg. Vid hennes sida står en örn, maktens sinnebild. Äran, som helt uppskrämd kommer flygande från södern, klagar öfver den orättvisa som bevisats henne vid Medelhafvet och bönfal-ler om den mäktiga örnens beskydd. I fjerran synes Malta, hotadt af hafvets bränningar. — I en annan sal äro alla Greklands gudar församlade. Deras ansig-ten äro porträtter af åtskilliga framstående personer vid Pauls hof. Arkitekten Brenna, som blifvit omät-ligt rik på palatsets uppbyggande, är der framställd såsom Merkurius. Thronsalen befinner sig i samma skick såsom på kejsar Pauls tid och likaledes den runda salen, innehållande afbildningar af Rysslands förnämsta städer. Till palatset hörer en paviljong med gymnastik- och fäktsalar, samt den största ma-nège i Petersburg. — Palatset är i närvarande tid upplåtet till lokal för ingenjör-akademien.

Nya Michailoffska palatset grundlades på kejsar Alexander I:s befallning år 1819, under ledning af arkitekten Rossi. Byggnadsarbetena pågingo i 5 års tid. Palatset skänktes af kejsaren åt hans yngste broder Michael Paulovitsch, från hvilken det öfvergick till hans enka storfurstinnan Helena Paulovna. Denna byggnad har två fasader, den ena vettande åt den densamma omgifvande trädgården, den andra åt Michailoffska-torget. Dess arkitektur är af toskanska, kolonnaden af korintiska ordningen. Genom sin skönhet till det yttre och sin rika inredning är detta slott en af hufvudstadens största prydnader. På begge sidor om stora inkörsporten mot torget befinner sig ett lejon. Öfre våningen är prydd med pelare, och ofvanom dessa en präktig kupol. Trappan är storartad, rummens proportioner de angenämaste, inredningen i första franska kejsardömets smak och ytterst praktfull. Särdeles vacker är hvita salen med takmålningar, kolonnader och historiska målningar på väggarne. Äfven slottets teater, der konservatoriets elever uppföra operor och konserter, förtjenar att beses. Bakom slottet ligger en stor engelsk park, som har att uppvisa åtskilliga springbrunnar, broar och paviljonger, af hvilka en vettar åt Marsfältet, från hvilket den är åtskiljd endast genom Mojkanalen.

Anitschkoff-palatset, den nuvarande ryske thronföljarens residens, uppfördes under kejsarinnan Elisabeth år 1748 af grefve Rastrelli på högra stranden af Fontanka, i närheten af Anitschkoff-bron och vid Neffskaperspektivet. Det är ett tre våningar högt palats med en enkel, men vacker fasad, och har i bel-étagen ett vackert kapell. Mot Fontankan vettar en tvenne våningar hög flygelbyggnad med arkader och en inkörsport, prydd med 16 pelare. Till palatset ansluter sig en täck trädgård med jernstaket och tvenne paviljonger, i hvilka en vapensamling förvaras.



**Storfurstinnan Maria Nikolajevnas palats**, vid Blåa-bron, midtemot Isaks-kyrkan. Detta vackra palats lät kejsar Nikolai år 1844 uppbygga för sin dotter storfurstinnan Maria. Det utmärker sig genom en rad af praktfulla festsalar, en smakfull vinterträdgård och ett värdefullt tafvelgalleri, hvaraf en del tillhört af lidne hertigen af Leuchtenberg.

**Storfursten Nikolai Nikolajevitschs palats** mellan Galérnaja-g. o. Chevalier-gardets boulevard, fulländades år 1862 och är en ny prydnad för hufvudstaden. Hufvudfasaden är särdeles vacker och prydd med kolonner. Det inre utmärker sig i likhet med alla de öfriga kejsarliga palatsen genom sina vackra tafvor. Inredningen är praktfull och i modern smak.

**Storfursten Michael Nikolajevitschs palats**, vid Slotts-kajen mellan Vinter- o. Marmorpalatsen, är liksom de tvenne föregående uppbyggdt af arkitekten Stakensneider och fulländades år 1863. I sin helhet är denna eleganta byggnad en framstående prydnad för den präktiga kajen. Storfurstens kabinett i engelsk smak med träskulpturer är utmärkt vackert; likaledes storfurstinnans boudoir och salonger. Äfven mottagnings-salarne vittna om gedigen smak; men hufvudfasaden är icke konstkännare i smaken, emedan man finner den alltför mycket öfverlastad med ornament.

**Privatpalats.** De flesta förnåma ryska familjer bo ingalunda i stadens centrum. Affärs- och köpmän, konstnärer och handverkare hafva med sitt affärs-buller fördrifvit dem derifrån. I trakten omkring Fontanka, och isynnerhet vid dess öfra lopp, samt vid Liteinaja-gatan bor den fashionabla verlden. Vid denna kanal stå nu familjerna Scheremetjeff, Schuvaloff, Kotschubey, Brannitski, Narischkin och många andra tillhörande palats. Det är en stor, präktig och lugn gata, och aristokratien visste hvad den gjorde, när den slog sig ned här. Äfven på Slotts-kajen vid Stora Nevan midtemot fästningen och i närheten af

de kejsrerliga palatsen ända till Sommarträdgården och längs Gagarinska-kajen sträcka sig de rikes och förnåmes praktbyggnader, åtnjutande fördelen af en herrlig utsigt öfver den majestätiska Nevan. Bland de vackra och ståtliga palatsen vilja vi omnämna endast några i arkitektoniskt hänseende särskilt anmärkningsvärda, såsom t. ex. furstinnan Bjeloselski-Bjeloserskis af Stakensneider uppbyggda palats vid Fontankan och Anitschkoff-bron. Om detta palats kan man säga att det har en ensemble. Denna byggnads detaljer äro tillochmed mera proportionerliga än Vinterpalatsets; karyatiderna utmärkt vackra och behandlade i stor stil. Äfven grefve Kuscheleff-Besborodkos hus, likaledes af Stakensneider, vid Fontanka och Simeonoff-bron, hör till hufvudstadens förnämsta hus. Vidare grefve Stroganoffs palats vid Polis-bron, af Rastrelli; Demidoffs palats vid St. Morskaja-gatan, uppbyggdt af Falconet i italiensk stil och nästan heltochhället af marmor och granit; furstinnan Jussupoffs vid Mojka, i närheten af Potselujeff-bron o. s. v. Af bankirernas palats omnämna vi endast baron Stieglitz' hus vid Engelskakajen och Utins praktfulla hus vid Chevalier-gardets boulevard.

**Parker,** se Trädgårdar.

**Pass.** Passafgifter: a) Finsk undersåte, som i Ryssland idkar handel, betalar i årlig passafgift: a) Handlande af 1:sta gillet 30 r., handlande af 2:dra gillet 15 r. b) Handlande, som icke tillhöra något gille 7 r. 50 k. c) Handverkare och arbetsfolk: mästare 6 r., gesäller och öfriga personer af mankön 3 r. d) Till finsk undersåte antagen utlänning, som ännu ej uppfyllt alla erforderliga vilkor, men idkar handel i Ryssland: handlande af 1:sta gillet 45 r., af 2:dra gillet 30 r., alla öfriga personer 12 r. Utlänning, som sökt sig till finsk undersåte, men ännu ej uppfyllt alla vilkor, betalar engång för alla i inskrifnings-

penningar 1,000 r., hvilken summa kommer fattig- och arbetshusen i Finland till godo. Från denna afgift äro ryska adelsmän o. s. v. befriade.

Personer som för obegränsad tid erhålla pass för vistelse i Ryssland erlägga, utom ofvannämnda passafgifter, per år: a) mantalspenningar, man 50 k., qvinna 25 k., från en ålder af 16 till 64 år; b) fattigafgift, man och qvinna mellan 15—50 års ålder 20 k. Dessa afgifter afsändas årligen till passuttagarens hemorter i Finland; c) för hinderlöshetsbetyg, — ståndspersoner, man 1 r. 73 k., qvinna 1 r. 49 k.; gesäller 91½ k., deras hustrur 79½ k.; allmoge och arbetsfolk, man 86½ k., qvinna 74½ k. Från denna afgifts erläggande äro barn under 12 år befriade.

För särskilta intyg erlägges till finska passexpeditionen: för intyg med ministerstatssekreterarens underskrift 2 r. 58 k.; för intyg i och för utrikes-resa 3 r., i och för resa i Ryssland 50 k.; för intyg om hinderlöshet till äktenskap åt dem, som önska ingå äktenskap med personer af grekiskt-ortodoxa trosbekännelsen, 25 k.

Till Ryssland från Finland anländ finsk undersåte bör inom tre dagars förlopp uppte sitt pass hos finska passexpeditionen i Petersburg. För dess verificerande erlägges ingen afgift. — Hvarje till Petersburg anländ person bör till intendenten i det hus der han bor, förutom sitt pass, lemna äfven uppgifter angående sig sjelf och sin familj, om han en sådan eger. Dessa uppgifter antecknar eller låter han anteckna å för detta ändamål afsedda blanketter, hvilka böra honom tillhandahållas af husets egare eller intendent. Dessa uppgifter lemnas sedermera till poliskontoret.

När resande flyttar från ett hus till ett annat, bör han till intendenten i det hus, från hvilket han bortflyttar, lemna tvenne för detta ändamål afsedda

adressbiljetter, jemte alla i dem fordrade upplysningar. Den ena af dessa biljetter får den bortflyttande behålla, för att tillställas egaren af det hus, dit han inflyttar. För uraktlåtenhet af hvad de tvenne sednaste paragraferna stadga pliktas 10 r. Husvärd, som ej i sinom tid hos polisen anmäler om i hans hus inflyttande eller derifrån afflyttande hyresgäst, pliktas 50 k. per dag; men inalles likväl icke mera än 15 r. För uraktlåtenhet i detta afseende pliktas värdshusvärd 1 r. per dag, men inalles likväl icke öfver 30 r.

För passets inskrifning erlägga: adelsman, hederborgare och handlande 30 k.; borgare 15 k., ofrälse 3 k.; från andra guvernement anlända stånds-personer 40 k., borgare 20 k.

Adressbiljetter. Alla ryska undersåter, likasom äfven finnar, polacker och utlänningar, som äro stadda i enskilt persons tjenst eller verkställa arbete på öfverenskomna vilkor eller mot betalning, handverkare m. m. äro skyldiga att låta anteckna sig å Adresskontoret och lösa sig en s. k. adressbiljett. Dessa biljetter erhållas endast mot uppteende af passet. För adressbiljetterna erlägges per år: 1:sta klassen, man 7 r. 15 k., qvinna 4 r. 29 k.; 2:dra kl. man 4 r. 29 k., qvinna 2 r. 15 k.; 3:dje kl. handverkare, man 2 r. 86 k., qvinna 1 r. 43 k.; 4:de kl. man 1 r. 43 k., qvinna 72 k.; 5:te kl. arbetsfolk, man 96 k., qvinna 29 k. Derutöfver erlägga de, som hafva 4:de och 5:te klassens adressbiljetter, 60 k. i hospitals-afgift, hvilken i händelse af sjukdom berättigar dem till kostnadsfri vård å stadens hospital. — För adressbiljettens inskrifning erlägges 3 k. Från adressbiljetters utlösande befrias: barnmorskor som ega inrikesministerns tillåtelse att utöfva sitt yrke, i hel. Treenighets-diakoniss-anstalten tjenande, såväl karlar, som qvinnor, äfvensom kronoanstalternas lägsta betjening, när den är stadd i arbete hos enskilt person.

Pass-plikter. Person, som ej eger pass å ort, der ett sådant erfordras eller har ett gammalt eller icke giltigt pass, pliktar 15 k. för hvarje utöfver den bestämda terminen löpande dag, men inalles icke öfver 10 r. Samma plikt är den skyldig att erlægga, hvilken hos sig inhyser hyresgäst, som ej eger något pass eller också ett sådant, som utlupet.

**Pass-expeditionen, Finska,** Finska Stats-sekreteriatets hus, Jekateringóffski-prosp. 9, öppen alla helgfria dagar från kl. 11 f. m. till 2 e. m.

**Passagen, Neffska-persp. 48,** midtemot Gostinni-Dvor och förbindande denna gata med Italjånskaja-gatan, är anlagd efter parisiskt mönster, men utgör mindre en genomgång (passage), än en bazar, en plats för promenader och handel. Den består af en ofantlig aflång sal i tre våningar, täckt med glastak. Till första och andra våningen ansluta sig dörr vid dörr eleganta butiker, till största delen tillhörande utlänningar; tredje våningen deremot utgöres af boningsrum. Väggarna äro belagda med spegelglas, i hvilka ett stort antal gaslågor återspeglar sig. Magasinens antal är ungefär 100. I gafveln, vettande åt Neffskapersp., ligger till venster i första våningen ett mycket besökt café, benämndt Café du Passage, i jordvåningen ett ryskt värdshus, och i andra våningen ett franskt café med en stor sal, upptagande 8 biljarder. I gafveln, vettande åt Italjånskaja-g., finnas likaledes värdshus och caféer, samt en mindre teater, der representationer understundom gifvas af amatörer och taskspelare. Under regniga sommaraftnar, men isynnerhet under de kallare årstiderna, hvimlar passagen alla aftnar af promenerande.

**Petersburgska förstaden,** se Stadsdelar.

**Polis,** se Pass.

**Postamtet, Potschámtski-per.,** är öppet för mottagande af alla slags försändningar, såsom orekommenderade och rekommenderade bref, samt paket från kl. 8 f. m.

till 2 e. m. Orekommenderade bref emottagas dessutom mellan kl. 2 o. 4 e. m. mot en tilläggsafgift af 10 kop. per bref. Orekommenderade och rekommenderade bref (likväl icke innehållande öfver 1,450 r.) mottagas dessutom alla dagar, om sommaren från kl. 6—11 f. m., om vintern från kl. 7—11 f. m. i följande filial-postkontor: 1) Kírotschnaja-g. 24; 2) Katharina-kan., Alartschin-bron 16 $\frac{1}{6}$ ; 3) Petersburgska först., Stora Prosp. 50; 4) Vasili-Ostroff, Akademítscheski-per. 8; 5) 2:dra komp. af Ismailoffska regimentet 13; 6) Gontschárnaja-g. 27; 7) Goróchovaja-g. 17—19.

**Postlådorna:** gröna, afsedda för stads- och utländsk post, tömmas 6 gånger dagligen; gula och kanelfärgade tömmas endast 1 gång om dagen, före tågens afgang till Warschau och Moskva.

1) För orekommenderade bref, hvilka ej försändas utom ryska rikets gränser betalas 10 kop. per lod. För dylika bref inom stadens gränser d. v. s. per stadspost och från Petersburg till Oranienbaum, Kronstadt, Peterhoff, Tsárskoje-Seló, Pauloffsk, Gátschina och andra orter i Petersburgska häradet betalas: för de 2 första loden 5 kop.; för hvarje lod derutöfver 5 kop.

2) För öppna bref eller s. k. korrespondenskort betalas inom ryska rikets gränser 5 kop., inom staden 3 kop.

3) För rekommenderade bref betalas, utom ordinarie porto 10 kop. per lod, 10 kop. i assurancesafgift och 5 kop. för qvitto.

4) För försändning af penningar (i papper, guld och silfver), värdepapper o. s. v. betalas i postafgift 10 kop. per lod.

5) För korsbands-försändningar (bok- och litografiskt tryck) betalas för de 3 första loden inalles 2 kop. Sådana försändningars vikt får ej öfverstiga 20 lod.

6) För paketförsändningar betalas per skålpund: för en vägalängd af 300 verst, 3 kop. och för hvarje 100-tal verst derutöfver 1 kop. Lägsta portot utgör likväl 10 kop., oberoende af paketets vikt och vägens längd.

7) För rekommenderade bref och paket med uppgifvet värde betalas för en summa af: a) 1—100 r. 1 k. per rub.; b) 100—400 r.  $\frac{1}{2}$  k. per rub. samt derutöfver 50 k.; c) 400—1,600 r.  $\frac{3}{4}$  k. per rub. samt derutöfver 1 r. 50 k.; d) högre än 1,600 r.  $\frac{1}{8}$  k. per rub. samt derutöfver 3 r. 50 k.

Postfrimärken och stämpelkuvert säljas å postamtet och filialkontoren samt öfverallt i staden i de bodar, som äro belägna närmast postlådorna.

### Taxa

för bref, korsbandsförsändningar och telegrammer till utlandet.

Till:	Bref, vägende 1 $\frac{1}{4}$ ryskt lod.		Korsbandsförsändningar, vägende 3 $\frac{1}{4}$ r. 1.	Telegrammer innehållande 20 ord.	
	Frankerade.	Ofrankerade.		Rub.	kop.
Amerika, Nord, via Hamburg . . . . .	18	28	5	9—16	38—43
Australien, via England . . . . .	33	44	5	27	13
Belgien . . . . .	14	23	3	2	13
Egypten, via Preussen . . . . .	28	38	4	7	25
England, via Preussen . . . . .	16	27	4	3	—
Frankrike, via Preussen . . . . .	20	30	4	2	63
Grekland, via Turkiet . . . . .	22	30	5	2	50
Italien, via Österrike . . . . .	16	21	3	2	75
Japan, via England . . . . .	53	64	6	27	13
Kina, via England . . . . .	53	64	6	27	13
Nederländerna . . . . .	13	21	3	2	—
Norge, via Sverge . . . . .	14	20	5	2	13
Portugal . . . . .	26	36	5	3	50
Schweiz . . . . .	14	23	3	2	25

	Bref, vägande 1½ ryskt lod.		Korsbandsför- sändningar, vä- gande ¾ r. l.	Telegram- mer innehåll- ande 20 ord.	
	Fran- kera- de.	Ofran- kera- de.		Rub.	kop.
Till:	kop.	kop.	kop.	Rub.	kop.
Sverige, via Finland . . .	14	20	3	1	88
Sverige, via Preussen . . .	16	26	—	—	—
Turkiet, via Österrike . .	16	24	4	2	25
Tyskland, deri inbegripet Preussen, Hannover, Sachsen, Hessen-Darm- stadt, Nassau, Slesvig- Holstein, Mecklenburg, Meiningen, Oldenburg, Sachsen-Weimar, Bre- men, Hamburg o. Lübeck	10	16	2	1	88
Österrike, jemte Ungern, Baden, Bäjern, Luxem- burg och Würtemberg .	10	16	2	2	—

**Påskhögtiden**, se Folk- och kyrkofester.

## R.

**Riksbanken**, se Banker.

**Rådhuset**, se Dúma.

## S.

**Senatshuset**, i hörnet af Peters-torget och Neva-kajen, är förmedelst en hvalfbåge öfver Galérnaja-g. för-  
enadt med heliga Synodens hus.

**Signaler.** Brandsignaler gifvas från brandtornen i de särskilda stadsdelarne förmedelst svarta kulor och i kors lagda brädskifvor om dagen, och hvita kulor, samt röda lyktor under den mörka delen af dygnet.

När eldsvåda inträffar på fartyg eller vid Nevans strand, utställas i vaktornet, utom de vanliga signa-



lerna, utmärkande stadsdelen, om dagen en svart kula och en röd flagg, om natten en hvit och en röd lykta.

**Varnings-signaler, när vattnet i Nevan stiger öfver sin normalnivå.** 1) När vattnet stiger öfver 3 fot, skjutas tre kanonskott i Galérhamnen, och om dagen upphissas dessutom fyra röda flaggor på hvar sin sida om Amiralitetshusets tornspira, samt om natten lika många röda lyktor. 2) När vattnet stiger ända till 4 fot, upphissas, utom de fyra röda flaggorna, fyra hvita på tornspiran, och om natten fyra lyktor. 3) När vattnet uppnår 5 fots höjd, afskjutes ett kanonskott från Amiralitetshusets gård hvarje halftimma, och flaggorna (eller lyktorna) äro upphissade. 4) När vattnet uppnått 6 fots höjd, afskjutes ett kanonskott hvarje kvarttimma. 5) När vattnet uppnår 7 fot, afskjutas tvenne kanonskott hvarje kvarttimma, både i Amiralitetshuset och på fästningen. De af stadens invånare, som bo i källarvåningarne, böra, när de höra kanonskotten hvarje kvarttimma, lemna sina boningar, ty vattnet kan i hvilket ögonblick som helst intränga i desamma, och räddningsbåtarnes manskap bör hålla sig beredt att bistå dem, som äro i fara.

**Simhus,** se Badhus.

**Skolor,** se Undervisnings-anstalter.

**Skridskobanor** anläggas om vintrarna öfverallt på kanalerna och äfven i åtskilliga trädgårdar. Här gifvas animerade soiréer, hvarvid banorna äro illumineerade à giorno och orkestrar spela. De förnämsta inrättningar af detta slag äro: Neva skating-club, vid Engelska-kajen nedanom Nikolai-bron, och flodjaktklubbens skridskobana i Jussúpoffska trädgården, St. Sadóvaja-gatan, 50.

**Stadsdelar.** Enligt statistiska uppgifter för år 1863 intager S:t Petersburg en areal af inemot 19 milj. qv. famnar eller 81 qv. verst, är 9—10 verst i diameter och 35 verst i omkrets, samt har ung. 20,000

byggnader. Denna areal är fördelad på 13 stadsdelar, af hvilka de 9 första äro belägna på venstra och de 4 sednare på högra Neva-stranden, nemligen: 1) Amiralitets-stadsdelen; 2) Kasanska-stadsdelen; 3) Spasska-stadsdelen och 4) Kolomna-stadsdelen, hvilka bilda stadens egentliga medelpunkt och begränsas af Neva och Fontanka; 5) Narva-stadsdelen, mellan Neva, Fontanka och Obvodnikan.; 6) Moskovska-stadsdelen, mellan Fontanka, Obvodni- och Ligoffka-kanalerna; 7) Alexander-Neffski-stadsdelen, mellan Neva, Obvodni- och Ligoffka-kanalerna; 8) Liteinaja-stadsdelen, mellan Neva, Fontanka, Ligoffka-kanalen och Roschdestvenska-stadsdelen; 9) Roschdestvenska-stadsdelen, mellan Neva, Ligoffka-kanalen och Liteinaja-stadsdelen; 10) Vasili-Ostroff; 11) Petersburgska-förstaden eller Sidan; 12) Viborgska-förstaden eller Sidan och 13) Ohta-stadsdelen.

**Stadsportar**, se Triumfportar.

**Stadsstyrelsen**, vanligen benämnd Dúma, var i forna tider organiserad efter Hansastädernas mönster och isynnerhet såsom städerna i Östersjö-provinserna, men underkastades under tidernas lopp många förändringar och reformerades senast genom en ukas af den 20 mars 1862. Enligt denna förordning består stadens styrelse af tvenne afdelningar: 1) Allmänna förvaltnings-kommissionen, i hvilken hela kommunen deltagar och 2) Enskilta förvaltnings-kommissionen. Den allmänna förvaltningskommissionen består af borgmästaren (golová), som är vald på fyra år och fastighetsegare i staden, 50 af hvarje stånd, nemligen: a) ärftliga adelsmän, b) personliga adelsmän och hedersborgare, c) köpmän, d) borgare och e) handtverkare; så att hela kommissionen består af 250 personer. Den särskilta förvaltnings-kommissionen för de olika stånden består af: a) deputatförsamlingen, b) ståndens äldste och c) köpmannakårens,

borgarenas och handtverkarens, samt deras skråns speciella förvaltningar (uprávi). Bestämningarna i stadens författning äro i allmänhet ytterst liberala och erbjuda medlemmarne i stadsstyrelsen ett vidsträckt fält att genom ett sjelfständigt och välbetänkt handlingssätt i stadens angelägenheter göra sig förtjenta af deras kommun. Dúmans förhandlingar äro offentliga och bringas till allmänhetens kännedom genom stadsstyrelsens egen organ.

**Statistik.** Stadens budget för 1865 gestaltade sig på följande sätt: Inkomster 2,770,964 r., utgifter 2,567,065 r.; rest 203,899 r. — En jemförelse med t. ex. städerna Wiens och Berlins budgeter visar tydligt och klart olämpligheten af utgifternas fördelning i Petersburg, medan inkomsterna genom en högre beskattning af de rike utan svårighet kunde betydligt stegras. År 1864 gaf Wien ut 3,094,239 r., Berlin 2,929,818 r. och Petersburg 2,486,264 r. Den ryska hufvudstaden hade således den lägsta utgiftsbudgeten. Härtill kommer, att 51 % här af användas till stadens förvaltning, polisen och dess högre chefer, medan dessa utgiftsposter i Wien erfordra endast 21 % och i Berlin 17 %. Polisen i Wien räknar 1,854 polisagenter, polistjenstemännen oberäknade, i Berlin 1,668, i Petersburg 3,527 och i Moskva 4,652. I Wien kommer en polisagent på 416 invånare, i Berlin på 415, i S:t Petersburg på 210 och i Moskva på endast 70. Polisens underhåll kostar årligen i Wien 479,427 r., i Berlin 533,150 r., i Petersburg 769,766 r. och i Moskva 600,000 r. Att penningbrist uppstår i budgeten är således helt naturligt.

Huru nödvändig en stegring af stadens inkomster är, framgår äfven deraf, att medan 9 % af Wiens och 31 % af Berlins utgifter gå till folkupplysningen, Petersburg för detta ändamål utanordnar 1 %, säger en procent. Vålgörenhetsanstalterna i Wien betinga 15 %, i Berlin 22 % och i Petersburg 9 %.

Andra utgifter borde underkastas en bättre kontroll. Så utbetala Wien och Berlin för den präktiga gatlysningen 6 % af deras samtliga utgifter, medan Petersburg för sin temligen vårdslösa gatubelysning, som endast på en tredjedel af stadens område utgöres af gas, utanordnar 23 %.

**Stats-sekreteriatet, Finska, Jekateringóffski-prosp. 9,** midtemot Nikolai-Morskojs kyrka.

**Synoden, Heliga, i hörnet af Peters-torget och Hästgardets boulevard.**

## T.

**Tafvel-gallerier, Publika:** I Eremitaget och Konstakademien.

**Privata:** Storfurstinnan Maria Nikolajevnas målningsgalleri i Maria-palatset vid Blåa-bron.

Dessutom egas större och mindre värdefulla tafvelgallerier af grefve Sergej Stróganoff, Polis-bron; grefve Paul Stróganoff, Sergieffskaja-g.; utrikesministern furst Górtschakoff, grefvinnan Kuscheleff-Besborodko, furst Jussúpoff, grefve Schuváloff, hr Naríschkin, furstinnan Kotschúbey, hr Lázareff, grefve Nesselrode, hr Tschelíschtscheff, senator Smirnóff, furst Barjátinski, hrr Búurlin, Koslóff, Bíbikoff, Prjaníschnikoff och Mjátloff.

**Teater-skolan, Kejserliga, Teatrálnaja-g. 2,** har sig anvisad ett stort hus i 4 våningar med 3 gårdar. Första våningen upptages af samtliga hofteatrarnas intendentur och garderoberna, hvilka väl uppgå till ett värde af åtskilliga miljoner rubel. I andra våningen befinna sig de qvinliga elevernas musik- och danssalar, bonings-, sof- och läsrum, samt föreståndarinans och guvernanternas våning och biblioteket. I tredje våningen ligga de manliga elevernas musik-, dans-,

fäkt- och gymnastiksalar, bonings- och läsrum, huskapellet och förvaltningsbyrå. I fjerde våningen bo slutligen lärare och tjänstemän. Den första gården utgör de manliga elevernas samlingsplats under fristunderna, medan den andra gården, förvandlad i en täck trädgård med springbrunnar och bersåer är afsedd för de unga flickorna. Invid den tredje gården ligga anstaltens ekonomiebyggnader, en badanstalt och bostäder för betjeningen. Till det hela ansluter sig skolans teater. Teaterskolan har beständigt 100 in-terner, hvaraf 50 gossar och 50 flickor, och emottager dessutom, så långt utrymmet det tillåter, pensionärer mot en afgift af 500 rub. per år, samt en större mängd externer, som åtnjuta undervisning gratis.

**Teatrarne** i Petersburg, fyra till antalet, äro alla kejs-erliga. Enskilta personer tillåtas ej att uppföra tea-trar och hålla teatertrupper i hufvudstäderna Peters-burg och Moskva. Det kejsrerliga monopolet inbrin-gar imellertid årligen ett deficit om ung. 2 milj. fin-ska mark, tack vare de praktfulla dekorationer och kostymer, samt de ofantligt höga löner, som betalas åt en del aktörer vid italienska operan, baletten och franska teatern. Teater-säsongen fortgår vanligen från september till stora fastan i februari eller mars, och sedermera efter ett uppehåll af ung. 7 veckor från påsktiden till inpå juni. Italienska operans represen-tationer upphöra likväl redan i och med fastan, och franska samt tyska dramatiska truppernas ett par veckor efter påsk. Under jul-, fastlags- och påsk-veckorna gifvas å samtliga teatrar tvenne represen-tationer dagligen, af hvilka den första begynnes kl. 12 m., den andra kl. 7 e. m.

**Stora teatern**, vid det s. k. Teater-torget, uppbygg-des år 1784 af arkitekten Tischbein och renoverades år 1802. År 1810 förstördes den af en eldsvåda, åter-uppbyggdes kort derpå af Modui och restaurerades år 1836 af arkitekten Cavos. Hufvudfasaden smyc-

kas af en vacker portik med åtta pelare af doriska ordningen och en Minerva-staty af Carrara-marmor. Scenen är ovanligt rymlig och lämpad för de mest storartade representationer. Salongen, som är dyrbart dekorerad, bekväm och rymlig, har 6 rader loger och 17 rader länstolar, samt inrymmer omkring 3,000 personer. 8 stentrappor leda till logeraderna, och dessutom finnas 16 ingångar och 4 vattenreservoarer på vinden, att begagnas i händelse af eldsvåda. I denna teater gifvas endast italienska opera- och balett-spektakler.

Under vintersäsongen gifvas här dessutom alla söndagar mycket besökta maskerader, hvarvid teaterhusets samtliga foyers upplätas för allmänheten, och ända till 12,000 inträdeskort försäljas.

### Biljettprisen i Stora teatern.

	Italiensk opera.		Ballet.	
	R.	k.	R.	k.
Loger:				
1 raden . . . . .	22	—	9	—
” ” n:o 16 . . . . .	27	50	10	—
” ” invid direktionens loge . . . . .	27	50	10	—
Baignoire, grilj. . . . .	22	—	7	—
” öppen . . . . .	16	50	7	—
Bel-étage . . . . .	27	50	10	—
” n:o 1 o. 28 . . . . .	33	—	12	—
” invid ministerns loge . . . . .	38	50	15	—
2 raden . . . . .	13	20	6	—
” ” n:o 1, 14, 15 o. 28 . . . . .	16	50	8	—
3 raden . . . . .	8	80	4	50
” ” Litt. A o. C . . . . .	22	—	12	—
” ” ” B o. D . . . . .	19	80	10	—
4 raden . . . . .	5	50	3	—
” ” Litt. . . . .	11	—	6	—
5 raden . . . . .	7	70	5	—

	Italiensk opera.		Ballet.	
	R.	k.	R.	k.
Länstolar:				
1 raden . . . . .	8	80	3	—
2 o. 3 raderna . . . . .	6	60	2	50
4 o. 5 ” . . . . .	5	50	2	—
6 o. 7 ” . . . . .	4	40	2	—
8, 9, 10, 11 o. 12 raderna . . . . .	3	30	1	50
13, 14, 15, 16 o. 17 raderna . . . . .	2	20	1	50
Balkong . . . . .	2	20	1	50
Galleri: 4 raden . . . . .	1	10	1	—
” 5 ” . . . . .	—	77	—	70
Sidoplatser: 1 bänken . . . . .	—	88	—	50
” 2 o. 3 bänken . . . . .	—	60	—	50
Amfiteater . . . . .	—	28	—	25
Paradis . . . . .	—	28	—	10

**Maria-teatern**, endast genom Teater-torget skild från den föregående, utgjorde förut en kejsarlig cirkus, men ombyggdes efter branden år 1859 af arkitekten Cavo, och erhöi en ändamålsenlig och beqväm inredning. Scenen är obetydligt mindre än stora teaterns, salongen har 4 rader loger, utom ett galleri, samt 18 rader länstolar. Logerna äro till en del försedda med elegant inredda s. k. *avant-loger*. Denna scen är egentligen egnad åt ryska operan, men här gifvas äfven ett par gånger i veckan ryska dramatiska, äfvensom om lördagarne tyska dramatiska spektakler.

### Biljettprisen i Maria-teatern.

	Rysk opera.		Ryska dramatiska spektakler.		Tyska dramatiska spektakler.	
	R.	k.	R.	k.	R.	k.
Loger:						
Baignoire . . . . .	6	—	6	—	4	—
Litt. . . . .	10	—	8	—	6	—

	Rysk opera.		Ryska drama-tiska spek-takler.		Tyska drama-tiska spek-takler.	
	R.	k.	R.	k.	R.	k.
1 raden . . . . .	9	—	8	—	6	—
” ” N:o 14 . . . . .	10	—	8	—	7	—
Bel-étage . . . . .	10	—	8	—	6	—
2 raden . . . . .	7	—	5	—	5	—
3 raden med avantl. . . . .	5	—	4	—	4	—
” ” utan ” . . . . .	4	—	3	50	3	50
” ” litt. . . . .	10	—	8	—	7	—
4 raden . . . . .	3	—	2	—	2	50
” ” litt. . . . .	7	—	5	—	5	—
Länstolar:						
1 raden . . . . .	3	—	2	50	2	—
2 o. 3 raderna . . . . .	2	50	1	75	1	50
4 raden . . . . .	2	—	1	75	1	50
5 raden . . . . .	2	—	1	25	1	—
6, 7, 8, 9, 10 o. 11 raderna	1	50	1	25	1	—
12 o. 13 raderna . . . . .	1	50	—	75	1	—
Öfriga rader . . . . .	1	50	—	75	—	75
Balkong, 3 raden . . . . .	1	—	—	60	—	75
Sidoplatser . . . . .	—	75	—	40	—	50
Amfiteater . . . . .	—	50	—	20	—	40
Paradis . . . . .	—	25	—	10	—	20

**Alexandra-teatern**, belägen i fonden af en öppen plats invid Neffiska-persp., mellan kejs. biblioteket och en flygel af Anitschkoff-palatset, uppbyggdes år 1828 af arkitekten Rossi. Hufvudfasaden, som prydes af en portik och en Victoria i brons på frontonen, är präktig och imponant. Teatersalongen har 6 rader loger och inrymmer 2,000 personer. Denna scen är egnad åt ryska skådespelet och komedien; likväl gifvas här äfven tyska representationer om lördagarne, en dag då ryska spektakler ej få ega rum.



## Biljettprisen i Alexandra-teatern.

	Ryska drama- tiska spek- takler.		Tyska drama- tiska spek- takler.	
	R.	k.	R.	k.
Loger:				
Baignoire . . . . .	6	—	5	—
1 raden . . . . .	7	—	6	—
” ” lit. H . . . . .	10	—	7	—
2 raden litt. A, B, B o. F. . . . .	6	—	6	—
2 raden . . . . .	5	—	5	—
3 raden . . . . .	4	—	4	—
” ” litt. A o. E . . . . .	8	—	7	—
4 raden . . . . .	2	50	3	—
” ” litt. K o. 3. . . . .	4	—	5	—
Länstolar:				
1 raden . . . . .	2	50	2	—
2, 3 o. 4 raderna . . . . .	1	75	1	50
Öfriga rader . . . . .	1	25	1	—
Platserna bakom länstolarne . . . . .	1	—	—	75
Balkong . . . . .	—	60	—	50
4 radens galleri . . . . .	—	40	—	40
5 ” ” . . . . .	—	20	—	25
Dito . . . . .	—	10	—	15

Michael-teatern, vid Michailoffska-torget i närheten af nya Michailoffska-palatset, är betydligt mindre än de tre föregående och utmärker sig icke genom sin yttre arkitektur från de öfriga husen i omgifningen. Salongen, som är smakfullt och bekvämt inredd, inrymmer ung. 1,000 åskådare. På denna scen spela ömsom en fransk och en tysk trupp, den förra: tis-, tors-, lör- och söndagar, den sednare mån-, ons- och fredagar. Franska truppen är den mest framstående i hufvudstaden, och den tyska eger äfven några betydligare förmågor.

## Biljettprisen i Michael-teatern.

	Franska drama- tiska spek- takler.		Tyska drama- tiska spek- takler.	
	R.	k.	R.	k.
Loger:				
Baignoire . . . . .	10	—	6	—
” litt. . . . .	12	—	8	—
Bel-étage . . . . .	11	—	6	—
” litt. . . . .	14	—	12	—
1 raden . . . . .	6	—	5	—
” ” litt. . . . .	10	—	8	—
2 raden . . . . .	5	—	4	—
” ” litt. . . . .	8	—	6	—
3 raden . . . . .	4	—	3	—
” ” litt. . . . .	6	—	5	—
Länstolar:				
1 raden . . . . .	3	—	2	—
2 o. 3 raderna . . . . .	2	50	1	50
Öfriga rader . . . . .	1	50	1	—
Stall . . . . .	1	—	—	75
Balkong . . . . .	—	50	—	50
Galleri . . . . .	—	25	—	25

Utom dessa fyra egentliga teatrar, finnas några mindre provisionella sådana, tillhörande enskilda personer, i hvilka gifvas representationer, vanligen bestående af små operetter, dans, sång o. s. v. Dessa äro:

**Théâtre Bouffes**, invid Alexandra-teatern.

**Bergs teater**, Jekateringoffski-prosp. nära Kaschinbron.

**Kamenni-Ostroff-teatern**, på holmen med samma namn, der representationer gifvas af Alexandra-teaterns och ballettens artister under en del af sommaren.

**Passage-teatern**, se Passagen.

**Telegrafén**. Central-stationen och telegraf-styrelsen, Pötschámtskaja-g. 15. För telegrammer innehållande

20 ord betalas från Petersburg till Rysslands största städer: Novgorod, Reval, Riga och Tver 1 r.; Arkangelsk, Charkoff, Cherson, Jaroslaff, Kieff, Minsk, Moskva, Nischni-Novgorod, Odessa, Orel, Saratoff, Tula, Warschau och Wladimir 2 r.; Astrakan, Baku, Orenburg, Simferopol och Tiflis 3 r.; Tobolsk o. s. v. 4 r.; till Finlands städer 1 r., derifrån undantagna Brahestad, Gamla och Nya Karleby, Jakobstad, Torneå, Uleåborg och Wasa, till hvilka betalas 2 r.; till utlandet, se Postamtet: Taxa för bref, korsbandsförsändningar och telegrammer.

**Stadstelegraf**en befördrar telegrammer inom staden och via centralstationen till orter inom landet och till utlandet. Priset per telegramm inom staden om 20 ord — 20 k.; till andra orter, med tillägg af betalning enligt taxa. Stadstelegrafens stationer äro till antalet 22 och stå öppna: om sommaren från kl. 9 f. m. till 11 e. m., om vintern från kl. 9 f. m. till 9 e. m.

**Tidningar och tidskrifter** utkommo år 1871 i staden till ett antal af inalles 86. Af dessa voro 18 dagliga tidningar, 19 veckoskrifter och 49 månadskrifter. De förnämsta dagliga tidningarne äro: med officiell och officiös karakter: Regeringens Budbärare, Invaliden, Journal de S:t Pétersbourg och Polistidningen; oberoende: Petersburgska tidningen (Peterbúrgskia Vädomosti), Börstidningen (Birschevía Vädomosti), Rösten (Gólos), Nordische Presse, S:t Petersburger Zeitung, Nyheter (Nóvosti) och Ryska Verlden (Rússki Mir). Af tidskrifterna utdelas 5 i häften om ända till 30 ark i månaden. Illustrerade tidningar finnas tvenne. Samtliga antalet prenumeranter på i staden utkommande tidningar utgjorde år 1871: i staden 43,479; i provinsen 137,706. — Lösnummer af tidningarne säljas af kolportörer och s. k. bouquinister i deras här och der på broarne, vid Neffiska-perspektivet

och vid andra lifligt trafikerade gator befintliga bokstånd.

**Torg.** De förnämsta torg äro: Marsfältet, Slottstorget, Peterstorget, Isakstorget, Teatertorget, Hötorget o. s. v.

**Triumfportarne**, vid de fordna stadstullarne, äro i och för sig så praktfulla monument, att de här måste omnämnas, ehuru folkrörelsen på de gator, hvilkas ändpunkter de utgöra, betydligt aftagit och sällan besökas af stadens invånare och fremlingar, sedan jernvägarne uppstått.

**Riga triumfporten** vid Narva stadsporten nära Katharinhoff, en 18 alnar hög genombruten port, på hvars begge sidor stå tvenne pelare, som uppbära en kapital föreställande: Segern körande en med sex hästar förespänd triumfvagn. På attikan befinna sig dessutom äfven med lagerkransar och segertecken smyckade genier. Nedanom stå mellan hvarje af de tvenne pelarena pansarklädda krigare i slavisk drägt, framräckande lagerkransar. På frontonen läses i rysk och latinsk skrift: Åt det segerrika ryska kejs. gardet af det tacksamma fäderneslandet, år 1834.

**Moskoffska triumfporten**, i grekisk stil, uppfördes år 1838. Tolf gjutjernspelare,  $3\frac{1}{2}$  aln i diameter och nära 36 aln höga, uppbära en med 12 englar i basrelief smyckad attika, på hvars fronton läsas orden: Åt de segerrika ryska härarne till minne af bedrifterna i Persien, Turkiet och Polen, åren 1826—1831, i rysk och latinsk skrift. Den mellersta bredare genomfarten är afsedd för ekipager, de begge yttre för fotgängare.

**Trädgårdar och parker.** Alexandroffska parken, Petersb.-förstaden, nära Petri-Pauli fästning och Petersburgska-bron, besökes mest af den lägsta folkklassen under sön- och helgdagar.

**Börsträdgården**, se Börsen.

**Botaniska trädgården**, se pag. 50.

**Demidoffska trädgården**, Ofitsérskaja-g. 35, är under sommarmånaderna alla aftnar öppen för allmänheten mot en entré af 30—50 k., då här uppträda nationalsångare, akrobater, lindansare o. s. v., och ett eller flera musikkapell ömsevis spela, om dagarne gratis.

**Jussúpoffska trädgården**, Stora Sadóvaja-g. 50, är öppen för allmänheten alla tider på dagen.

**Sommarträdgården**, mellan Marsfältet, Stora Nevan, Fontanka och Mojka, utgör S:t Petersburgs Hyde-Park och samlingsplatsen för den förnäma världen under vårmånaderna, innan det ännu hunnit bli grönt på öarne. Tidigare på våren, eller redan i början af mars månad, plägar den nu regerande kejsaren alla dagar, när vädret är vackert, här göra en promenadtur mellan kl. 3 och 4 e. m., och alla alléer hvimla då af folk af alla samhällsklasser och deribland en mängd fremlingar, som begagna sig af det enda tillfälle, som sålunda erbjuder sig, att få se monarken. Denna trädgård existerar sedan år 1711. Alléerna utgöras af höga och skuggrika gamla lindar, smyckade med ett stort antal marmorstatyer och grupper. I trädgårdens nordöstra hörn ligger Peter I:s sommarpalats (se Palats), och icke långt derifrån fabeldiktaren Kriloffs staty, samt en paviljong, upptagande en café-restaurant. Dess största märkvärdighet är likväl jernstaketet mot Nevan, numera itudeladt af det praktfulla marmorkapell, som upprests till minne af attentatet mot kejsar Alexander II den 4 april g. st. 1866. Till venster om södra inkörsporten ses en större urna af Elfdals porfyr, af svenske konungen Carl XIV Johan skänkt till kejsar Nikolai.

**Tauriska trädgården**, med inkörsporten från Preobraschenska-torget, utgör med sina åldriga och lummiga träd, sina stora, präktiga dammar, vattenfall, spring-

brunnar, orangerier o. s. v. stadens vackraste promenadplats, men besökes i närvarande tid föga i anseende till sitt aflägsna läge.

**Zoologiska trädgården**, Petersb.-först. invid Alexanderparken, är mot en måttlig afgift öppen alla dagar under sommarmånaderna, då ett musikkapell äfven spelar. Djuren matas kl. 5 e. m.

**Tullkamrar.** Petersburgska tullkammaren, Vas.-Ostr. invid Börsen, se sid. 52.

**Finska tullexpeditionen**, Finska bangården och Gontschárnaja-g. 21.

## U.

**Undervisningsväsendet.** Hvad bildningsanstalter och skolor beträffar intager Petersburg väl första rummet bland alla städer i ryska riket, men likväl återstår i detta afseende ännu åtskilligt att önska. Enligt de nyaste tillgängliga uppgifter eger staden:

Läroanstalter:	Elever:		Tillsammans:	
	gossar	flickor		
Lägre . . . .	356	8,217	6,847	15,064
Högre . . . .	33	4,098	3,745	7,843
Specialskolor .	63	9,105	1,777	10,882
Summa	452	21,420	12,369	33,789

Läroanstalter:	Lärare:		Tillsammans:
	manliga	qvinliga	
Lägre . . . .	1,223	578	1,801
Högre . . . .	632	217	849
Specialskolor .	1,232	43	1,275
Summa	3,087	838	3,925

Enligt dessa uppgifter är det stora antalet af elever i specialskolorna, i jämförelse med elevernas antal i de lägre skolorna, särdeles öfverraskande. De

sednares antal öfverstiger de förres med knappast hälften. Och likväl eger Petersburg i sjelfva verket högst få verkliga specialskolor. Största antalet af de s. k. specialanstalterna (26 med 4,540 elever) äro militärskolor, och deras egentliga specialitet hänförer sig mindre till undervisningsämnen, än till deras militäriska organisation och förvaltning, äfvensom till deras egenskap att endast mottaga barn till adels- och tjenstemän, hvilka till stor del uppfostras på kronans bekostnad. Elevernas i de lägre skolorna antal har på sednaste tid tyvärr äfven varit i aftagande, emedan man till förfång för de obemedlade klasserna tillslutit samtliga söndagsskolor. I detta afseende, nemligen hvad folkbildningen beträffar, står Petersburg vida efter alla öfriga europeiska hufvudstäder.

Till de högre läroanstalterna kan man, jemte universitetet, äfven räkna mediko-kirurgiska akademien med veterinärskolan, generalstabsakademien, filologiska institutet och Alexander-Neffsky andliga akademi. Bland specialinstitut, af hvilka för några år sedan flera omorganiserats till akademier, äro de förnämsta: bergskåren, väg- och vattenkommunikations-institutet, teknologiska institutet, pagekåren, de militäriska gymnasierna, junkarskolorna, sjökadettkåren, teaterskolan, beridarskolan o. s. v. samt slutligen Alexanderlyceet och juridiska skolan, tvenne högst exklusiva och med höga privilegier försedda specialinstitut. Det enda pedagogiska institutet i hela ryska riket, som fordom stod i sammanhang med universitetet, blef för ett tiotal år sedan tillslutet, och af seminarier för folkskolelärare eger hela det ryska riket endast ett enda. Gymnasier eger Petersburg för det närvarande 7, af hvilka det sjette och sjunde inrättats först under åren 1862 och 1863, dessutom det s. k. Vedenska gymnasiet och tvenne tyska kyrkoskolor, Petri- och Anne-skolorna, hvilka ega samma privilegier som gymnasierna. Dessa elementarläroverk egde

inalles 3,607 elever. Elementar- och folkskolor funnos till ett antal af endast 356 med 15,064 elever af hvardera könet. Det kan ej förnekas, att undervisningen i de ryska instituten under de sednaste åren betydligt förbättrats; tyvärr hänger man likväl fortfarande alltför mycket fast vid den gamla metoden, att utveckla minnet på förståndets och tankeförmågans bekostnad och att föredraga ytliga kunskaper i de moderna språken framför en grundlig undervisning i vetenskaperna.

**Universitetet**, Vas.-Ostr., i de 12 kollegiernas fordnahus, midtemot börs-sqvären, grundlades år 1819 och består af fyra fakulteter: den historiskt-filologiska, den fysiskt-matematiska, den juridiska och fakulteten för orientaliska språk. Professorernas antal utgör 47, ett rätt betydligt antal, när man besinnar, att detta lärosäte eger hvarken en medicinsk, eller en teologisk fakultet. Af dessa lärostolar belöpa sig 11 på den historiskt-filologiska, 14 på den fysiskt-matematiska, 13 på den juridiska och 9 på fakulteten för orientaliska språk. De studerandes antal uppgår till ungefär 1,000. — Universitetet eger ett bibliotek om ungefär 40,000 volymer; ett kabinett för forn- och konstsaker om 150 n:o; ett numismatiskt kabinett, bestående af 7,000 medaljer och mynt; ett botaniskt kabinett med 20,040 torra och lefvande växter; ett mineralogiskt kabinett om 7,700 n:o, samt dessutom fysiskt-matematiska, agronomiska, zoologiska kabinett, och ett laboratorium.

## V.

**Välgörehetsanstalter** finnas i stort antal i Petersburg, men utrymmet tillåter oss att uppräknas endast en del af dem. Främsta rummet bland dem intager ovilkorligen den vid vägen till Peterhoff och på ett afstånd af sju verst från hufvudstaden belägna



**Stora dårvårdsanstalten**, som uppbyggdes år 1836 och är mycket ändamålsenligt inredd. Utom flera salar för vansinniges medicinska behandling, sof- och matsalar, finnas här tvenne kyrkor, en grekiskt-ortodox och en lutheransk, jemte bostäder för läkare och tjenstemän.

**Storfursten thronföljarens asyl för obotligt vansinniga personer**, belägen i närheten af byn Kolomjaga. Asylen är grundlagd enligt storfursten thronföljaren Alexander Alexandrovitschs plan och på hans bekostnad. H. K. H. anslog nemligen på sin 25:te födelsedag år 1870 till asylens uppbyggande 75,000 rub. och till dess årliga underhåll 20,000 rub. Köpmanskårerna i Petersburg och Moskva gjorde likaledes för ändamålet betydliga donationer. Asylen mottager tillsvidare 130 patienter, och dess inre organisation motsvarar den moderna vetenskapens strängaste fordringar. Asylen är försedd med badhus, drifhus och orangerier. Mellan husraderna löpa alléer, och det hela har tycke af en större herrgård med sin kyrka i midten af planteringarne.

**Demidoffs asyl för arbetsklassen**, vid Mojka 106. Inrättningen består af tre afdelningar: 1) för qvinnor af arbetsklassen, för 75 personer; 2) för fattiga flickors uppfostran, för 154 pupiller; 3) spisqvarter, der fattiga och medellösa till det billigaste pris erhålla mat, alla dagar mellan kl. 11—2 e. m. Ett af dessa spisqvarter är förlagdt i sjelfva anstalten, de 5 öfriga i särskilta delar af staden.

**Staden Petersburgs fattighus**, och det dermed förenade fattighuset till minne af afidne thronföljaren Nikolai Alexandrovitsch, Podgórnaja-g. 32, nära Smolna kloster. Anstalten eger platser för 900 karlar och 300 qvinnor. Dessutom mottages här äfven 400 personer mot en årsafgift af 60 r.

**Anastasias asyl för ålderstigna och krymplingar**, invid Staroobrjadskoje kyrkogården, Stora Ohta.

**Kejsarinnan Alexandra Feodorovnas asyl**, för fattiga, sjukliga och krymplingar af alla klasser, Vas.-Ostr., 13 linj. 40.

**S:t Annas enkehus**, för de lutheranska församlingarnes ålderstigna och sjukliga enkor, Petersb.-först., Stora Poschárskaja-g. 14.

**Diakonissornas eller barmhertiga systrarnes anstalt**, Peski, 2:dra gatan 26. Anstaltens ändamål är att vid hederligt arbete vänja flickor och ogifta qvinnor, som fattat en allvarlig föresats att bättra sig.

**Invalidhuset**, för ålderstigna och lytta sjösoldater och deras hustrur, invid Stroganoff-bron på Kámenni-Ostroff.

**Fattigkomiténs hus** för tiggare af alla klasser, i hörnet af Engelska-prosp. och Torgóvaja-g. 20—24.

**Fattighemmet till minne af storfursten thronföljaren Nikolai Alexandrovitsch**, för ålderstigna, krymplingar och obotliga af hvardera könen, Podgórnaja-g. 32. Här emottagas, utöfver det stadgade antalet, äfven betalande pensionärer mot en afgift af 100—120 r. per år.

**Enkehuset**, invid Smolna kloster. I anstalten mottagas endast tjenstemäns enkor, i enlighet med särskilda statuter.

**Heliga Magdalenas lutheranska asyl**, för fallna qvinnor, Ofitsérskaja-g. 54.

**Heliga Maria Magdalenas asyl**, Furschtátskaja-g. 4.

- 1) för minderåriga fallna flickor och fullväxta sådana, som ännu icke blifvit allmänna glädjeflickor;
- 2) för bättring görande allmänna glädjeflickor, och
- 3) för unga qvinnor, som lemna fångelserna.

**Nikolai Tschesmenskis invalidhus**, vid Moskoffska chausseen, 7 verst utanför staden.

**Komitén för anskaffande af bostäder åt medellöst arbetsfolk**, i hörnet af Ofitsérskaja-g. och Engelska-prosp. 55.

**S:t Petri församlings asyl**, för ålderstigna qvinnor, Vas.-Ostr., Lilla-prosp.

**Borgare-föreningens fattighus**, för ålderstigna och krympingar, äfvensom för minderåriga fader- och moderlösa barn till fattiga borgare, Fontanka 80.

**Tyska fattighuset**, för sjukliga och ålderstigna medlemmar af tyska S:t Katharina församling, Vas.-Ostr., Lilla-prosp. 2—65.

**Blind-institutet** för karlar, Liteini-prosp. 31.

**Asylen för ålderstigna och vanføre personer af arbetande klassen**, i närheten af Novo-Dävitshi nunnekloster, afsedd för 124 karlar och 83 qvinnor.

**Grefve Kuscheleff-Besborodkos asyl** för ålderstigna qvinnor, Lilla Ohta 795.

**Asylen för tjensteflickor**, Vosnesenski-prosp., midt emot storfurstinnan Maria Nikolajevnas palats. Inrättningens ändamål är: 1) att åt till Petersburg anlända förtjenstsökande qvinnor bereda tillfälle till ett lämpligt och billigt herberge, 2) att utgöra en förmedlande länk mellan arbetsgifvarena och arbetssökande. För vistelsen i asylen erlägges 9 kop. per dag. De tjensteflickor, som infinna sig vid anstalten endast för att förfråga sig angående lediga platser, erlägga 10 kop. för en biljett, som berättigar dem att dagligen infinna sig i detta ärende. När de erhållit anställning, erlägga de i ett för allt 10 % af första månadspenningen till inrättningens fromma. Arbetsgifvaren deremot erlägger 15 % af månadslönen. Anstalten är dagligen öppen för herrskap från kl. 1—3 e. m. och för tjensteflickor från kl. 9—11 f. m.

**Fria husrum** för ålderstigna qvinnor af S:t Mariæ finska församling, Stora Stallhofs-g. 6.

**Barnasyler** finnas dessutom till ett antal af öfver 20, hvilka inalles mottaga omkring 2,500 barn i sin vård. De största af dessa äro: **Storfurstinnan Olga Nikolajevnas**

asyl, för 200 barn, Obúchoffski-prosp. 12; **Baron Stieglitz'** asyl, för 150 barn, Lilla Masterskåja-g. 4; **S:t Andreas'** asyl, för 150 barn, Vas.-Ostr., Stora prosp. 42; **Storfurstinnan Alexandra Nikolajevnas münsterasyl**, för 150 barn, Narva-stadsdelen, midtemot Junkarskolan 40.

**Vasili-Ostroff**, se Stadsdelar.

**Viborgska förstaden**, se Stadsdelar.

## Z.

**Zoologiska trädgården**, se Trädgårdar.

## A.

**Ångfartyg** afgå till:

1) **Öarna**, d. v. s. **Aptékarski-Ostroff**, **Tschór-naja Retschka**, **Kámenni-Ostroff** och **Krestoffski-Ostroff**, äfvensom till **Kuscheleff-Besborodko**, hvarje halftimme. Landningsplatser (pristan) invid Senatshuset och Sommarträdgården. Prisen 20 o. 15 kop.

2) **Lahta**, Engelska-kajen.

3) **Strelna**, tvenne gånger dagligen, Engelska-kajen.

4) **Peterhoff**, 4—6 gånger dagligen, Engelska-kajen. 1:sta plats 45 k., 2:dra 22½ k.

5) **Kronstadt**, 5 gånger dagligen, Vas.-Ostr., midtemot 6 linj. 1:sta plats 60 k., 2:dra 30 k.

6) **Schlüsselburg**, invid Sommarträdgården och Smolna kloster. 1:sta plats 1 r., 2:dra 56 k.

7) **Ischora**, invid Sommarträdgården och S:t Alexander-Neffski kloster.

8) **Konnevitz**, **Walamo**, **Kexholm** och **Sordavala**, ångfartyget „Walamo“ alla fredagar från pristan ofvanom Liteini-bron. Till Sordavala: prisen: 4 r. 50 k., 3 r. 25 k. och 2 r.

9) **Riga, Reval, Hapsal och Arensburg**, Vas.-Ostr., midtemot 14 linj.

10) **Lübeck**, kontor: Vas.-Ostr., i hörnet af Stora Nevan och 14 linj.

11) **Stettin**, kontor: Vas.-Ostr., mellan 9 o. 10 linjj.

12) **Finland**, kontor: Vas.-Ostr., mellan 13 o. 14 linjj.

## Ö.

**Öarna** eller **holmarne**. Den mest utmärkande egenheten för Petersburgs läge är deltat och dess arkipelag. Vid första anblicken tyckes det, såsom om staden afsigtligt och med matematisk regelbundenhet blifvit fördelad på större och mindre holmar, skiljda från hvarandra genom Nevans utloppsfårar. Tager man med i beräkningen hvarje af floden kringflutet litet jordstykke, så uppgår antalet af i Nevans delta belägna större och mindre holmar till 40. De större och betydligare af dessa upptagas af staden sjelf och äro de ofta omnämnda: Vasili-Ostroff, Petersburgska holmen och de genom Mojka, Fontanka o. s. v. bildade holmarne. Men i nordvest om staden ligga dessutom fem medelstora holmar, som äro kringflutna af Lilla och Stora Neffka samt Nevan. Dessa, nemligen Aptekarski-, Jelagin-, Kamenni-, Krestoffski- och Petroffski-holmarne, utgöra Petersburgs s. k. trädgårdsoar, och benämnas i dagligt tal helt kort „Öarne.“

**Jelagin**, längd 2 och bredd  $\frac{1}{2}$  verst, är den minsta af trädgårdsholmarne. Den tillhör nästan uteslutande hofvet och upptages af kejsrliga slottsbyggnader och trädgårdar. På Jelagin finnas inga privatvillor eller datschor, och allmänheten är derföre här hänvisad till endast promenadturer. Med allt skäl är denna holme likväl i åtnjutande af petersburgarnes synnerliga förkärlek, och dess vestligaste udde, den s. k. la pointe, från hvilken man har en fri utsigt öfver

Finska Viken, utgör under vår- och sommaraftnar den vanliga mötesplatsen för den aristokratiska och fina världen, som antingen i sina eleganta vagnar, kalescher och tilburys eller till häst samlas här, för att se solen gå ner i hafvets vågor. Genom broar förenad med Kamenni- och Krestoffski-Ostroff samt fastlandet.

**Kámenni-Ostroff**, med en längd af  $1\frac{1}{3}$  och en bredd af  $\frac{1}{2}$  verst, är upptagen af rika och förnäma petersburgares datschor, och hafva miljonärer, ministrar och riksdignitärer här sina sommarpalats och villor, hvilka i smak, lyx, mångfald och prakt söka sin like. Orangerier och drifhus — af hvilka framförallt växt-husen på hr Golovatschoffs datscha och miljonärerna Gromoffs och Utins drifhus förtjena att omnämnas — utrymmas under sommarmånaderna, och villornas balkonger, verandor, fönster och blomparterrer stå då på det rikaste prydda med vackra tropiska växter och blommor. Här finnes äfven ett kejserligt slott, ett invalidhus, en kyrka i göthisk stil, äfvensom en prydlig sommartheater. Denna holme är genom vackra broar förenad med Aptékariski-Ostroff, Krestroffski-Ostroff, Jelagin och Viborgska Sidan.

**Krestoffski-Ostroff**, längd 4, bredd 1 verst, egdes ursprungligen af kejsarinnan Elisabeth, som skänkte den åt sin gunstling grefve Rasumoffski, men tillhör numera furstinnan Bjeloselski-Bjeloserski. Långa alléer genomkorsa holmen och öppna genom de täta tall- och björkskogarne vackra perspektiver. Denna holme är mycket omtyckt af medelklassen, och den ryske kupétsen och prikáschtschiken fara om söndagarne hitut på ångbåtar eller brokigt målade roddbåtar, för att promenera i skogen eller roa sig i den här belägna förlustelse-lokalen: Russki Traktir, som har att bjuda på konserter, akrobater och en sommartheater. Genom broar förenad med alla de öfriga fyra trädgårdsholmarne.

**Petroffski-Ostroff**, längd 3 verst, med sin vackra och skuggrika park, besökes mest af tyska medelklassen, ehuru väl äfven här förekomma vackra villor bland de mera borgerliga landthusen. Den smakfulla förlustselokalen Bavaria med sin trädgård, jemte det lika benämnda öl- och mjödbryggeriet, besökes flitigt af den tyska allmänheten. På Petroffski förevisas ännu ett landthus af trä, som tillhört Peter den Store, ehuru väl knappast ett enda bräde i detsamma numera härleder sig från hans tid; men vid de tid efter annan med detsamma vidtagna reparationerna iakttager man troget dess första ursprungliga byggnadsstil. I dess inre finner man ännu i dag Peters möbler och husgerådssaker, och dessa uppbevaras äfven med stor pietet af hans efterkommande.

**Aptekarski-Ostroff**, så benämnd emedan Peter I här anlade en trädgård för apteksväxter, är äfven mycket besökt af stadsboerna, isynnerhet tack vare sin vackra botaniska trädgård och sina orangerier, som hela året om äro tillgängliga för den stora allmänheten. Den genom denna holme ledande Kamenni-Ostroffska prospekten är å ömse sidor bebyggd med präktiga villor, och samma är äfven förhållandet på dess norra strand.

Kommunikationen mellan staden och „öarne“ förmedla omnibusar och ångbåtar, se dessa rubriker.

---

## II. OMGIFNINGARNA.



## Peterhoff.

Bland de präktiga och genom sina kolossala proportioner alla fremlingars förvåning och beundran väckande lustslott, park- och trädgårdsanläggningar, som äro belägna, dels utmed södra stranden af Finska Vikens innersta bugt, dels sydligare längre in i landet, intager Peterhoff onekligen första rummet. Det eger nemligen, utom allt hvad konsten och praktälskande furstar derpå med frikostig hand slösat, ett af naturen särdeles gynnadt läge. Inga kostnader hafva heller blifvit sparade, när det gällt att förvandla detta ställe till en af de skönaste och mest storartade sommarresidens af detta slag i Europa. När derföre fremlingen vid ett besök å orten, förfrågar sig om vägen till kejsrerliga slottet, blir ett förvånadt leende vanligen det första svaret. Antalet kejsrerliga slott är nemligen icke inskränkt till ett, och prydliga byggnader tillhörande hofvet finnas så många, att desamma, ställda i rad, väl skulle intaga en sträcka af åtskilliga verst. Om omfånget af trädgårdar och parker kan man göra sig ett fullt klart begrepp, när man erfar, att den areal de jemte staden upptaga, utgör ungefär 35 qvadratverst. Att i en liten resehandbok, sådan som vår, meddela en än aldrig så litet detaljerad beskrifning af allt, som här måste väcka intresse, och att i skildringen söka återgifva en del af de tjusande intryck, som Peterhoff en solig sommardag ovilkorligen framkallar hos hvarje för det sköna öppet sinne, blir fullkomligt omöjligt. Som emellertid denna ort i åtskilliga afseenden och främst genom sina talrika och storartade springbrunnar står

ensam i Norden och kanske i hela Europa, så vilja vi åt dess beskrifning egna ett vidlyftigare utrymme än åt de öfriga lustslotten.

Peterhoff, den lilla staden med ungefär 7,000 inv. och det kejsrerliga lustslottet, ligger på ett afstånd af ungefär 28 verst från hufvudstaden och förenades i fornda tider med densamma förmedelst en präktig chaussee, utned hvilken den ryska aristokratien i en oafbruten följd hade uppfört åt sig präktiga lustslott och landthus. Numera tillryggalägges vägen dit förmedelst jernväg eller med ångbåt.

Om Peterhoffs uppkomst berättas följande. Peter den Store, som beslutit att i Strelna, 6 verst österut, låta anlägga fontäner i samma stil som de i Versailles, lade der år 1711 grunden till ett slott i samma stil, som det i Versailles, enligt ritning af arkitekten Leblond, och förordnade, att vatten skulle ditledas från åtskilliga mindre sjöar, på ett afstånd af 30 verst, för att förse de tillämnade springbrunnarne med vatten. Medan anläggningsarbetena pågingo, upptäckte han emellertid en plats, som låg 20 fot högre än Strelna och inalles 60 fot öfver hafvets nivå, och denna plats blef det sedermera så namnkunniga Peterhoff, och hit rigtades numera vattenledningarne, som äfven fulländades inom åtta veckor, tack vare en arbetspersonal af 2,000 man. Samma år uppbyggdes i Peterhoff ett sommarpalats och omedelbart derpå trädgårdspaviljongerna Mon-plaisir, Ermitage och Mon-Bijou, trädgårdar planterades, springbrunnar uppfördes och en väg anlades från Petersburg hit. Alla dessa arbeten utfördes enligt af Peter personligen granskade och förbättrade planer och under hans egen ledning, hvarvid han äfven ofta sjelf deltog i arbetet. Så upphögg han engång i sällskap med hos honom för tillfället gästande utländska diplomater en 100 alnar lång allé och gick dervid med yxen i hand i spetsen för sitt, vid syssel-sättningar af detta slag, föga vana arbetsfolk.

Efter Peters död råkade Peterhoff för en tid i glömska, men kejsarinnan Elisabeth, som intresserade sig för sin faders favoritställe, fullföljde de planer, denne utkastat, men ej hunnit slutföra, och med den framgång, att under hennes regering springbrunnarne redan kunde täfla med dem i Versailles och i anseende till rikedom på vatten tillochmed öfverträffade dem. Kejsarinnan Katharina II egnade ej heller mindre uppmärksamhet åt Peterhoff. Hon lät uppbygga Engelska slottet och begynte omkring detsamma anlägga en storartad engelsk park. Paul I gjorde stora förbättringar i Peterhoff: lät i nedra trädgården uppföra paviljonger, anlägga kaskader och några springbrunnar, ersatte de fordna förgyllda träprydnaderna med sådana af brons och marmor, samt anbragte öfverallt en mängd bronsstatyer. Men för det mesta af det, som nu i Peterhoff tjuisar besökaren, har detsamma att tacka kejsar Nikolai I, som skänkte det tvenne stora kyrkor, en mängd byggnader och nya parker, samt åtskilliga smärre sjöar och holmar, hvilka dittills utgjort ogenomträngliga moras, men numera intaga de mest framstående rummen i de intagande landskapstaflorna.

**Stora slottet** i Peterhoff uppfördes af Peter I och hade ursprungligen en längd af endast 78 alnar. Elisabeth uppbyggde vid dess östra ändpunkt en kyrka med fem kupoler, och Katharina II tillbyggde slottet på begge ändarne, uppförde på vestra sidan i symmetri med kyrkan en likuande byggnad med en kupol, krönt med en förgylld för vinden svängande trehöfdad örn och förenade begge dessa flyglar förmedelst täckta gallerier med slottet. Detsamma bildar liksom Peterhoffs medelpunkt och är i anseende till sin byggnadsstil fullkomligt likt alla öfriga palats och hus, som Peter den Store lätit bygga; ja, tillochmed den gula färg, som det ursprungligen haft, låter man ännu i vår tid troget förnya. Från slottets fönster har man en herrlig utsigt öfver hafsviken, som ständigt hvimlar af krigs-

och handelsfartyg. Slottets inre, salarne och gemakerna äro till största delen inredda i den äldre rococostilen och nästan öfverlastade med guld- och silfversirater. En af salarne innehåller den intressanta samlingen af 368 skönheter, som grefve Rotali vid en resa genom Ryssland samlade åt kejsarinnan Katharina II. I allmänhet bära alla dessa salar en prägel af rika, pomposa praktgemak och begagnas i vår tid af kejsarliga familjen endast vid större sommarfester och andra högtidligheter. Slottet omgifves af tvenne trädgårdar: den öfra och den nedra.

**Öfra trädgården** är till formen fyrkantig och har en längd af 800 och en bredd af 544 alnar. Halfannat sekel gamla lindar bilda här de präktigaste alléer i alla rigtningar, men närmast slottet utbreder sig en stor öppen gräsplan med omsorgsfullt ansade och med en mångfald af blommor sirade blomparterrer, samt längre bort bassiner med springbrunnar. Af dessa sednare kan såsom mera anmärkningsvärd omnämnas: *Neptun-fontänen*, der hafvets skäggige gud är framställd stående på en piedestal med krona på hufvudet, hållande i handen treudden och omgifven af najader, tritoner, amourer, delfiner och andra mytologiska figurer, som spruta ut vatten i alla rigtningar. Denna grupp är anbragt på en piedestal i en stor bassin, dit vattnet nedrinner utmed afsatserna af en efter antiken modellerad Apollo di Belvédère.

**Nedra trädgården** begränsas i norr af hafvet och i söder af den höjdsträckning, hvarpå äfven stora slottet är beläget, samt har en längd af öfver två verst och en bredd af 1,100 alnar. Nedra trädgården, anlagd i fransysk smak, eger att uppvisa en mängd intressanta föremål och är rikare på springbrunnar, än den öfra. Här förekomma åtskilliga minnesmärken från Peter den Stores tid. Alla hans älsklingshus i stadens omgifningar voro nemligen belägna vid hafsstranden. Han plägade yttra, att hafsluften bättre än några läkemedel

botade honom för alla sjukdomar. Det förekom honom qvatt i Peterhoff och dess prunkande slottsgemak, och därför skänkte han alltid företrädet framför dem åt sina enkla paviljonger. — I vestra delen af trädgården, i närheten af inkörsporten från vägen till ångbåtskajen, befinner sig det i holländsk stil uppförda landthuset *Marly*, som uppbyggdes af Elisabeth till minne af Peter I, i stället för hans i närheten af stranden fordom belägna paviljong *Mon-Bijou*. På begge sidor om *Marly* ligga tvenne större dammar, den ena halfrund, den andra fyrkantig. Den förra af dessa var på Peters tid, — han hade nemligen med allvar lagt an på fiskkultur — uppfylld med från Preussen införda särskilta rarare fiskarter, såsom: storhufvud, sarf o. s. v., den sednare med karp, gös o. s. v., af hvilka det ännu i närvarande tid i desamma finnas en betydlig myckenhet, som när det ringer i en klocka vid *Marly*, i väldiga stim infinner sig, för att intaga sina häfdvunna måltider, som bestå af i smärre stycken skuret rågröd. Om vintern erhålla de dessa sina dagliga matportioner genom i isen anbragta vak. — Till venster om *Marly*-dammen framblickar närmare stranden ett tegelhus i tvenne våningar, äfvenledes i holländsk stil, benämndt *Ermitage*, till höger åter följande springbrunnar och kaskader: *Gyllneberget* — en bred kaskad, prydd med mytologiska statyer af marmor och metall — som erhållit denna benämning af sina med förgyllda kopparplåtar beklädda afsatser, utmed hvilka vattnet, framvällande ur gapen på tre öfverst på höjden anbragta gripar, nedrinner såsom en gyllne lava och sorlande utgjuter sig i en närbelägen bassin. Tätt derinvid befinna sig i tvenne runda bassiner tvenne präktiga springbrunnar: *Les menagères* (hushållerskorna), hvardera bestående af tvenne koncentriska rör om 10—11 tums diameter. Från tomrummet mellan dessa rör framspringer vattnet och bildar, såsom det tyckes, en massiv vattenpelare af betydlig genomskärning och 35 fots höjd.

När man fortsätter vandringen alléen framåt, har man till höger *Lejon-kaskaden*, som utgöres af en fyrkantig byggnad föreställande ett grekiskt tempel, hvars grundval är af granit från Sordavala, med fjorton präktiga monolit-pelare af samma stenart, och baser, kapitäl och entablement af hvit Carrara-marmor. Mellan kolonnerna äro anbragta fjorton marmorvaser, ur hvilka framvälla springbrunnar, hvilkas vatten faller tillbaka i vaserna och nedrinner från dessa genom bronsmasconer åt tvenne håll i nedanom desamma anbragta recipienter, och derifrån ut i bassinen. Midt i templet står på en hög granitklippa en vacker bronsstaty, föreställande nymfen Aganippa bärande en kruka, från hvilken vattnet nedstörtar öfver hennes axlar och brytes mot statyns piedestal, och på begge sidor om kaskaden stå tvenne kolossala lejon, ur hvilkas gap vattenstrålar framvälla.

I sjelfva hufvudalléen och midt i densamma befinner sig *Eva-fontänen*, som erhållit sin benämning af en Eva-staty i hvit marmor, hvars piedestal är omgifven af 12 rör, som i den omgifvande cirkelrunda bassinen utslunga väldiga vattenstrålar i parabolisk riktning. En pendant till denna springbrunn är längre fram i samma allée *Adam-fontänen*, med allas vår faders staty, äfven i hvit marmor.

Parkens förnämsta prydnad utgör likväl den framför stora slottet i hela dess längd anbragta *terrassen med de tvenne grottorna*, som är omgifven af en marmorbalustrad med här och der uppställda vaser och på sidorna planterade höga pyramidaliska granar, och *Simson-fontänen* med sina kaskader och vattenkonster.

Ofvannämnda terrass med grottorna anlades af Peter I. Den höjer sig 30 fot öfver nedra trädgårdens nivå och är fördelad på tre afsatser, utmed hvilka löpa fyra breda granittrappor, hvarje om 76 trappsteg. Mellan hvardera de tvenne sidotrapporna finnas i höjdslutningen anbragta fem bassiner med springbrunnar

och lika många kaskader af hvit Carrara-marmor med vattenrecipienter af marmor, sinsemellan förenade förmedelst en lång marmorränna. Framför hvarje kaskad äro i recipienterna anbragta springbrunnar, som uppkasta vattnet till en höjd af 30 fot, och mellan de begge mellersta trapporna befinner sig på den högsta afsatsen en grotta, framför hvilken ligger en liten öppen plats, omgifven af en marmorbalustrad. Midt på denna plats stå tvenne kolossala mytologiska bronsfigurer — tritoner, och i grottans murar finnas anbragta tvenne stora mascaroner, genom hvilka vattnet faller i stora hafssnäckor af marmor och öfver dessas bräddar i under desamma befintliga recipienter. På begge sidor om platån befinna sig tre springbrunnar, ur hvilka det framqvällande vattnet nedströmmar i tvenne gigantiska kaskader utmed afsatser, belagda med förgyllda kopparskifvor och smyckade med antika reliefbilder. På de omgifvande trappafsatserna, hvilkas antal är sju, stå sexton förgyllda mytologiska bronsstatyer, skålar och vaser, med ur dem framvällande vattenkonster. Till höger, nedifrån: 1) Diskuskastare, 2) Akteon, 3) Kapitolsk Faun, 4) Pomona, 5) Diana, 6) Antinous, 7) Mercurius, 8) Flora; till venster: 1) Ganymedes, 2) Florentinsk Faun, 3) Amfitrite, 4) Ceres, 5) Perseus, 6) Bachus, 7) En Vestal, 8) Ceres. Afsatsernas lodräta partier äro prydda med förgyllda relief-taflor på blå emaljboten. Mellan kaskaderna längre ned befinner sig åter en större grotta, i hvars nischer äfvenledes stå uppställda åtskilliga anmärkningsvärda bronsfigurer, och på platån framför grottan framsprutar en springbrunn om 17 rör en massa strålar, hvilka liksom bilda en jättestor, flätad korg. Framför terrassen med grottorna utbreder sig en vidsträckt halfcirkelformig, med granitväggar beklädd bassin, och från denna en i hafvet utlöpande 36 alnar bred kanal, på ömse sidor omgifven af 11 springbrunnar i stora helrunda marmorbassiner, och höga, pyramidaliska granar.

Bassinens bräddar äro dekorerade med porösa stenarter, hafssnäcker och kolossala allegoriska bronsfigurer, föreställande Neva och Volkoff, och öfverst på desamma stå tvenne stridsfärdiga gladiatorer, som i venstra handen hålla klubban, medan ormar som slingrat sig omkring högra armen, ilsket framspy vatten långt ut i bassinen, deri ifrigt biträdda af öfverallt i bassinen hvimlande stora brons-grodor, tritoner, najader och andra mytologiska figurer. Bassinen är rundtomkring omgifven af tvenne rader blomsterväxter och rosenbuskar, som beständigt fuktas af fina vattenpartiklar från vattenkonsterna. Midt i bassinen prunkar på en hög granitklippa, på fyra sidor bevakad af bronslejon, som ur sina gap utkasta vatten, en kolossal förgylld staty af *Simson*, som anlitande hela sin jättestyrka upprycker lejonets gap, ur hvilket med ett starkt brus framstörtar en mäktig 71 fot hög forcerad vattenstråle om 3 tum i diameter.

På ömse sidor om Simson-bassinen, vid öfra ändan af den redan beskrifna hamnkanalen, stå tvenne till det yttre och inre med hvit och kulört italiensk marmor beklädda paviljonger med förgyllda kupoler och 48 marmorkolonner. Vattnet, som förmedelst rör blifvit ledt upp till kupolernas spets, nedrinner öfver de halfcirkelformiga venetianska fönstren i snäckformiga marmorbassiner, och på kolonnaderna, smyckade med en attika, bestående af marmorbalustrader, spela tre vattenkonster. I samma linje med paviljongerna i en krökning af allén äro placerade tvenne halfrunda marmorsoffor, bakom hvilka i marmorskålar stående nymfer af brons hälla vatten ur krukor. Tätt invid dessa, framför terrassens marmorkaskader, på öppna gräslindor omgifna med rosenhäckar, befinna sig tvenne i marmorbassiner stående *fransyska fontäner*, hvilka uppkasta vatten till en höjd af 40 fot ur tvenne på marmorpedestaler anbragta stora skålar, 7 alnar i diameter.



I östra delen af trädgården ser man följande mera anmärkningsvärda springbrunnar: *Orangeri-fontänen* i orangeriträdgården, *Drak-berget*, som utgör ett stort vattenfall, på hvars spets tvenne drakar utslunga vatten, som sedan nedrinner utmed ett kolossalt schackbräde i en vid kaskadens fot belägen bassin, och nedanom drakberget på en öppen med pomeransträd dekorerad stor öppen plats tvenne höga *romerska pyramidal-fontäner*, samt slutligen *pyramid-fontänen*, hvars bas intager en areal af 8 alnar. Denna pyramid bildas af vatten, framvällande ur 525 rör, i sju inom hvarandra anbragta och mot medelpunkten aftagande qvadrater. Springbrunnens piedestal är belägen midt i en marmorbassin, omgifven af en marmorbalustrad.

Utrymmet förbjuder oss att fortsätta beskrifningen af de öfriga mindre, men likväl rätt intressanta springbrunnar, hvaraf här finnes ett stort öfverflöd, och vi vilja endast tillägga, att den öfverraskande effekt, dessa vattenkonster frambringa i hög grad beror af deras samtida spelande, ty den ena springbrunnen kompletterar den andra, och det hela bildar sålunda ett utsägligt hänförande féeri.

Paviljongen *Mon-plaisir*, tätt invid hafsstranden, med sin täcka trädgård, prydd med en mängd blommor af endast de arter, Peter I sjelf der på sin tid planterade och åtskilliga utsökta springbrunnar, utgör en den älskligaste *petit coin* man kan tänka sig. Det lilla låga huset, uppfördt i holländsk stil, innehåller 9 rum, af hvilka ett upptager Peters bekanta holländska tafvelgalleri med målningar af Rembrandt, Jan Steen, Adriaen van Ostade, C. Dusart, Molenaer, Brackenburg, Cornelius Sachtleven, Jan Wynants, Dirk von Bergen, Jan Glauber o. s. v. Dessutom finnas på begge sidor om trädgården tvenne flyglar upptagande ett arabiskt galleri och en större balsal, hvardera uppförda i en sednare tid. Framför huset mot sjösidan ligger en med marmorblock belagd terrass, omgifven af beqväma sof-

for, inbjudande till hvila. Denna terrass och den lilla trädgården öfverskygga lummiga och majestätiska af Peters egen hand planterade cedrar och ekar, hvilka skyddande platsen mot vindar och solhetta, förläna densamma ett hänförande behag.

**Engelska parken**, upptagande en betydlig areal vester om de nyss beskrifna parkerna, anlades af kejsarinnan Katharina II jemte **engelska palatset** och *björkpaviljongen*, men råkade mot slutet af hennes regering i betydligt förfall. Under Alexander I:s regering utvidgades och förskönades densamma emellertid i engelsk smak, och utgör numera med sina stora öppna och soliga gräsplaner, sina vidsträckta och måleriska små sjöar med i dem utskjutande uddar, slingrande större vägar och gångstigar, och med öfver ravinerna kastade broar samt konstgjorda vattenrika forsar och kaskader, en särdeles omvexlande promenadplats. Det i denna park vid stranden af en insjö belägna engelska slottet uppbyggdes åren 1781—1789 af den bekante arkitekten Qvarenghi i strängt arkitektonisk stil. Slottets hufvudfasad smyckas af en portik med massiva kolonner och en präktig granittrappa, och nedra våningens väggar bestå af kolossala granitblock. Dess inre motsvarar fullkomligt det yttre. I slottet finnas åtskilliga rymliga och höga salar, inredda utan synnerlig lyx, men prydda med vackra takmålningar, och väggarne äro behängda med taflor samt porträtter af europeiska regenter, till större delen samtida med Katharina II. Slottet upplåtes numera ofta till bostad åt utländska sändebud, som blifvit inbjudna till hofvet, när kejsrerliga familjen om sommaren vistas i Peterhoff.

Fortsätter man från den egentliga engelska parken vandrigen åt söder, så har man till venster den prydliga nya lutheranska kyrkan i göthisk stil, vidare kadettlägrer och sedan på andra sidan om jernvägen *Nikolska landthuset* i rysk stil, vid stranden af en sorlande fors, samt ett stycke längre bort vid Simson-

kanalen eller stora vattenledningen fépaviljongen *Oserki*, som uppförts af arkitekten Stakenschneider. Bland de många vackra saker som här ådraga sig uppmärksamheten, är en förträfflig marmorstaty och den på en jättehog piedestal af granit midt emot paviljongen uppställda kolossala bronsgruppen „Nilfloden“, framställd såsom en svart qvinna med sina barn, en skänk af påfven Pius IX till kejsar Nikolai I.

Följer man alltvidare Simson-kanalen åt, möter man en mjölqvarn i schweizisk stil med några rum och en liten trädgård, som ofta besökes af kejsarliga familjen. Hela trakten ända från Nikolska landthuset och de på ett betydligt afstånd belägna Babigonska \*) höjderna och rundtomkring dessa utgöres af en vidsträckt, pittoresk park, med en mängd små insjöar och holmar, från hvilka framblicka, här — ruinerna af ett grekiskt marmortempel, der — grupper af ädla trädslag, bronsfigurer och andra prydnader. Till höger på höjdslutningen invid vägen till Babigon har kejsar Nikolai I på ett klippblock låtit uppresa en kolossal tvåhöfdad bronsörn, och på Babigonhöjderna reser sig en **belvédère** af sten med monolitkolonner af granit och en trädgård, hvars anläggning påbegyntes år 1854 och slutfördes år 1858. Denna arkitektoniskt sköna byggnad, utförd enligt en plan af Stakenschneider i rent grekisk stil af joniska ordningen, är belägen öfverst på en höjd om 60 fot. Paviljongen, hvars hufvudfasad vettar mot Petersburg, är 43½ alnar lång, 21½ alnar bred och 29 alnar hög, och hvilat på en 7 alnar hög sockel, som är något bredare än öfverbyggnaden, och derföre på tre sidor bildar en fortlöpande 3½ alnar bred terrass med mosaik golf och omgifven af ett prydligt jernstaket. Nedra våningens fasad är smyckad med karyatider, uppbärande utsprån-

\*) En förvrängning af finska orden *papin kontu* = prestens hemman, som hafva sin naturliga förklaring deri, att trakten varit och ännu i närvarande tid är bebodd af finnar.

gen vid ingångsdörrarne, och öfra våningen (belvédèren) utgör åt alla fyra väderstrecken en kolonnad, bestående af 28, 9 alnar höga monolitkolonner af granit från Sor-davala. Slottet inrymmer tvenne stora salar, af hvilka den ena i nedra våningen är prydd med 10 monolitkolonner af hvit Carrara-marmor, med baser, kapitäler och ett mosaik golf af kulörta marmorarter, och dessutom 12 större och mindre rum, samt tvenne stora trappor och ett mekaniskt hissbord ledande till öfra våningen. Rundtomkring slottet på sjelfva höjden och utmed dess sluttning utbreder sig en täck trädgård med åtskilliga intressanta bronsgrupper, af hvilka tvenne på ömse sidor om sjelfva trappan uppställda kolossala hästfigurer af baron Klodt synmetriskt komplettera byggnadens öfriga prydnader. Paviljongen är belägen åtminstone 200 fot öfver Finska Vikens nivå och erbjuder derföre en vacker utsigt öfver Peterhoffs omgifningar, Petersburg, Kronstadt och Finlands södra kust, dem man med kikare kan se i alla deras detaljer.

Tätt invid belvédèren framblickar på höjden en praktfull stenkyrka och längre bort i dalen stora vattenledningen med dess reservoar och sluss. Denna reservoar, som mottager allt vatten från de källor, som utmyrna i vattenledningen, förser staden Peterhoff, den der belägna fabriken för slipning af ädla stenar och springbrunnarne med vatten, uppgående i sekunden till 57,5 och i dygnet till 4,968,000 kub. fot, en omständighet som gör det möjligt att låta alla springbrunnar och vattenkonster utan uppehåll spela i 4 à 5 timmars tid dagligen.

På återvägen från Babigon framblicka i nordostlig riktning *Tsaritsin-* och *Olgin-holmarne*, med på desamma i italiensk stil uppförda smakfulla paviljonger, smyckade med de skönaste blomsterparterrer, springbrunnar och statyer. Paviljongen på Olgin-holmen uppfördes år 1846 under kejsarinnans frånvaro i Palermo, enligt en ritning tagen af en der befintlig paviljong och

hembars henne vid hennes återkomst till Peterhoff, såsom en surprise. Paviljongernas rum äro inredda med en prakt, som erinrar om sagorna ur Tusen och en Natt: orientaliska bad, äkta antika pompejanska mosaik- och skulpturarbeten, sköna taflor och lyxartiklar finner man här anordnade med en utsökt smak, och från deras torn, som spegla sig i insjöns spegel, har man en herrlig fogelutsigt öfver hela parken, omgifningarne och hafvet. Dessa holmar äro omgifna af en temligen stor gräfd insjö med det klaraste vatten, som under sitt lopp från stora vattenledningen till springbrunnarne passerar härigenom. Här och der uppdyka öfver vattenytan bronsfigurer, och grupper af tama svanor låta under ljumma månskensaftnar höra sina klagande toner. Kommunikationen med de omgifvande stränderna sker förmedelst prydliga färjor och kejsersliga slupar, hvilka jemte manskap ständigt stå till allmänhetens tjänst.

Utom hvad här ofvan blifvit beskrifvet, förtjena äfven att beses: Fabriken för slipning af ädla stenar, som täflar med florentinska fabriker af samma slag, kejsersliga teatern, kejsersliga stallen för 328 racehästar, jemte en hofkarusell, utgörande en palatslik byggnad i götisk stil, som genom sina kolossala massor, sin sköna och rena stil ådraga sig en förtjent uppmärksamhet, prinsens af Oldenburg villa i Gamla Peterhoff o. s. v.

Alla kejsersliga huset i Peterhoff tillhörande slott, parker och trädgårdar äro hela sommaren tillgängliga för besökande, utan skillnad till stånd och vilkor. Tvenne militärorkestrar spela alla aftnar i nedra trädgården invid Mon-plaisir, och springbrunnar samt vattenkonster sättas i gång alla för- och eftermiddagar. Resande, om de sedan anlända land- eller sjövägen, göra bäst i att hyra sig ekipager, ty afstånden äro för långa för fotvandringar under ett kort besök. Den som reser per jernväg bör taga biljett till Nya Peterhoff, ty förhål-

landet är, att å orten finnas tvenne bangårdar, en i hvardera ändpunkten, belägna ungefär två verst från centrum eller stora slottet.

## Alexandria, Snámenka, Micháiloffka, Hans Maje- ståts egen villa (Sóbstvennaja datscha) och Sérgieffka.

Den vackra kejsrerliga villan Alexandria anlades år 1826, då kejsar Nikolai I, som utsett Peterhoff till sitt sommarresidens, i dess närhet vid hafsstranden lät för sin gemål uppföra ett sommarpalats, som skulle erbjuda större komfort och ett mera ostördt lugn än slotten i Peterhoff, hvilka dessutom omgáfvos af trädgårdar och parker, ständigt uppfyllda med talrika nyfikna besökande. Detta slott, benämndt *Cottage*, står på en öppen och 60 fot öfver hafvet belägen platå, sluttande mot stranden, och erbjuder anblicken af en pittoresk dalsänkning med en sjö, omgifven af trädgård och park. *Cottage* är anmärkningsvärdt icke genom sina kolossala proportioner, utan genom den utsökta smaken i byggnadens alla proportioner. Gallerier, omslingrade med murgrön, öppna balkonger, marmorterrasser, basreliefer, statyer och andra prydnader, förläna det tre våningar höga slottet ett särdeles behag. Till den mot stranden vettande sidan af slottet ansluter sig en marmorterrass med en vacker marmorfontän och en i muren anbragt nisch, med en Mariebild, huggen i marmor af professor Vitali, och framför terrassen utbreder sig en blomparterr. Rummen äro ytterst bekväma och inbjudande; i deras inredning råder öfverallt smak och skönhet, men icke prakt.

Till följd af det otillräckliga utrymmet kunde emelertid hela den kejsrerliga familjen ej få rum i *Cottage*

och derföre uppfördes för storfursten Konstantin Nikolajevitsch nära hafsstranden ett mindre hus i götisk stil, ännu i närvarande stund bekant under benämningen *amiralens paviljong*. Samtidigt uppbyggdes äfven till sommarresidens åt storfursten thronföljaren ett pryddigt hus i landtlig stil med särskilda flygel- och ladugårdsbyggnader, känt under namnet *farmen*. Detta hus ombyggdes fullkomligt och förstörades år 1841, och det nyinrättade landtslottet utsågs af den nu regerande kejsaren till hans sommarresidens. Omkring detsamma sträcker sig en präktig trädgård med en ståtlig veranda och en mängd marmorgrupper af framstående konstvärde. Ett stycke längre bort närmast Peterhoff uppbyggdes slutligen år 1858, enligt planritning af Stakensneider, ett *landthus* för nuvarande thronföljaren. Detta hus af trä i rysk bondstil är ytterst omsorgsfullt uppfördt, och dess inre väggar äro belagda med ett slags opolerad mosaik af särskilda trädslag. Rummens inredning, fastän enkel, är likväl särdeles smakfull. Det omgifves af en liten trädgård.

I närheten af landthuset befinner sig en vacker kyrka, till hvilken den berömde arkitekten Schinkel i Berlin uppgjort ritningen. Kyrkan i Alexandria, fyrkantig till formen och i götisk stil, liknar ett riddarekapell från medeltiden; dess fyra hörn krönas af pyramidala, genombrutna torn. Granittrappor leda från tre sidor till präktiga höga ingångar, och yttre väggarne äro prydda med 43 helgonstatyer af brons. De pilformiga fönstren äro af färgadt glas, och derföre råder i kyrkans inre ett hemlighetsfullt halfmörker, liksom i alla götiska kyrkor. Inredningen är utmärkt smakfull; alla helgonbilderna äro målade af den talangfulle professor Neff.

Till Alexandria ansluter sig en vidsträckt och välskött park, som till sin stil fullkomligt skiljer sig från dem i Peterhoff. Allt hvad konsten här utträttat består nemligen i en vackert slingrande chaussé och en större

gräfd insjö, och den dystra ensamheten i den präktiga höga skogen af tall, gran och ek afbrytes endast af ett schweitzerhus på den ena och en åttkantig jernpaviljong på den andra af holmarne i dammen.

Tillträdet till Alexandria är stängdt för besökande under den tid, vanligen Juli och Augusti månader, då hofvet vistas der, med undantag af den 14 Juli, då en folkfest här eger rum; men äfven i hofvets frånvaro, måste man hos hofintendenten i Peterhoff utbedja sig ett inträdeskort, för att få besöka detta ställe.

Omedelbart öster om Alexandria ligger landtgården **Snámenka**, med ett slott och en mönsterfarm, tillhörig storfursten Nikolai Nikolajevitsch d. ä. Slottet intager ett mycket vackert läge på höjden af en kulle med utsigt åt hafvet, men hvad som här synnerligen förtjenar att besökas är farmen der en mängd rön i boskapsskötsel och jordbruk beständigt anställes.

Längre österut befinner sig landtgården **Micháiloffka**, tillhörande storfursten Michael Nikolajevitsch. Det för några år sedan här i italiensk smak uppförda slottet, omgifvet med terrasser, lätta gallerier och verandor, är rätt anmärkningsvärdt med afseende å sin omvexlande arkitektur, men har oaktadt sina stora proportioner och sin rymlighet tycke af en paviljong.

**Hans Majestäts egen villa** är belägen ungefär tre verst vester om stora slottet i Peterhoff på en utmed hafsstranden löpande 60 fot hög ås, invid nedra vägen till Oranienbaum. Det här belägna slottet, som blifvit uppfördt under sednaste århundrade, ombyggdes totalt, då villan år 1850 öfvergick i nu regerande kejsarens ego, och erbjuder i sitt närvarande skick, två våningar högt, med en mansarde, en rätt intagande anblick. Rummen i slottet äro små och deras inredning i smaken från Ludvig XVI:s tid är rik och smakfull. En flyktig beskrifning af allt, hvad som finnes anmärkningsvärdt på denna kejsarliga villa, är otillräcklig att gifva ens ett ytligt begrepp om hela prakten och smaken i



slottsrummen, der golf, tak och väggar, ja, tillochmed de minsta detaljer äro af det utsöktaste arbete. — Tillika med slottets ombyggnad anlades här en särskilt vacker trädgård, som omges af rosenhäckar och prydes af en mängd blomparterrer, marmorvaser, byster och grupper. En bred marmortrappa om 48 trappsteg, utsirade med mosaik, leder från slottet ned till en i höjdslutningen belägen trädgård med en stor damm upptagande tvenne präktiga springbrunnar.

Invid Sóbstvennaja datscha ligger vidare storfurstinnan Maria Nikolajevnas landtgård **Sérgieffka**, hvilken liksom de öfriga kejsrerliga villorna är anmärkningsvärd genom en mängd vackra byggnader och sina vidsträckta parker, uppfyllda med konstverk af alla slag.

## Oranienbaum.

Slottet i Oranienbaum är beläget på Finska Vikens södra strand midt emot Kronstadt, på ett afstånd af 7 verst från denna stad och 38 verst från Petersburg, samt utgör, tack vare sitt präktiga höga läge, som tillåter en fri utsigt öfver hafvet, Kronstadts talrika befästningar och dess redd, ständigt uppfylld af krigs- och handelsfartyg, ett af de mest besökta lustslotten i hufvudstadens närhet. Det eger en vidsträckt trädgård, som sönderfaller i tvenne delar: öfra trädgården, som upptager en längd och bredd om  $1\frac{1}{2}$  verst med en kinesisk paviljong, lusthus af marmor och trä, dammar och en mängd slingrande gångstigar, inbjudande till angenäma och omvexlande fotvandringar, och — nedra trädgården, med en areal om  $\frac{1}{2}$  verst. I denna trädgård midt framför slottet ligger en stor fyrkantig damm, som genom en två verst lång kanal är förbunden med hafvet. — På den plats, som nu upptages af staden Oranienbaum, låg vid den tidpunkt då Inger-

manland eröfrades af ryssarne, en usel, finsk bondby, hvilken Peter I bland andra skänkte åt sin gunstling Menschikoff, och der nu slottet är beläget, stod dennes år 1714 uppförda landthus, omgifvet af en trädgård med springbrunnar och orangerier. Oranienbaum var denne dignitärs mest omtyckta sommarställe. Här mottog han engång Peter, då denne från ett besök i Kronstadt återvände till hufvudstaden, och påstås då på en otroligt kort tid hafva låtit gräfva ofvan nämnda kanal, för att sålunda bereda tsaren nöjet att i båt komma ända fram till huset. Här tillställde han ofta präktiga och yppiga fester för hofvet och särskilta förlustelser för Peter II, och här var det äfven som han år 1727 erhöll den arresteringsorder, hvarigenom han förvisades till Sibirien. Oranienbaum konfiskerades och hemföll nu till kronan, som lät inreda det till ett hospital, men skänktes år 1743 af kejsarinnan Elisabeth till storfursten Peter, som här en tid bortåt residerade med sin gemål Katharina. Vid denna tid eller år 1745 uppbyggdes, i stället för Menschikoffs trähus, ett slott af tegel, och tvenne trädgårdar anlades äfvensom en fästning, benämnd Peterstadt, med bastioner, vallar, grafvar, svängbroar och kaserner, i hvilka hela den holsteinska garnisonen inrymdes. Denna fästning, som numera ej existerar, var belägen i närheten af slottsträdgården och dammen, der fregatter och andra mindre fartyg lågo förtöjda. Efter Katharina II:s tillträde till regeringen bereddes för utlänningar, som anlände till Ryssland, tillfälle att slå sig ner i köpingen Oranienbaum och dess omgifningar, der ännu i denna stund finnas tvenne tyska kolonier: Oranienbaum- och Kronstadt-kolonierna. År 1796 öfvergick staden, jemte alla densamma tillhöriga lifegna och slottet till storfursten Alexander Paulovitsch, under hvars tid åtskilliga nya slottsbyggnader tillkommo och sedermera till hans broder storfursten Michael, hvars enka storfurstinnan Helena Paulovna numera residerar der om somrarne.

## Kronstadt.

Efter Petersburgs grundläggning beslöt Peter den Store, i afsigt att skydda Nevans utlopp mot svenskar-nes anfall, att på en af de omgifvande holmarne anlägga en fästning och utsåg för detta ändamål en obebodd holme, 41 verst från Petersburg, som på finska hette Retusaari, på ryska Kotlin. Här anlades nu äfven en handels- och krigshamn, samt år 1710 en stad och en fästning, som erhöillo namnet Kronstadt. Furst Menschikoff öfvervakade byggnadsarbetena, och en af forterna bär derföre äfven hans namn. Peter I:s efterträdare fortsatte hans verk, förstärkte de redan existerande befästningarne och försvårade annalkandet från hafssidan, genom att försänka fartyg och uppföra batterier. Dessa sednare försigtighetsmått vidtogos isynnerhet år 1854. Kronstadt har sedan urminnestider varit en centralstation för Rysslands östersjöflotta, som legat för ankar bakom dess befästningar. Vestra delen af hamnen är företrädesvis upplåten för handelsfartyg, af hvilka årligen ungefär 1,500 här söka inträde. Vatt- net i Nevans mynning har ett djup af endast 8 à 10 fot och utgöres af en smal ränna, segelbar endast för smärre fartyg. Större fartyg äro derför tvungna att lossa och intaga last i Kronstadt, och handelsvarorna måste omlastas på lättare farkoster för att kunna uppnå hufvudstaden. Denna trafik förlänar Kronstadt en för- vånande liflig anblick under vår-, sommar- och höst- månaderna, men om vintern tyckes deremot allt vara försänkt i dvala. De föremål som mest måste intres- sera fremlingen äro dockorna, arsenalerna, granitfor- terna, Peter den Stores staty, de kolossala kasererna, de ofantliga verkstäderna, den dubbla hamnen och flot- tan, som dag för dag tillväxer i proportioner, tullhuset, varuupplagen och bålverken. Alla dessa storartade in- rättningar äro, så att säga, en enda regerings verk.

Några af dessa hade väl kunnat finnas till före kejsar Nikolais tid, men ända till hans thronbestigning var Kronstadt likväl en högst obetydlig fästning. En intressant vandring utgör den längs skeppsbron. Kanalen, infattad i granit och försedd med ett prydligt bröstvärn, begynte anläggas på Peter I:s tid och slutfördes under kejsarinnan Elisabeth. En annan kanal förenar italienska dammen med handelshamnen. Dockorna kunna intaga de största krigsfartyg, och en fabrik för ångmaskiner täflar med det som i andra europeiska länder i denna genre anses såsom utmärktast. För att besöka dessa inrättningar erfordras särskilt tillåtelse af de militära myndigheterna å orten. — Staden Kronstadt har ungefär 48,000 invånare, deri inberäknad en garnison om 25,000 man. Färden dit från hufvudstaden sker sommartiden beqvämast direkte per ångbåt, som flera gånger dagligen afgår från Vasili-Ostroff, men äfven per jernväg till Oranienbaum och öfver det 7 verst breda sundet med ångbåt; vintertiden naturligtvis helst per jernväg, ehuruval äfven färden ofta göres rakt öfver isen.

## Strelna jemte Sérgieffska klostret och Krásnoje-Seló.

Strelna, staden jemte lustslottet, är beläget 17 verst från Petersburg, invid Peterhoffska jernvägen, men kan äfven uppnås med ångbåtar, som afgå från Engelska kajen. — Vid hafsstranden och på en betydlig höjd vid Strelka-flodens utlopp lät Peter I år 1711 lägga grunden till ett lustslott, som i alla sina detaljer borde likna kungliga slottet i Versailles. Ritningen uppgjordes af Leblond och arbetet leddes af tyske arkitekten Brandt. Slottet erhöll en längd af 308, en bredd af 42 och en

höjd af 61 fot och fyra våningar. I andra våningen anbragtes en utgång, ledande ut på en präktig terrass af huggen sten från Pudosch. Från terrassen leddes en 942 alnar lång och 54 alnar bred kanal, i midten genomskuren af tvenne andra kanaler, som åter i sin tur förena sig med en trädgården omgifvande kanal om 36 alnars bredd. Den mellersta breda kanalen bildar vid sitt utlopp i hafsviken en rund holme, 254 alnar i omkrets. Denna holme ligger midt framför slottet och är beväxt med tallar, planterade af Peter I i egen hög person. År 1722 skänkte Peter slottet åt sin dotter Elisabeth, men hon bebodde aldrig detsamma. Under kejsarinnan Annas regering blef slottet ett rof för lågorna, men begynte återuppbyggas under Elisabeth, enligt en plan af grefve Rastrelli. Det vid denna tid uppblossande sjuåriga kriget afbröt emellertid byggnadsarbetena; palatset förblef ofulländadt och trädgårdarne försumrades fullkomligt ända till år 1797, då omsider kejsar Paul skänkte stället åt sin son Konstantin, som uppdrog byggnadsarbetena åt arkitekten Engelman. Denne omgestaltade på det präktigaste slottet och den omgifvande trädgården. Knappt hade det emellertid hunnit blifva fullt restaurerad, innan en eldsvåda åter år 1803 lade det i aska. Kejsar Alexander ville emellertid ej öfverlemna Strelna åt dess öde. Den nedrasade terrassen upprestes och återuppbyggdes ånyo, enligt Peter den Stores ursprungliga plan. Denna praktfulla terrass af stenblock från Pudosch, med vackra trappor å ömse sidor upptager en längd af 254, och en höjd af 40 alnar, samt är upptill omgifven af en smakfull balustrad och nedtill af 24 doriska pelare; arkaderna uppbäras af kolonner af toskanska ordningen. Den slottet omgifvande nedrasade jordvallen återställdes i sitt förra skick och den stora af Peter påbegynta bassinen fulländades. Platsen framför slottet jemnades, och den omgifvande betesmarken förvandlades till en engelsk park med dammar och vattenfall. År 1804 fulländades pa-

latset under arkitekten Ruskos ledning. Det är en vacker byggnad i gotisk stil, med ett verkligen förtjusande läge. Ingenting har förändrats i Peters första plan. I andra våningen har endast en af de ofantliga salarne blifvit inredd till flera rum. Den mellersta af dem är smyckad med marmor, basreliefer och förträffliga takmålningar. En annan sal åter, en af de präktigaste och skönaste i slottet, är försedd med vägg- och takmålningar af den bekante konstnären Ferraro. I palatsets öfversta våning finnes anbragt en belvédère med en platform och en balustrad, från hvilken man har en herrlig utsigt öfver de omgifvande nejderna och framförallt hafvet. — Strelna var storfursten Konstantin Paulovitschs favoritställe. Efter dennes död skänktes slottet af kejsar Nikolai till storfursten Konstantin Nikolajevitsch, som i betydlig mån förskönat stället och smyckat detsamma med en mängd konstverk af högt värde. Numera står slottet likväl som oftast öde, emedan den storfurstliga familjen valt Pauloffisk till sitt sommarresidens.

På ett afstånd af 2 verst öster om Strelna och ungefär 15 verst från hufvudstaden, invid jernvägen till Peterhoff, ligger **Sérgieffska klostret**. På denna plats låg i fordna dagar en kejsarlig landtgård, som af kejsarinnan Anna skänktes till hennes biktfar arkimandriten Valaam. Klostret, fulländadt år 1758, erbjuder anblicken af ett fyrkantigt slott, i tre väderstreck omgifvet af vackra alléer. Inom klostrets murar finnas fyra kyrkor, flera byggnader med munkceller, ett invalidhus och en kyrkogård med en mängd präktiga grafvårdar af marmor och brons.

I denna trakt, på ett afstånd af 19 verst från hufvudstaden och förmedelst en 7 verst lång bibana förenad med Peterhoffska jernvägen, ligger äfven byn **Krásnoje-Seló**, bekant genom sitt stora militärläger. Sjelfva byn eller köpingen erbjuder föga af intresse. Det till sina proportioner oansenliga lustslottet, har tycke

af en stor isbá (rysk bondstuga). Vänner af militära skådespel böra deremot ej försumma att besöka lägret, som med sin stad af tält och prydliga officersbaracker, omgifna af täcka trädgårdar, erbjuder en ovanlig och lifvad anblick, naturligtvis stegrad till sin höjd vid de storståtliga kejsrerliga paraderna. I närheten af lägret finnes en rätt vacker sommar-teater i rysk stil, der representationer gifvas under kamperingstiden.

## Tsárskoje-Seló jemte Centralobservatoriet i Púlkova.

Det största och förnámsta af alla kejsrerliga lust-slotten är Tsárskoje-Seló, som under vår och höst ständigt bebos af den kejsrerliga familjen. Det ligger 25 verst från hufvudstaden på en obetydlig höjd, på en sträcka af flera mil omgifven af en lågländt slätt eller stepp, och deraf äfven dess ursprungliga finska namn Saari, som utom holme betecknar högre, fastare ställe i ett kärr. Peter den Store byggde här det första huset och planterade egenhändigt de sköna platanalléer, hvilkas skugga man der ännu njuter. Hans dotter kejsarinnan Elisabeth valde redan Tsárskoje-Seló till sitt beständiga sommarresidens och lät derföre här genom grefve Rastrelli utföra betydliga nybyggnader. Äfven Katharina II bebodde det om somrarne, och henne har den omgifvande staden att tacka för åtskilliga försköningar. Kejsar Paul besökte slottet sällan, men kejsar Alexander I utsåg det åter till sitt beständiga sommarresidens och bodde då i det nyare s. k. Alexander-palatset, som hans farmor låtit uppföra för honom.

På ömse sidor om inkörsporten till trädgårdarne stå tvenne smärre torn, smyckade med hieroglyfer och åtskilliga skulpterade egyptiska figurer. Palatset, upp-

byggdt år 1744, men förskönadt af kejsarinnan Katharina II, intager en längd af 507 och en höjd af 33 alnar. Alla de i slottets fasad anbragta statyerna, piedestalerna och de talrika kolonnernas kapitåler, vaserna, skulpturerna och öfriga sirater berättas ursprungligen hafva varit öfverdragna med massiv förgyllning. Denna utnöttes likväl under årens lopp och numera äro endast kyrkans dom och kupoler förgyllda. Den mot parken vettande slottsfasaden är grön, hvit och gul. Det första, som vanligen i slottet förevisas fremlingen, är kapellet. Det är ett rymligt rum, hvars väggar heltochhållet äro fanerade med ett svart träslag, och rikt utsirade med guld, liksom äfven taket; väggarne äro behängda med en mängd intressanta, gamla målningar. Ett slags galleri förbinder kapellet med åtskilliga af slottsrummen. Väggarne och golven i dessa äro dekorerade med mycken prakt; de förra äro målade i hvitt och guld eller beklädda med dyrbara sidentyger, de sednare försedda med parketter af dyrbara sten- och träslag.

De märkvärdigaste af rummen i äldre slottet äro: *Bernstenssalen*, i hvilken väggarne äro heltochhållet beklädda med bernstensskifvor, af preussiske konungen Fredrik Wilhelm förärade till kejsarinnan Anna. Karniserna äro äfven af bernsten och fyra i väggarne anbragta bilder af pietra-dura motsvara äfven rummets allmänna karakter; och *Lioner-rummet*, beklädt med i Lion väfda gobeliner; karnis, panelningar och plint äro fanerade med lapis-lazuli, och golvet belagdt med trämosaik, med deri infattade blommor af perlemor. Vida angenämare än dessa tvenne praktrum är en temligen stor sal, hvars väggar äro betäckta med det finaste svarta kinesiska lack, mot hvilket guldsirater i samma smak vackert bryta sig. Äfven bord, vaser och smärre här befintliga skulpturarbeten äro af samma slag. Ett rum är slutligen såtillvida heltochhållet tapetsradt med bilder af holländska skolan, som de särskilta taforna äro åtskiljda endast förmedelst smala förgyllda lister. Här



förekomma taflor af Teniers, Adriaen van Ostade, Philipp Wouvermann, Regnier Brackenburg, Molenaer, Jan Both, A. Pynacker, A. van der Neer, D. Vinckeboom, J. Roos, A. Cuylenburg, Jan Fyt, J. de Heem, W. van Aelst o. s. v.

Katharina II:s sängkammare är fanerad med porlin och prydd med purpurröda glaskolonner. I stora festsalen äro alla väggarne till en höjd af 9 fot betäckta med förgyllningar, och detsamma är fallet med taken i alla paradrummen. Anmärkningsvärda äro äfven tvenne stora balsalar, i hvilkas ena ändpunkt finnes en samling af de dyrbaraste kinesiska vaser, uppställda i kretsformiga rader ända upp till taket och märkta med den kejsarliga initialen E. Här är man äfven i tillfälle att se denna kejsarinnas privatvåning, som står i förbindelse med de öfriga salarne och trädgården förmedelst ett långsluttande plan, som tillät henne att på en stol låta rulla sig ner i trädgården och upp igen, då hon på gamla dagar hade förlorat förmågan att sjelf röra sig. — Kejsar Alexander I:s rum äro i samma skick, som då han lemnade dem vid afresan till Taganrog. En eldsvåda förstörde år 1820 kapellet och tolf salar, men innan kort tid restaurerades dessa med ännu större prakt.

*Alexander-palatset*, i nya trädgården, uppbyggdes år 1792 af kejsarinnan Katharina för hennes äldste sonson Alexander, under ledning af arkitekten Qvarenghi. Slottet står på en upphöjd plats och intager genom enkelheten i sitt yttre och inre. Särdeles vacker är isynnerhet den mot hufvudstaden vettande och tvenne flyglar förenande kolonnaden af korintiska ordningen. På ömse sidor om paradtrappan befinna sig tvenne bronsstatyer, föreställande tvenne ryska folkspel: babki och svajka.

Bland den mängd byggnader af alla slag, som förekommer i sjelfva parken och rundtomkring densamma, äro följande de förnämsta:

*Cameron-galleriet*, uppfördt år 1783 enligt ritning af den berömde arkitekten Caméron, står på en höjd och upptager en längd af 142 och en bredd af 25 alnar, samt utmärker sig för sin lätta arkitektur. Nedra våningen utgöres af boningsrum med entre-soler; öfra våningen består af en rad kolonner, omfattande hela byggnaden, och i rummen mellan dessa äro anbragta fönsterskifvor, till följd hvaraf galleriet tyckes vara genomskinligt. Mellan pelarena stå statyer och byster af Demothenes, Cicero, Fox, Voltaire m. m. Bland här uppställda antika skulpturverk förekomma många rätt sällsynta och af högt konstvärde, deribland en staty af Venus, tvenne Muser, ett kolossalt Juno-hufvud. Lägre ned på ömse sidor om den ståtliga trappa, som från öfra våningen leder ned i trädgården, äro anbragta tvenne kolossala bronsstatyer: Herkules och Flora. I nedra våningen finnes en grotta, der Cleopatra är framställd döende för ormens bett.

*Arsenalen* är ett hus i götisk stil med fyra torn, der Rysslands suveräner under halftannat sekel hopat en rik samling af vapenrustningar och andra dylika föremål. Kejsar Nikolai isynnerhet intresserade sig för att föröka deras antal och lät anordna arsenalen i dess närvarande skick. Under skärmtaket på ömse sidor om stora ingången ådraga sig tvenne kanoner besökarens uppmärksamhet. Dessa artilleri-pjeser, som förskrifva sig från början af femtonde århundradet, bestå af långa rör, förstärkta genom ofantliga jernringar. Deras längd utgör 14 och 10 fot, kalibern 4 à 3 tum. Dessa kanoner hafva blifvit funna på hafsbottnen invid danska kusten och skickades år 1852 såsom gåfva af konung Fredrik VII till kejsar Nikolai. Troféer från krigen med Turkiet och Persien hafva i hög grad bidragit till att rikta den orientaliska afdelningen, som år 1843—44 förökades genom betydliga inköp i Kalkutta och Delhi. År 1852 lät kejsaren till arsenalen öfverlemna en mängd dyrbara sadlar och guldstickade schabrak. Dessa tur-

kiska eller persiska sadelmunderingar, af hvilka flera af guld, smyckade med ädla stenar; orientaliska dolkar, prydda med guld, ädla stenar och perlor, äro från Katharina II:s och tillochmed Peter I:s tid. För att pryda arsenalen inköptes i Petersburg målaren Orloffskis kabinet, som innehöll vackra ryska och polska vapen från 16:de och 17:de seklen. En mängd vapen hitfördes äfven från Polen år 1831, äfvensom åtskilliga svenska pansar och hjälmur från 16:de och 17:de århundradena. Museet riktades vidare med dyrbara gåfvor af kejsriga familjens medlemmar och eger nu en samling uppgående till 5,000 n:o. Främst ådraga sig här uppmärksamheten 8 figurer till häst i naturlig storlek och iklädda fullständiga rustningar, äfvensom tvenne sadelmunderingar, utsirade med ovanligt stora diamanter och af turkiske sultanen förärade till kejsar Nikolai.

Trädgårdarne och parken i Tsárskoje-Seló, hvilkas sammanlagda omkrets utgör 27 verst underhållas med särdeles omsorg. Om också vattenkonsterna och springbrunnarna här icke äro så storartade och bländande, som de i Peterhoff, så förekommer likväl en mängd föremål, som i lika hög grad måste väcka fremlingens förvåning och beundran. I ett hörn af trädgården står ett torn i flera våningar, som kejsar Alexander II bebodde i sin ungdom, samt storfurstinnornas små hus. Vid stranden af en stor damm ligger en hel flotilj af roddbåtar från alla verldsdelar förtöjd, och längre ut på densamma större segelbåtar. Vidare finnes en teater i kinesisk stil, en kinesisk by, en holländsk och schweizisk farm, en turkisk kiosk, praktfulla orientaliska badhus, en paviljong i form af en jonisk kolonnad, uppbärande en i luften sväfvande blomsterträdgård, ett hus i götisk stil benämndt Amiralitetet, en marmorbro med korintiska marmorpelare, rostral-kolonner och bronsstatyer, uppresta af kejsarinnan Katharina II åt Orloff och Potemkin, och monumenter som Alexander I upprest åt sina krigskamrater. Allt detta omgif-

vet af skuggrika alléer och blomsterfält med dammar och kaskader samt grottor, eremitager, kinesiska broar, konstgjorda slottsruiner, schweizerhyddor m. m. erbjuder en ganska storartad tafla. Bland skulpturverken förtjena Danneckers berömda Kristus-staty och kaskaden: Mjölkflickan den största uppmärksamhet.

Trädgårdarne och parken äro ständigt tillgängliga för besökande; slotten på de tider, då kejsrerliga familjen ej vistas der. Den invid lustslottet belägna staden är prydligt byggd och har 10,000 inv.

**Centralobservatoriet i Pulkova**, beläget på ett afstånd af fyra verst från Tsárskoje-Seló, anlades år 1838 af kejsar Nikolai i stor skala. De präktiga instrumenten inköptes af de förnämsta mekaniker i Europa för en summa af omkring 900,000 m., medan kostnaderna för byggnaderna uppgingo till 7 miljoner mark. Det ligger på en betydlig höjd, isoleradt från andra byggnader på en omkrets af ungefär en verst. Sedan sin grundläggning har observatoriet lemnat betydliga bidrag till den astronomiska vetenskapen. Under de 25 sednaste åren hafva observatoriets lärda föreståndare och deras biträden utgifvit i det närmaste 200 arbeten i astronomi och geodesi. Observatoriets årliga stat utgör 120,000 m.

## Pauloffsk.

Ungefär 4 verst söder om Tsárskoje-Seló vid vägen till Gátschina lät storfursten Paul Petrovitsch, sedermera kejsar Paul, år 1777 åt sig uppföra ett lustslott och omgifva det med vidsträckta parkanläggningar, samt benämde detta ställe Pauloffsk. En eldsvåda förstörde slottet år 1803, men detsamma ombyggdes snart enligt en ny plan. Det nuvarande slottet är en vacker byggnad, som hvad såväl det yttre, som rummens inredning beträffar förenar smak med landtlig en-

kelhet. Öfra våningen är inredd med mycken prakt: vaser af sibirisk jaspis, malakit och lapis-lazuli, kaminer af ultramarin, bord af lugamello och gobelin-tapeter förekomma här öfverallt. På ömse sidor om hufvudbyggnaden ligga tvenne salar, invigda den ena åt kriget, den andra åt freden. I ett af rummen förvaras egenhändiga arbeten af åtskilliga kejsrerliga familjens medlemmar. Uppgången till slottet utgöres af en kolonnad, målad af Gongaz. Portiken, uppuren af 16 joniska pelare, är af mycken effekt; den utsigt man derifrån har öfver den omgifvande nejden är förtjusande. Invid slottet ligger en liten fästning, kallad Bib, på samma ställe der i forna dagar reste sig svenska befästningar, hvilka sedermera förstördes af Peter I. De i engelsk stil anlagda trädgårdarne och parken äro mycket vidsträckta och upptaga dalar, höga terrasser, tempel, obelisker, statyer m. m. Vidare finnes här en mausolé i en liten dyster skog, ett hus i schweizisk stil och ett torn i götisk stil. I närheten af slottet ligger ett utsökt litet badhus med ett vackert vattenfall; på en bergshöjd en rund kolonnad med en kolossal Apollostaty, samt litet längre bort den lilla staden Pauloffsk med sina vackra villor. — Pauloffsk är mycket besökt om sommaren, tack vare de konserter som der dagligen gifvas i en invid jernvägsstationen belägen vauxhall, som har att bjuda på en konsertsalong för 2,000 personer och en förträfflig restaurant.

### Gátschina.

Gátschina är beläget på ett afstånd af 42 verst från hufvudstaden, vid jernvägen till Warschau. Vid den tidpunkt, då Sverige ännu herrskade i Ingermanland, var Gátschina ett litet arrendehemman, hvilket Peter I jemte omgifvande byar förärade åt sin syster Natalia.

Efter hennes död återgick stället till kronan. Katharina II skänkte det åt sin gunstling furst Orloff, som lät på det präktigaste pryda slottet, men återköpte det samma efter dennes död och förärade det nu åt sin son. Det är från denna tid man isynnerhet begynte försköna slottet. Det omgafs med en vacker park, och flera präktiga hus uppfördes för hofstaten, ty storfursten Paul hade utsett Gátschina till sitt beständiga sommarresidens. Slottet i Gátschina uppfördes år 1770 af furst Orloff, enligt en plan af italienska arkitekten Rinaldi. Det är beläget öster om staden med samma namn på en fullkomligt jemn mark. Det är en rektangulär byggnad i tre våningar, med ett litet torn i de fyra hörnen. En fyrkantig flygelbyggnad i en våning är förmedelst en marmorkolonnad förenad med hvarje af slottets sidofasader. Denna kolonnad bildar en stor fyrkantig gårdsplan, framför hvilken sträcker sig en ofantlig, välvårdad skog. Slottets inredning är mycket enkel; en del af salarne äro smyckade med taflor och statyer. Från fönstren vettande mot trädgården har man en vacker utsigt öfver en mindre insjö, som ger upphovet åt flera bäckar och kaskader, och åtskilliga täcka holmar sinsemellan förenade med sirliga små broar.

I Gátschina finnes ett barnhus, förbundet med ett institut för fader- och moderlösa barn, inrättadt af kejsarinnan Marie, kejsar Pauls gemål, och utvidgadt af kejsar Nikolai. Denna anstalt upptager omkring 600 barn. Ett annat hospital, grundlagdt af kejsar Paul inrymmer 1,500 personer af hvardera könet. Slottet i Gátschina bebos numera aldrig af kejsarliga familjen, men kejsaren underhåller här en vidsträckt hundgård och besöker ofta orten om vintern under sina björn-jagter.

## Ropscha.

Detta landsställe, på ett afstånd af 36 verst från hufvudstaden, i sydvestlig riktning från Peterhoff, tillhörde i forna dagar svenske generalen Hastfer, men öfvergick efter Ingermanlands införlifvande med Ryssland till furst Romodanoffski. Peter I lät här bygga ett slott i holländsk stil, som qvarstod ända till år 1780. Fursten skänkte stället åt sin måg grefve Goloffkin, men efter dennes förvisning till Sibirien, vid kejsarinnan Elisabeths tillträde till regeringen, hemföll det jemte hans öfriga gods till kronan. Elisabeth utsåg Ropscha till en hvilopunkt mellan Peterhoff och Tsárskoje-Seló och lät utvidga och försköna slottet. På några stegs afstånd från detsamma reser sig en korsformig kyrka och midt emot, i symmetri med densamma, en paviljong der kejsarinnan plögade intaga sina måltider, och der hon låtit, liksom i Peterhoff, arrangera matbord, på hvilka rätterna serverades, utan att någon betjening behöfde blifva synlig. Byggnadsarbetena afbrötos af sjuåriga kriget. — Kejsar Peter III gick här sitt tragiska öde till mötes den 6 juli 1762, och kejsarinnan skänkte nu Ropscha tillika med Gátschina åt furst Orloff, som likväl sällan besökte slottet, hvilket derföre fick helt och hållet förfalla. En miljonär vid namn Lasareff köpte sedermera stället för en obetydlig summa af furstens arfvingar och lät restaurera slottet, samt pryda dess yttre med joniska portiker och kolonner. Den utsigt man har från slottets belvédère är storartad. Åt ett håll ser man i fjerran hufvudstadens glimmande kupoler, åt ett annat den skog af master, som fylla Kronstadts redd. Trädgården förskönades med sjöar, uppfyllda af sterletter, foreller och karpar, källor och sorlande kaskader. Vid hvarje steg öfverraskas vandraren af pittoreska, oväntade utsigter. Knappt hade Ropscha emellertid blifvit försatt i det ypperligaste skick, innan

det återköptes af kejsar Paul. Sednast tillhörde det affidna kejsarinnan Alexandra. Ropscha besökes numera sällan af någon fremling, tillfölje af sitt från jernväg aflägsna läge.

**Alexandroffski, Kejsarliga porslinsfabriken,  
Alexandroffskaja-Manufakturå  
och Schlüsselburg.**

Små ångbåtar afgå flera gånger dagligen från platsen utanför Sommarträdgården till **Schlüsselburg**, en färd som upptager 4 à 5 timmar, men bereder fremlingen tillfälle att få se en mängd vidsträckta fabriker, jern- och andra industriella verk utmed Nevans stränder. Främsta uppmärksamheten bland dessa ådrager sig **Alexandroffski** med sina i kolossal skala anlagda gjuterier, omgifna af en mindre köping. En verst längre bort ligger **Kejsarliga porslinsfabriken**, som uppnått en stor fullkomlighet vid tillverkningen och ornamenteringen af finare porslin. Fabriken levererar en mängd utsökt smakfulla och dyrbara vaser, och figurer af biscuit. **Alexandroffskaja-Manufakturå**, högre upp vid floden, var fordom en betydlig fabriksort, men styrelsen har numera nedlagt sina stora bomulls- och linnefabriker, och de förnämsta byggnaderna upptagas af ett ryskt jernverksbolag.

**Schlüsselburg** är en fästning på en holme vid Nevans utgångspunkt. Holmen tillhörde i äldre tider Stora Novgorod. År 1324 anlade storfursten till Moskva och Novgorod Juri här under ett krigståg mot Viborg en fästning. Littauernä intogo densamma en kort tid derpå, men fördrefvos härifrån af svenske konungen Magnus år 1347, som åter i sin tur år 1352 måste afstå den åt novgoroderna, som nu omkring densamma upp-



förde en stenmur. Från denna tid, och ända till dess slutliga eröfring genom Peter den Store år 1702 utgjorde Schlüsselburg, eller såsom den af svenskarne benämndes Nöteborg, ett beständigt stridsäppel mellan svenskar och ryssar. Fästningen har ofta utgjort statsfängelse. Johan VI dog här. Staden Schlüsselburg har 6,500 inv., till större delen idkande sjöfart på Ladoga och Maria-kanalen, som utgör slutpunkten för flodkommunikationen mellan Östersjön och Kaspiska hafvet.

### Tschesmä.

Kejsarinnan Katharina II lät till minne af den ärofulla seger, som ryska flottan vunnit öfver turkarne vid Tschesmä, år 1770, på en plats åtta verst söder om hufvudstaden uppföra ett slott i triangulär stil, i likhet med de trekantiga slott, som förekomma på Bosforens och Dardanellernas stränder. Efter denna kejsarinnas död har stället mycket sällan besökts af kejsarliga familjen. År 1830 upplät kejsar Nikolai slottet till invalidhus. Dehär befintliga byggnaderna utvidgades, och år 1836 inqvarterades här 300 gamla eller i krig sårade soldater. Här finnes dessutom tvenne kyrkor.

### Offentliga förlustelseorter och sommarnöjen i stadens närmaste omgifningar.

**Nóvaja Derévnja** eller Nya byn är belägen på högra stranden af Stora Neffka bortom grefve Stroganoffs villa **Tschórnaja Rétschka**. Den består af en mängd, bönder tillhörande hus, som om somrarne förvandlas till villor för personer med inskränkta förmögenhets-

vilkor. Hvad som imellertid hit lockar mest folk är den s. k. Mineralvatten-anstalten med sin trädgård och teater, der alla dagar gifvas teatraliska föreställningar i den lättare genren, balett o. s. v. I bredd med Návaja Derévaja ligger **Stárajá Derévaja**, likaledes ett sommarnöje för stadsbor.

**Pargala**, ett af petersburgarnes mest omtyckta sommarnöjen, ligger i nordlig riktning 18 verst från staden. Det der belägna slottet, som tillhör grefve Schuvaloff, är omgifvet af en stor lummig park, i hvars midt reser sig det s. k. Parnassus, en af de få höjderna i Petersburgs omgifningar. Från toppen af denna terrassformigt aftagande kägla har man en herrlig utsigt öfver hufvudstaden och Finska Vikens stränder. Om sommaren är hela trakten häromkring bebodd af stadsbor. Luften i Pargala är till följd af stället höga läge, torr och sund. Färden dit göres på finska jernvägen. Äfven **Toxova**, det lilla, ryska Schweiz, beläget ungefär 20 verst bortom Pargala, förtjenar att här omnämnas för sin vackra och romantiska, om ock något vilda och dystra natur.

**Kolomjági**, en finsk bondby, belägen två verst från Návaja Derévaja i en bergig trakt, besökes äfven mycket af stadsbor. Här finnes en präktig trädgård, tillhörande grefve Orloff-Denisoff, och en paviljong, der sommargästerna om söndagarne pläga roa sig med musik och dans. Hit afgå diligenser från platsen utanför Gostinni-Dvor.

**Múriuo** är en by, tillhörande furst Vorontsoff vid stranden af Stora Ohta, med en kyrka och en vacker villa. Bebos om somrarne af stadsbor, som färdas üt med diligenser från platsen utanför Gostinni-Dvor.

### III. BIHANG.

## Tullstadganden,

att iakttagas vid införsel af varor från Ryssland till Finland.

Till införsel äro förbjudna: sprit och brännvin, äfvensom nötkreatur, kreaturskött, hudar m. m. Tullfritt kunna införas, landvägen och öfver sjön Ladoga: alla ryska produkter och tillverkningar, med undantag af nedannämnde, för hvilka erläggas följande tullafgift:

		M:k	p.	eller	R.	k.
Bladtobak . . . . .	lisp.	2	—		—	50
Salt- kok- . . . . .	tunna	1	60	"	—	40
" raffineradt . . . . .	lisp.	—	40	"	—	10
" bergs- groft, i klumpar . . . . .	"	—	4	"	—	1
Sirap . . . . .	"	1	60	"	—	40
Socker, raffinad, andra slag, äfvensom kandisocker . . . . .	"	4	65	"	1	16½
Socker-sand, hvit . . . . .	"	3	65	"	—	91½
" mörkare . . . . .	"	2	65	"	—	66½
Viner på fastager . . . . .	"	3	80	"	—	95
" icke mousserande . . . . .	butelj	1	—	"	—	25
" mousserande . . . . .	"	3	60	"	—	90

äfvensom alla utländska varor, för hvilka tullafgift blifvit erlagd vid ryska tullkammare, utom nedannämnda, för hvilka erlägges följande tullafgift:

		M:k	p.	eller	R.	k.
Apelsiner, citroner och pomeranser, färska	lisp.	—	40		—	10
Arrack, rom, konjack och franskt bränn- vin, på fastager . . . . .	"	12	—	"	3	—
på buteljer eller krus . . . . .	"	2	—	"	—	50
Cochenille . . . . .	lisp.	4	30	"	1	7½
Gummi . . . . .	"	—	50	"	—	12½
Indigo . . . . .	"	5	—	"	1	25
Indigo- och cochenille-extrakt, karmin, florentin, lack, guldpurpur-färg . .	"	7	—	"	1	75
Kaffe . . . . .	"	3	40	"	—	85
Kakao, bönor, i stycken och malen, äf- vensom chokolad . . . . .	"	8	—	"	2	—
Kapris . . . . .	"	1	60	"	—	40

	M:k	p.	R.	k.	
Kardemumma, muskotblomma samt kanel, kanelknoppar och cassia-lignea	lisp.	4	—	eller 1	—
Korkträäd, arbetadt . . . . .	"	3	60	"	-- 90
Mandel, allehanda slag . . . . .	"	2	20	"	— 55
Mjöd, öl och porter på fat . . . . .	"	2	50	"	— 62½
" " på buteljer el. krus		—	50	"	— 12½
Nejlikor, nejlikknoppar och peppar . .	lisp.	2	60	"	— 65
Oliver o. olivolja . . . . .	"	2	—	"	— 50
" på buteljer och andra kärl . . .	"	3	—	"	— 75
Ostron o. hummer . . . . .	lisp.	2	—	"	— 50
Plommon, fikon, russin, sviskon o. korinter, torkade . . . . .	"	1	50	"	— 37½
Risgryn . . . . .	"	1	—	"	— 25
Sagogryn . . . . .	"	1	50	"	— 37½
Salt, som ofvan.					
Sardiner o. sardeller . . . . .	"	4	—	"	1 —
Silke, rå- . . . . .	"	—	80	"	— 20
" spunnet . . . . .	"	8	—	"	2 —
Sill, holländsk . . . . .	"	—	20	"	— 5
" norsk o. annan . . . . .	"	—	15	"	— 3½
" rökt . . . . .	"	—	40	"	— 10
Socker, som ofvan.					
Té, blom-, grönt o. gult . . . . .	skålp.	1	80	"	— 45
" af andra slag . . . . .	"	1	30	"	— 32½
Tobaksblad, med eller utan stjolk . . .	lisp.	5	50	"	1 37½
Tobaksstjolk . . . . .	"	3	—	"	— 75
Vin, som ofvan.					
" — drycker tillredda af arrack, rom, konjak eller vin, med tillsats af socker eller andra söta ämnen, på fastager . . . . .	"	24	—	"	6 —
" på buteljer eller krus . . . . .		2	—	"	— 50.

För ofvannämnda och alla andra utländska varor erlägges tullafgift, när de införas öfver saltsjön eller per jernväg.

*Ann.* Ryska pappersrubeln mottages vid finska tullexpeditionerna för 4 mark.

Den i och för jernvägen inrättade finska tullexpeditionen i S:t Petersburg är förlagd å finska jernvägens bangård vid Simbirskaja-gatan, och här förtullas endast gods, afsedt att försändas per jernväg.

Finska tullexpeditionen för trafiken öfver landtgränsen och saltsjön är belägen vid Gontschárnaja-gatan 21, och der förtullas gods, afsedt att forslas med häst — äfvensom öfver saltsjön och sjön Ladoga.

## Kort hjelpreda i ryska språket.

## Räkneord:

## a. Mängdtalet.

En,	<i>Adinn.</i>
Två,	<i>Dva.</i>
Tre,	<i>Tri.</i>
Fyra,	<i>Tschetire.</i>
Fem,	<i>Pjät.</i>
Sex,	<i>Schest.</i>
Sju,	<i>Sem.</i>
Atta,	<i>Väsem.</i>
Nio,	<i>Dévjät.</i>
Tio,	<i>Désjät.</i>
Elfva,	<i>Adinnätsat.</i>
Tolf,	<i>Dvänätsat.</i>
Tretton,	<i>Trinätsat.</i>
Fjorton,	<i>Tschetirnätsat.</i>
Femton,	<i>Pjätnätsat.</i>
Sexton,	<i>Schestnätsat.</i>
Sjutton,	<i>Semnätsat.</i>
Aderton,	<i>Väsemnätsat.</i>
Nitton,	<i>Devjänätsat.</i>
Tjugu,	<i>Dvätsat.</i>
Tjugoen,	<i>Dvätsat adinn.</i>
Trettio,	<i>Tritätsat.</i>
Fyratio,	<i>Sároock.</i>
Femtio,	<i>Pjätdesjät.</i>
Sextio,	<i>Schestdesjät.</i>
Sjuttio,	<i>Semdesjät.</i>
Ättio,	<i>Väsemdesjät.</i>
Nittio,	<i>Devjänósto.</i>
Hundra,	<i>Stá.</i>
Tvåhundra,	<i>Dvästi.</i>
Trehundra,	<i>Trísta.</i>
Fyrhundra,	<i>Tschetiresta.</i>
Femhundra,	<i>Pjätsótt.</i>

## b. Ordningstalet.

Den förste,	<i>Pérví.</i>
” andre,	<i>Ftaróej.</i>
” tredje,	<i>Tréti.</i>

Den fjerde,	<i>Tschetvjárti.</i>
” femte,	<i>Pjätti.</i>
” sjette,	<i>Schestóej.</i>
” sjunde,	<i>Sedmóej.</i>
” åttonde,	<i>Vásmóej.</i>
” nionde,	<i>Devjätti.</i>

O. s. v. genom tilläggande af ändelsen — ti, till mängdtalet. Undantag: den fyratioende — *Sorokovóej*, den hundra — *Sáti*, och den tusende *Tisjät-schni*.

## c. Kollektivtalet.

Ett par —	<i>Pára.</i>
Fem stycken —	<i>Pjätóck.</i>
Tio stycken —	<i>Desjätóck.</i>
Hundra stycken —	<i>Sáttnja.</i>
Ett dussin —	<i>Djúschina.</i>

## d. Bråktal.

En half —	<i>Polovina.</i>
” tredjedel —	<i>Tretj.</i>
” fjerdedel —	<i>Tschétvert.</i>

Mynt (*Monéti*).

En kopek —	<i>Kapéjka.</i>
En half kopek —	<i>Polkopéjki.</i>
Fem kopek —	<i>Pjätatschóck.</i>
Tio kopek —	<i>Grívennick.</i>
Femton kopek —	<i>Pjätaltinnick.</i>
Tjugu kopek —	<i>Dvugrívenni.</i>
Tjugofem kopek —	<i>Tchetvertáck.</i>
Femtio kopek —	<i>Paltinnick.</i>
En rubel —	<i>Rúp.</i>
En rubel femtio kopek —	<i>Pol-tará rubljá.</i>
Två rubel —	<i>Dva rubljá.</i>
Hundra rubel —	<i>Stá rubláj.</i>
Sedel —	<i>Bankávi bilétt.</i>

## Tidsbestämningar.

Timme — *Tschass*.  
 En timme — *Adinn tschass*.  
 Två timmar (tre, fyra) — *Dva tschasi (tri, tschetire)*.  
 Fem timmar (sex o. s. v.) — *Pjät tschasoff (shest o. s. v.)*.  
 Kvartimme — *Tschétvert tschasa*.  
 Klockan 1 — *Tschass*.  
 „ 1¼ — *Tschétvert ftaráva*.  
 „ 1½ — *Polovina ftaráva*.  
 Middag — *Páldenj*.  
 Midnatt — *Pálnotsch*.  
 Ur — *Karmánnie tschasi*.  
 Hvad är klockan? — *Katári tschass?*  
 Har ni ur? — *Jäst-li u vass tschasi?*  
 Mitt ur går förut. — *Mai tschasi idút fperjút*.  
 Det går efter. — *Ani atstajút*.  
 Dag, om dagen — *Denj, dnjam*.  
 Natt, om natten — *Nätsch, nätschiju*.  
 Morgon, om morgonen — *Utro, útromm*.  
 Afton, om aftonen — *Vétscher, vétscherom*.  
 Efter middagen — *Pa palúdni*.  
 Vecka — *Nedälja*.  
 Måndag, om måndag — *Ponedäljnick, F'ponedäljnick*.  
 Tisdag, om onsdag — *Ftárnick, f'sredú*.  
 Torsdag, om fredag — *Tschetvérg, fpjätuitsu*.  
 Lördag, Söndag — *Subbóta, Voskrésénie*.  
 Måndag morgon, afton — *F'ponedäljnick útrom, vétscherom*.  
 Helgdag — *Prásdnick*.  
 Nyårsdag — *Návi gáddl*.

Fastlag — *Másslennitsa*.  
 Stora fastan — *Veliki pásst*.  
 Påsk — *Pássha*.  
 Pinsgt — *Troitsin denj*.  
 Jul — *Roschdestvó Hristávo*.  
 År — *Gáddl*.  
 Månad — *Mesjüts*.  
 Årstiderna — *Vremená gáda*.  
 Vår, om våren — *Vessná, vessnoju*.  
 Sommar, om sommaren — *Ljüto, ljätom*.  
 Höst, om hösten, — *Ásenj, ásenju*.  
 Vinter, om vintern, — *Simá, Simóju*.  
 Januari, Februari, — *Janvárij, Fevrálij*.  
 Mars, April, — *Martt, Aprélj*.  
 Maj, Juni — *Maj, Júnj*.  
 Juli, Augusti — *Ijúlj, Avgust*.  
 September, Oktober — *Septjábr, Oktjábr*.  
 November, December — *Nojábr, Dekábr*.  
 Väder — *Pagáda*.  
 Vackert, fult väder — *Haráschaja, hudája pagáda*.  
 Det regnar, snögar. — *Dáschd idját, snách idját*.  
 Det blåser, åskar. — *Véter dújet, grámm gremít*.  
 Vatten, eld — *Vadá, Agónj*.  
 Jord, himmel — *Sémlja, njebo*.  
 Jag har kallt, varmt. — *Mnjüschárko, hálodna*.  
 Hurudant är vädret? — *Kakája pagáda*.  
 Regnet har upphört. — *Dáschd perestáll*.  
 Hvilken massa snö! — *Skáljko snágu!*

## Stadsdelar, kvarter, gator och torg.

Stadsdel — *Tschasst.*  
 Poliskontor — *Utschásstock.*  
 Kvarter — *Kvartáll.*  
 Gata — *Ulitsa.*  
 Neffiska perspektivet — *Njéffski prospékt.*  
 Stora, lilla, mellersta prospektet — *Balscháj, srédni, máli prospékt.*  
 Stora, lilla Morskája, Sadóvaja — *Balschája, málaja Marskája, Sadóvaja.*

Liteinaja, Ärtgatan — *Litéjnaja, Garóchovaja.*  
 Stora, lilla Stallhofsgatan — *Balschája, málaja Kanjúschen-naja.*  
 Engelska kajen — *Anglísskaja nábereschnaja.*  
 Slottskajen — *Dvartsóvaja nábereschnaja.*  
 Torg — *Plóschtschad.*  
 Michaels torget — *Mihájloffskaja plótschad.*  
 Hötorget — *Sännája.*

## Palats, monument, teatrar.

Vinterpalatset — *Símni dvaréts.*  
 Eremitaget — *Ermitásch.*  
 Marmorpalatset — *Mrámorni dvaréts.*  
 Tauriska palatset — *Tavrítschski dvaréts.*  
 Stora (Michael-, Marie-, Alexandra-) teatern — *Balscháj- (Mihájloffski-, Marínski-, Alexandrínski-) teátr.*

Peter den Stores (Nikolais) staty — *Manumént Petrú Velíkovo (Nikolája).*  
 Nikolai-bron, slotts-bron — *Nikolájéffski másst, dvartsóvi másst.*  
 Blåa, röda, stenbron — *Síni, krássni, kámenni másst.*

## Kyrkor.

Kyrka — *Tsérkoff.*  
 Kapell — *Damávaja tsérkoff.*  
 Katolsk kyrka — *Katolítschskaja tsérkoff.*

Svenska, finska kyrkan — *Schwédskaja, fínskaja tsérkoff.*  
 Isakskatedralen — *Isákíeffski sabárr.*

## Ekipage, bagage.

Vagn — *Karjéta.*  
 Kalesch — *Kaljáska.*  
 Droska — *Dróschki.*  
 Omnibus — *Omnibuss.*  
 Bagage — *Bagásch.*  
 Kappsäck — *Tschemodánn.*  
 Låda — *Jáschtschick.*  
 Kör på! — *Pajüscháj.*

Till höger, venster rakt fram — *Na právo, na ljávo, prjámó.*  
 Åkare, kusk — *Isvóschtschick, kútscher.*  
 Sakta, försigtigt! — *Tische, bezregís.*  
 Vänta på mig! — *Pagadí menjá.*



Hvart? Hvems hus? — *Kudá, Tšej dämm?*  
 Ivanoffs hus. — *Dämm Ivánova.*  
 Jag känner det icke. — *Ja jevá nje snáju.*  
 Fråga polisbetjenten. — *Sprasi u gorodaváva.*

Se här en gårdskar! — *Vätt vamm dvárrnick.*  
 Det är det der i hörnet. — *Vätt na uglú.*  
 Stanna vid trappan! — *Astano-vis u padjésda.*

## Jernvägar.

Finska-, (Moskoffska-, Warschauer-) jernvägen — *Finljándskaja (Maskóffskaja-, Varscháffskaja-) schelésnaja darága.*  
 Station, biljett — *Stántsia, biljétt.*

1:sta, 2:dra, 3:dje klassens plats — *Músto pérvavo, ftaráva, trétjavo klássa.*  
 Gif mig en biljett! — *Dájte mnjú biljétt.*

## Hotell privat våning betjening, tvätt.

Hotel, restaurant, våning, rum — *Gastínitsa, traktír, kvartíra, kómnata.*  
 Med utsigt åt gata, gård — *Na úlitsu, na dvárr.*  
 Hvad kostar den för år, månad — *Skáljko aná stóit sa gádd, sa mjásats.*  
 Utan ved, med ved, — *Báss dráff, s'drávámi, s'vadáju.*

Kock, köksa, piga, betjent, schweizare, tvätterska — *Pávar, kuhárka, shuschánka, lakéj, schveitsár, prátschka.*  
 Huru mycket är jag dig skyldig? — *Skáljko tebjá sládujet s'menjá.*  
 Räkna, om det är riktigt. — *Stschítáj, värno-li.*

## Allmän Ordförteckning.

Kejsare, *Tsar, imperátor.*  
 Kejsarinna, *Tsarítsa, imperatritsa.*  
 Thronföljare, *Sesarévitsch.*  
 Dennes gemål, *Sesarévna.*  
 Storfuste, *Veliki knjas.*  
 Furste, *Knjas.*  
 Grefve, *Graf.*  
 Adelsman, *Dvorjaninn.*  
 Herr, *Gaspádinn.*  
 Tjensteman, *Tschinávnick.*  
 Bonde, *Krestjánin, múschick.*  
 Polis, *Palítsa.*  
 Uppassare, *Tscheloväck.*  
 Gårdskar, *Dvárrnick.*

Utländing, *Inostránets.*  
 Hufvudstad, *Stalitsa.*  
 Stad, *Gárodd.*  
 Gränd, *Pereúlock.*  
 Bazar, *Rínock.*  
 En rad af bodar, *Rjudd.*  
 Bod, *Láffka.*  
 Port, *Váráta.*  
 Holme, ö, *Ostroff.*  
 Trädgård, *Sadd.*  
 Fält, *Pálje.*  
 Katedral, *Sabárr.*  
 Kyrktorn, *Kolokólnja.*  
 Kyrkogård, *Kladbíschtsche.*

Klöster, *Monastír.*  
 Palats, *Dvaréts.*  
 Restaurant, *Restoránn, traktír.*  
 Ett rum på värdshus, *Námer.*  
 Kasern, *Kasarma.*  
 Fästning, *Krípást* el. *fort.*  
 Bro, *Másst.*  
 Flod, *Rúká.*  
 Neva floden, *Rúká Njevá.*  
 By, *Derévnja, seló.*  
 Väg, *Darága.*  
 Höjd, *Gará.*  
 Jernvägsstation, *Stántsia.*  
 Stora Bazaren, *Gastinni-Dvárr.*  
 Börsen, *Birscha.*  
 Ambassad, *Pasálstvo.*  
 Svenske ambassadören, *Schwét-  
ski Paslánnick.*  
 Svenske konsuln, *Schwétski Kón-  
sull.*  
 Skrifva, *Pisátj.*  
 Papper, *Bumága.*  
 Bläck, *Tschernílo.*  
 Penna, *Peró.*  
 Blyertspenna, *Karandásch.*  
 Äta, *Kúschatj, jástj.*  
 Dricka, *Pítj.*  
 Frukostera, *Sáfftrakatj.*  
 Frukost, *Sáfftrack.*  
 Äta middag, *Abádatj.*  
 Middag, *Abádd.*  
 Äta qvällsvard, *Uschinatj.*  
 Qvällsvard, *Uschin.*  
 Portion, *Pársia.*  
 Brännvinnssup, *Schnapps vátteki.*  
 Soppa, *Supp.*  
 Kålsoppa, *Schtschi.*  
 Pastej, *Piraschóck.*  
 Stek, *Scharkóje.*  
 Oxstek, *Garvjádina.*  
 Kalkfött, *Teljátina.*  
 Fårkött, *Baránina.*  
 Kotlett, *Kattléttká.*  
 Biffstek, *Biffschteks.*  
 Fisk, *Ríba.*  
 Skinka, *Vetschiná, Okorock.*

Höna, *Kúritsa.*  
 Kyckling, *Tsipljánoek.*  
 Hjerpe, *Rjéptschick.*  
 Orre, *Tetjárka.*  
 Potatis, *Kartáffel.*  
 Ärtor, *Garáchi.*  
 Gurkor, *Agurtsi.*  
 Päron, *Grúschí.*  
 Äppel, *Jábláki.*  
 Hvitt bröd, *Báli Hláb.*  
 Svart bröd, *Tschávrni Hláb.*  
 Plättar, *Blíni.*  
 Glace, *Maráschennoje.*  
 Ost, *Sírr.*  
 Ölja, smör, *Masslo, Karávjemásslo.*  
 Ägg, *Jáitsa.*  
 Grädd, *Sliffki.*  
 Mjök, *Malaká.*  
 Vin, *Viná.*  
 Brännvin, *Váttká.*  
 Öl, *Pívo.*  
 Kaffe, *Káfe.*  
 Té, *Tscháj.*  
 Socker, *Sáchar.*  
 Vatten, *Vadá.*  
 Ett glas vatten, *Stakánn vadí.*  
 Hett vatten, *Garjatschej vadi.*  
 Kallt vatten, *Haladnoj vadi.*  
 Salt, *Sálj.*  
 Peppar, *Pérets.*  
 Ättika, *Uksus.*  
 Senap, *Gartschítsa.*  
 Tékök, *Samovár.*  
 Tékanna, *Tschájnick.*  
 Ämbar, *Váddrá.*  
 Butelj, *Butillka.*  
 Glas, *Stakánn.*  
 Kopp, *Tscháschka.*  
 Vinglas, *Rjúmka.*  
 Tallrick, *Taréljka.*  
 Knif, *Náschick.*  
 Gaffel, *Villka.*  
 Sked, *Láschka.*  
 Bord, *Stáll.*  
 Bädd, *Pastélj.*  
 Lakan, *Prastínja.*

Dynvar, *Návlotschka*.  
 Nattkär! *Garschäck*.  
 Kakelugn, *Pétschka*.  
 Eld, *Agånj*.  
 Ljus, *Svätschka*.  
 Tändstickor, *Spítschki*.  
 Serviett, *Sallfétka*.  
 Trasa, *Trjappka*.  
 Hatt, *Schljápa*.  
 Pels, *Schúba*.  
 Paletå, *Palltå*.  
 Rock, *Sjurtúck*.  
 Benkläder, *Pantaláni*.  
 Stöflar, *Sapagi*.  
 Badstuga, *Bánja*.

Karbad, *Vánna*.  
 Tvål, *Milo*.  
 Handduk, *Palaténtse*.  
 Båt, *Låtka*.  
 Kärra, *Teléga*.  
 Hjul, *Kaleså*.  
 Tistelstång, *Díschlo*.  
 Loka, *Dúga*.  
 Rep, *Verjáfka*.  
 Yxe, *Tapárr*.  
 Fartyg, *Karúblj*.  
 Ängfartyg, *Parahätt*.  
 Häst, *Láschad*.  
 Hö, *Sáno*.  
 Halm, *Saláma*.

## Samtal.

Jag är utlänning, finne, svensk.  
 — *Ja inostránets, finljándets, schvedd*.

Jag talar ej ryska. — *Ja ne ga-varjú pa rússki*.

Hvar är finska, svenska kyrkan?  
 — *Gdä fínskaja, schvédskaja tsérkoff?*

Goddag! — *Sdrávsvujte!*

Adjö! — *Do svidánja, prastscháite!*

Godnatt! — *Dåbraja nátsch!*

Ja, nej! — *Da, njet!*

Godt, mycket bra! — *Haraschá, átschen haraschá!*

Icke bra! — *Nje haraschá*.

Hämta åt mig! — *Prinási mnjá!*

Mera, mindre. — *Jeschtschá, ménsche*.

Tillräckligt, otillräckligt. — *Daváljna, njedaváljna*.

Alltför länge. — *Slíschkom Dálgo*.

Gif! — *Daj!*

Gif mig, oss! — *Daj mnjá, namm!*

Nu — *Tepér*.

Omöjligt — *Nelsjá*.

Gör det bättre. — *Sdälaj lútsche*.

Var så god! — *Paschálusta*.

Jag tackar. — *Blahadorjú, spásibo*.

Hvem är der? — *Klå tamm?*

Här — *Sdjäss*.

Kom hit! — *Padí sudí*.

Hör hit! — *Paslúschaj*.

Jag kommer straxt. — *Sejtscháss pridú*.

Jag hör och lyder. — *Slúschaju*.

Genast! — *Sejtscháss*.

Hvar äro mina stöflar, mina kläder? — *Gdä mái sapagi, móje plátje*.

Gif mig tvål! — *Daváj mílo*.

Låt oss gå! — *Pajdjámte!*

Låt oss fara! — *Pajädemte!*

Gå, kör! — *Pascháll!*

Kör saktare, fortare! — *Pajtscháj tísche, skaréj!*

Kör hem, stanna! — *Pajäscháj damáj, pastój*.

Säg mig — *Skaschíte mnjá*.

Hvad är det? — *Schtá takáje?*

Hvad heter du? — *Kack tehja savútt?*

Hvad kostar det? — *Schtâ stâitt, skäljko stâit?*  
 Hvad kostar arschin? — *Pa-tschómm arschinn?*  
 Hvad kostar skålpundet? — *Pa-tschómm funt?*  
 Det är dyrt. — *Äto dårogo.*  
 Det är mycket. — *Äto mnågo.*  
 Det är billigt. — *Djåschevo.*  
 Kan ni gifva tillbaka? — *Sdá-tschí jäst?*  
 Jag vet icke. — *Nje snåju.*  
 Behöfs icke. — *Nje nådo.*  
 Jag önskar ej. — *Ja nje hatschú, schelåju.*  
 Är det färdigt? — *Gatáva-li.*  
 Sätt på téköket! — *Postáff samovár!*  
 Gif mig en sked! — *Daj mnjú lóschku!*  
 Hvad är att göra? — *Schtâ djúlatj?*  
 Finns det rum (på hotel) — *Jäst-li nåmer?*  
 Är det möjligt? — *Máschno-li?*  
 Hvar är värdshuset? — *Gdü gastinnitsa?*  
 Hvar är värden, värdinnan? — *Gdü hasjávín, hasjájka?*  
 Hvar är min betjent? — *Gdü moj tscheloväck?*  
 Hvar är upppassaren? — *Gdü tscheloväck?*  
 Uppassare, kypare! — *Tscheloväck!*  
 Jag ligger här öfver natten. — *Ja notschúju sdjäss.*  
 När afreser ni? — *Kagdá vi ujädete?*  
 I dag. — *Sevådni.*  
 I morgon. — *Sáfftra.*  
 Efter en timme. — *Tschéress tschass.*

Det är tid att afresa. — *Pará ujähát.*  
 Hemta räkningen. — *Prinesí stschätt.*  
 Räkningen är för stor. — *Stschätt slíschkomm velík.*  
 Den måste minskas. — *Nádo sbávit.*  
 Huru bör jag gå till — *Kack mnjú projí do-.*  
 Var god och visa mig vägen! — *Praschú, pokasátj mnjú darågu.*  
 Drickspennigar, — *Na tschoj, Na váttku.*  
 Hvad är detta för en station? — *Kakája äta stántsia.*  
 Huru länge stanna vi här? — *Na skäljko minút astanovímsa sdjäss?*  
 Hvar är bufetten? — *Gdü bufétt?*  
 Gif mig en biljett. — *Dájte mnjú biljett.*  
 Hvar äro mina saker? — *Gdü maí váschtschi?*  
 Vill ni äta, dricka? — *Ugådno li vamm kúschatj, pitj?*  
 Middagen, (frukosten, qvällsvarden) är färdig. — *Abádd (sáfftrack, úschín) gatáff.*  
 Jag är hungrig, törstig. — *Mnjú kúschatj, pitj hátschetsa.*  
 Jag är mätt! — *Ja sitt!*  
 Gif mig en sup brännvin, en butelj öl och en halfbutej rödt vin! — *Podájte mnjú rjúmmku váttki, butillku píva i póbutillki krássnavo viná.*  
 Gif mig soppa, en portion biffstek, kyckling med gurkor och dessert. — *Podájte mnjú súppy, pórtsiju biffshtëks, tsipljáнку sagurtsámi u dessért.*

**Obs.** I de ord, i hvilka tontecknet icke är utsatt, faller tonvigten på **å** eller **ä**.

# Förteckning

öfver

Kyrkor, palats, krono- och andra offentliga byggnader,  
gator och torg.

Adelsklubben, Stora . . . . .	50, E VI.
<b>Akademier:</b>	
Ingenjör- . . . . .	47, E VI.
Konst- . . . . .	120, E IV.
Krigs-Nikolajeffska- . . . . .	16, F IV.
Mediko-kirurgiska- . . . . .	143, D VI.
Romersk-katolska- . . . . .	126, D IV.
Vetenskaps- . . . . .	121, E IV.
<b>Amiraliteterna:</b>	
Stora- . . . . .	29, E V.
Nya- . . . . .	17, F IV.
Arsenalen . . . . .	134, D V.
" Nya . . . . .	147, D VII.
Artilleriskola . . . . .	141, B VII.
Banken, Riks- . . . . .	62, F VI.
<b>Bazarer:</b>	
Alexander- . . . . .	64, F VI.
" Nya- . . . . .	65, F V.
Gostinni-Dvor- . . . . .	53, E VI—F VI.
Krugli- . . . . .	8, E VI.
Litoffska- . . . . .	75, F IV.
Maria- . . . . .	63, F VI.
Nikólska- . . . . .	69, G V.
Pustói- . . . . .	111, E VI.
Bergsingenörkåren . . . . .	125, F III.
Biblioteket, Kejs. . . . .	54, F VI.
Botanisk trädgård, Kejs. . . . .	132, C 5.
Börsen . . . . .	116, E V.
Demidoffs asyl . . . . .	74, F IV.
Dúma (Rådhus) . . . . .	52, E VI.
Eremitaget . . . . .	2, E V.
Expeditionen för tillverkning af kreditbiljetter . . . . .	81, G IV.
Fästning, Petri-Pauli . . . . .	135, D V.
Gendarmkårens stab . . . . .	108, E VI.

Generalstaben . . . . .	12, E V.
Glasfabrik, Kejs. . . . .	95, G VIII.
Hittebarnshuset, Kejs. . . . .	38, E V—F V.
Hofekipageanstalten . . . . .	106, E VII.
<b>Hospital:</b>	
Kalinkinska- . . . . .	79, G IV.
Landttruppernas 1:sta . . . . .	103, D VIII.
” 2:dra . . . . .	142, D VI.
Maria- . . . . .	110, E VI.
Maximilianoffska- . . . . .	37, F V.
Med.-kirurg. akad. klinik . . . . .	144, D VI.
Obúchoffska- . . . . .	86, F V.
<b>Institut:</b>	
Historiskt-filologiska- . . . . .	119, E IV.
Katharina- . . . . .	109, E VI.
Landtmäteri- . . . . .	146, A VI.
Maria- . . . . .	102, E VIII.
Nikolai- . . . . .	101, E VIII.
Smolna- . . . . .	100, D VIII.
Teknologiska- . . . . .	85, G V.
Väg- o. vattenkomm.- . . . .	66, F V.
<b>Junkarskolor:</b>	
Konstantinoffska- . . . . .	84, G V.
Nikolajeffska- . . . . .	83, G IV.
Pauloffska- . . . . .	122, E IV.
Juridiska skolan . . . . .	104, E VI.
<b>Kaserner:</b>	
Chevaliergardets- . . . . .	105, D VII.
Finländska-reg.- . . . .	124, F III.
Gardes-ekipagets- . . . . .	76, F IV.
Gátschinska-reg.- . . . .	88, G VI.
Grenadier-reg.- . . . .	131, C VI.
H. M:ts Konvojs- . . . . .	107, D VII.
Hästgardets- . . . . .	24, F V.
Ismailoffska-reg.- . . . .	82, G V.
Kosacker, Ataman-reg.- . . . .	92, G VII.
” Lifgardes- . . . . .	93, G VII.
” Krim-tatariska-reg. . . . .	94, G VIII.
Littoffska-reg.- . . . .	
Marin- . . . . .	80, G IV.
Moskoffska-reg.- . . . .	145, B VI.
Pauloffska-reg.- . . . .	7, E VI.
Preobraschénska-reg.- . . . .	9, E V.
Semjónoffska-reg.- . . . .	87, F VI—G VI.
Sappör-batalj.- . . . .	113, E VII.
Katherinhoff . . . . .	78, H III.

<b>Kloster:</b>	
Alexander-Neffski- . . . . .	97, F VIII—G VIII.
Novo-Dävitschi- . . . . .	91, H V.
Klosterköping . . . . .	96, G VIII.
Kommersskolan . . . . .	89, F VI.
<b>Kyrkor:</b>	
Anglikanska- . . . . .	32, F IV.
Anne- (tysk) . . . . .	115, E VI.
Armenianska- . . . . .	72, E VI.
Holländska- . . . . .	41, E V.
Isaks- . . . . .	30, E V.
Kasanska- . . . . .	39, E V.
Katharina- (katolsk) . . . . .	71, E VI.
Katharina- (svensk) . . . . .	43, E V.
Katharina- (tysk) . . . . .	127, E IV.
Maria- (finsk) . . . . .	44, E V.
Marie-Bebådelse- . . . . .	31, F IV.
Nikolska- . . . . .	40, F V.
Petri- (tysk) . . . . .	42, E V.
Preobraschenska- . . . . .	114, E VII.
Reformerta- (schweizisk) . . . . .	45, E V.
Reformerta- (tysk) . . . . .	F V.
Smolna- . . . . .	100, D VIII.
Treenighets- . . . . .	140, D VI.
<b>Manèger:</b>	
Hästgardets- . . . . .	22, E V.
Michael- . . . . .	49, E VI.
<b>Ministerier:</b>	
Finans- . . . . .	11, E V.
Folkupplysnings- . . . . .	59, F VI.
Inrikes- . . . . .	60, F VI.
Justitie- . . . . .	51, E VI.
Krigs- . . . . .	14, E V.
Riksdomän- . . . . .	27, F V.
Utrikes- . . . . .	10, E V.
Väg- o. vattenkommunikationernas- . . . . .	67, G V.
Myntet . . . . .	129, D V.
Nya Holland . . . . .	20, F IV.
Pagekåren . . . . .	58, F VI.
<b>Palats:</b>	
Anitschkoff- . . . . .	55, F VI.
Marmor- . . . . .	5, E VI.
Michael-Nya- . . . . .	46, E V.
Michael-Äldre- . . . . .	47, E VI.
Storf. Michaels- . . . . .	4, E V.
” Nikolais- . . . . .	18, F IV.

**Palats:**

Storf. Vladimirs- . . . . .	3, E V.
Storf. Marias- . . . . .	33, F V.
Tauriska- . . . . .	99, D VIII.
Vinterpalatset . . . . .	1, E V.
Peter I:s lilla hus . . . . .	128, D VI.
Peter I:s hus i Sommarträdgården . . . . .	6, E VI.
Polisdomstolen . . . . .	68, F V.
Polismästarens hus . . . . .	28, E V.
Postamtet, Central . . . . .	26, F V.
Senaten, Dirigerande . . . . .	15, E V.

**Slott:**

Jelagin- . . . . .	139, B III.
Kámenni-Ostroff- . . . . .	137, B IV.
Katherinhofi- . . . . .	78, H III.
Petróffski- . . . . .	136, C III.
Stadsfängelset . . . . .	73, F IV.
Statssekreteriatet, Finska . . . . .	36, F IV.
Synoden, Dirigerande . . . . .	19, E V.

**Teatrar:**

Alexandra- . . . . .	57, F VI.
Kámenni-Ostroff- . . . . .	138, B IV.
Maria- . . . . .	34, F IV.
Michael- . . . . .	48, E VI.
Stora- . . . . .	35, F IV.
Bergs- . . . . .	77, F IV.
Buffa- . . . . .	56, F VI.
Teatrarnes styrelse o. skolor . . . . .	61, F VI.
Telegraf-Centralstationen . . . . .	25, F IV.
Tullamtet . . . . .	117, E IV.
Universitetet . . . . .	118, E IV—E V.

**Gator och torg.**

Akadesmitscheski-per. . . . .	E IV.
Alexandrinskaja-t. . . . .	F VI.
Alexandróffskaja-g. . . . .	C VIII.
Amiralitetstorget . . . . .	E V.
Anglisski-pr. . . . .	F IV—G IV.
Andrójeffski-per. . . . .	E IV.
Apráxin-per. . . . .	F V—F VI.
Aptékarski-per. . . . .	E VI.
Aptékarski-pr. . . . .	B V—C V.
Arhieréiskaja-g. . . . .	C V.
Artillerísskaja-g. . . . .	E VII.
Astaúmova-g. . . . .	E II.



Astrahánskaja-g.	D VI.
Babúrinskoi-per.	C VI.
Bánkoffski-per.	F V.
Bánni-per.	F IV.
”	F IV.
Barmaléjeva-g.	C V.
Basséinaja-g.	E VI—E VII.
Báskoff-per.	E VI—E VII.
Báskova-g.	E VI.
Baténin-per.	B VI.
Bataljónni-per.	C VI.
Belosérski-pr. L.	D V.
Belosérski-pr. St.	D V.
Beresínski-per.	E II.
Besboródkin-pr.	B VII—C VIII.
Birschevája (Börs-)linj.	E IV.
Birschevói-per.	E IV.
Blahovéstschenskaja-g.	F IV.
Bohoródszkaja-g.	G V.
Bolótnaja-g.	F VII.
Bolótnaja-g. L.	E VIII.
Bolótnaja-g. St.	E VII—E VIII.
Bolschói-pr.	F II—E IV.
Bolschói-pr.	D IV—C V.
Borovája-g.	G VI—H VI.
Bronnitskaja-g.	G V.
Búgski-per.	E IV.
Degtjárnaja-g.	E VII—F VII.
Demidoff-per.	F V.
Dérptski-per. 1.	G IV.
Dinabúrgskaja-g.	G V.
Dmítroffski-per.	F VI.
Dnjéproffski-per.	E IV.
Donskájaja-g.	E III.
Drovjannaja-g.	G IV.
Drovjannói-per.	F IV.
Dúmnaja-g.	F VI.
Dúnkin-per.	D V.
Dvínski-per.	E IV.
Dvorjánskaja-g. L.	D VI.
Dvorjánskaja-g. St.	D VI.
Engelska-kajen	
Erteleff-per.	E VII.
Estljánszkaja-g.	G III.
Finljánski-per.	F III.
Finljánski-pr.	D VI.

Fljúgoff-per. . . . .	B VI.
Fonarni-per. . . . .	F V.
Frisoff-per. . . . .	B VI.
Furschtáðskaja-g. . . . .	E VI—E VII.
Gagárinnskaja-g. . . . .	E VI—D VI.
Gagárinška-kajen, . . . . .	D VI—D VII.
Galérnaja-g. . . . .	F IV—E V.
Garderóffski-per. . . . .	C VI.
Gátschinskaja-g. . . . .	C IV—C V.
Gelsingfórsskaja-g. . . . .	B VI.
Glasóffskaja-g. . . . .	G VI.
Gluhói-per. . . . .	F V.
Gluhói-per. . . . .	G V.
Gontschárnaja-g. . . . .	F VII.
Goróhovaja-g. . . . .	E V—F VI.
Gráfski-per. . . . .	F VI.
Grebétskaja-g. . . . .	F VI.
Grebétskaja-g. L. . . . .	D IV.
Grebétskaja-g. St. . . . .	D IV.
Grebétski-per. . . . .	D IV.
Grjásnaja-g. . . . .	D IV—D V.
Grjásnói-per. . . . .	D IV.
Gródnenski-per. . . . .	E VII.
Guljárnaja-g. . . . .	D V.
Gúseff-per. . . . .	E VII.
Hárkoffskaja-g. . . . .	F VII.
Hersónskaja-g. . . . .	F VIII.
Inostránni-per. . . . .	E IV.
Inschenérnaja-g. . . . .	E VI.
Inschenérni-per. . . . .	C V.
Institútski-per. . . . .	A VI.
Ischórskaja-g. . . . .	C IV—D IV.
Ismáiloffski-polk. (reg.) . . . . .	G IV—G V.
Ismáiloffski-pr. . . . .	G V.
Ismáiloffski-t. . . . .	G V.
Italjanskaja-g. St. . . . .	E VI.
Italjanskaja-g. . . . .	E VI—E VII.
Ivanóffskaja-g. . . . .	F VI.
Jambúrgskaja-g. . . . .	C IV.
Jarosláffskaja-g. . . . .	E VIII.
Jekateringóffski-pr. . . . .	G IV—F V.
Jekaterínina-g. . . . .	D VIII.
Jekaterinosláffskaja-g. . . . .	G VII.
Kabinétskaja-g. . . . .	F VI.
Kadétskaja-linj. . . . .	E IV.
Kadétski-per. . . . .	E IV.

Kalúschski-per.	E VIII.
Kámenno-Ostróffski-pr.	B V—D V.
Kanaréjetschnaja-g.	F III.
Kanonérszkaja-g.	G IV.
Kanonérski-per.	G IV.
Karavánnaja-g.	E VI.
Kartaschíchina-g.	F II.
Kasánska-torget	E V.
Kasármenni-per.	C VI.
Kasátschi-per.	F VI.
Kieffskaja-g.	H V—H VI.
Kírotschnaja-g.	E VI—E VII.
Kírotschni-per.	E VI.
Kirpítschni-per.	E V.
Klimóff-per.	G IV.
Klínski-pr.	G V—G VI.
Kolokólni-per.	F VI.
Kólpinskaja-g.	C IV.
Koltóffskaja-g. L.	C IV.
Koltóffskaja-g. M.	C IV.
Koltóffskaja-g. St.	C IV.
Konjúschennaja-g. L.	E V—E VI.
Konjúschennaja-g. St.	E V.
Kónni-per.	D V.
Kónni-per.	F V.
Konnogvardéiski-per.	E VII—E VIII.
Konnogvardéiskaja-g.	E VII—E VIII.
Kosája-linj.	F III.
Koshevénna-g.	F II—F III.
Kosói-per.	E VI.
Kostrómskaja-g.	E VIII.
Kóvenski-per.	E VII.
Krapívni-per.	C VI.
Krasnosélskaja-g.	D IV.
Kronvérszkaja-g.	C V—D V.
Kronvérskski-per.	D V.
Kronvérskski-pr.	D V.
Kronschtádszkaja-g.	C IV.
Kurljánszkaja-g.	G III—G IV.
Kurskaja-g.	G VI.
Kusnétschni-per.	G IV.
Kusnétschni-per.	F VI—F VII.
Lafónskaja-g.	D VIII.
Leóntjeffskaja-g.	D VIII—E VIII.
Leschtukóff-per.	F VI.
Libáffskaja-g.	G III.

Líni (Linjer, Vas. Ostr.) 1—27 . . . . .	E IV—F III.
Litéini-pr. . . . .	D VI—E VI.
Ljubávinski-per. . . . .	G IV.
Lománski-per. . . . .	C VI—C VII.
Lotsmánskaja-g. . . . .	G IV.
Lovisski-per. . . . .	C VI.
Lugskája-g. . . . .	C IV.
Máli-pr. . . . .	E III—D IV.
Máli-pr. . . . .	F II.
Málkoffski-per. . . . .	F V.
Malo-Ohtenski-pr. . . . .	F VII—F VIII.
Manéschnaja-g. . . . .	D VIII—E VIII.
Manéschni-per. . . . .	E VII.
Manéschni-per. . . . .	D IV.
Maria-torget . . . . .	F IV.
Marínski-per. . . . .	F V.
Marsfältet . . . . .	E VI.
Másljanni-per. . . . .	F III.
Masterskája-g. L. . . . .	F IV.
Masterskája-g. St. . . . .	F IV.
Matvéjéffskaja-g. . . . .	C IV—C V.
Mestschánskaja-g. L. . . . .	F V.
Mestschánskaja-g. M. . . . .	F V.
Mestschánskaja-g. St. . . . .	E V—F V.
Micháiloffskaja-g. . . . .	E VI.
Micháiloffska-torget . . . . .	E VI.
Miljónnaja-g. . . . .	E V—E VI.
Mínski-per. . . . .	F IV.
Mitáfski-per. . . . .	E VII.
Mítninskaja-g. . . . .	F VII—E VIII.
Mítninski-per. . . . .	D V.
Mjasnája-g. . . . .	F IV—G IV.
Mohiléffskaja-g. . . . .	G IV.
Mohovája-g. . . . .	E VI.
Mohovája-g. . . . .	G VII.
Monétnaja-g. L. . . . .	C V.
Monétnaja-g. St. . . . .	C V—C VI.
Morskája-g. L. . . . .	E V.
Morskája-g. St. . . . .	E V—F V.
Moscháiskaja-g. . . . .	G VI.
Móschkoff-per. . . . .	E V.
Moskóffskaja-g. L. . . . .	F VI.
Moskóffskaja-g. St. . . . .	F VI.
Mstínski-per. . . . .	F VIII.
Musikántski-per. . . . .	D IV.
Mutschnói-per. . . . .	F V.
Nadéschdinskaja-g. . . . .	F VII—E VII.

Nalítschnaja-g. . . . .	C IV.
Nárvski-pr. . . . .	H IV.
Neischlótski-per. . . . .	C VI.
Néffski-prospékt . . . . .	E V—F VIII.
Nikolájeffskaja-g. . . . .	F VII—G VI.
Nikólskaja-g. . . . .	F IV.
Nikólskaja-g. L. . . . .	D IV.
Nikólskaja-g. St. . . . .	D IV—D V.
Nikólskaja-t. . . . .	F IV—F V.
Nischegoródszkaja-g. . . . .	D VI—C VII.
Novgoródszkaja-g. . . . .	E VIII—F VIII.
Nóvi-per. . . . .	F V.
Novo-Isákieffskaja-g. . . . .	F IV—F V.
Obúhoffski-pr. . . . .	F V.
Odésskaja-g. . . . .	E VIII.
Ofitsérszkaja-g. . . . .	F IV—F V.
Ofitsérszkaja-g. . . . .	E II—F II.
Ofitsérski-per. . . . .	D IV.
Ohtenski-pr. . . . .	E VIII.
Opótschinina-g. . . . .	E II—F II.
Oranienbáumskaja-g. . . . .	C IV—C V.
Ordinárnaja-g. . . . .	C V.
Orenbúrgskaja-g. . . . .	D VI.
Orlóffski-per. . . . .	F VII.
Osérni-per. . . . .	E VII.
Palmenbáchski-per. . . . .	D VIII.
Panteléimonskaja-g. . . . .	E VI.
Páuloffskaja-g. . . . .	D IV.
Perevósnaja-g. . . . .	F IV.
Pesótschnaja-g. . . . .	C V.
Pesótschni-per. . . . .	C IV.
Petergóffskaja-g. . . . .	C IV.
Petergóffski-pr. . . . .	G IV—H IV.
Petróffskaja-g. . . . .	D VI.
Pévtscheski-per. . . . .	C V—D VI.
Plutálova-g. . . . .	C V.
Podgórnaja-g. . . . .	D VIII.
Podjátscheskaja-g. L. . . . .	F V.
Podjátscheskaja-g. M. . . . .	F V.
Podjátscheskaja-g. St. . . . .	F V.
Podólskaja-g. . . . .	G V—G VI.
Podrésova-g. . . . .	C V.
Pokróffskaja-g. . . . .	C V.
Polósova-g. . . . .	C V.
Poltáffskaja-g. . . . .	G VII.
Poltorátski-per. . . . .	F V.

Porohoffskói-per.	C IV.
Posádszkaja-g. L.	D V—D VI.
Posádszkaja-g. St.	D V—C VI.
Potschtámtskaja-g.	F IV—F V.
Potschtámtski-per.	F V.
Povarskói-per.	F VII.
Prátscheschni-per.	F V.
Preobraschénskaja-g.	E VII.
Preobraschénska-t.	E VII.
Prjadílnaja-g.	G IV.
Prjadílni-per.	G IV.
Proviántskaja-g.	D V.
Pskoffskája-g.	G IV.
Puschkárszkaja-g. L.	C V.
Puschkárszkaja-g. St.	C V—D IV.
Pustói-per.	D IV.
Rasjéschaja-g.	F VI.
Rasnotschínnaja-g. L.	C IV—D IV.
Rasnotschínnaja-g. St.	C IV—D IV.
Rasstánnaja-g.	H VI—H VII.
Rasstánni-per.	H VII.
Resnói-per. I o. II.	C IV.
Révelski-per.	G IV.
Ribátszkaja-g.	D IV.
Rínotschnaja-g.	E VI.
Rínotschni-per.	E VI.
Ríschski-pr.	G III—G IV.
Rjásánszkaja-g.	G VI.
Rópschinskaja-g.	D IV.
Roschdéstvenskie-gg. 1—10	E VII—F VII.
Róti" (se: Ismáloffski-polk.)	
Rotschensálmski-per.	C VI.
Ruschéinaja-g. St.	C V—C VI.
Rusófszkaja-g.	G VI.
Sadóvjaja-g. L.	E VI.
Sadóvjaja-g. St.	G IV—F VI.
Sagíbenni-per.	E IV.
Ságorodni-pr.	F VI—G V.
Ságorodni-pr.	G IV.
Sahárjeffskaja-g.	D VI—D VII.
Sahárni-per.	C VI.
Sájkin-per.	G VI.
Samárszkaja-g.	D VI.
Samjátin-per.	E IV.
Samsónieffski-pr. L.	C VI.
Samsónieffski-pr. St.	C VI—B VI.

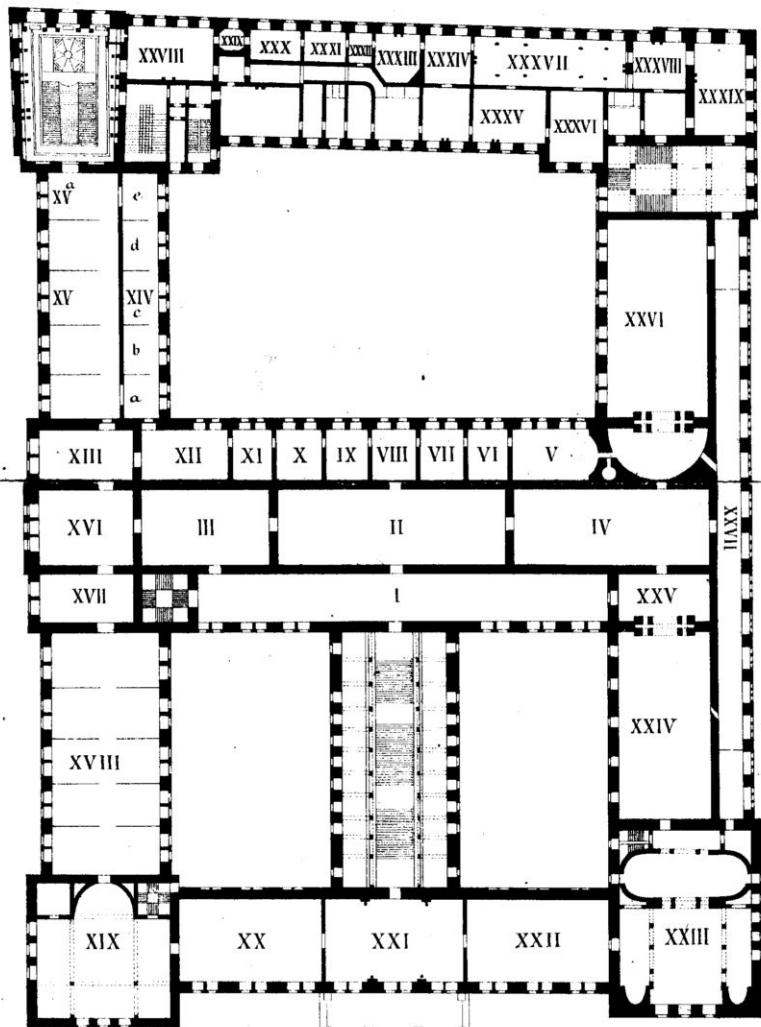
Sapérni-per. . . . .	E VII.
Sarátoffskaja-g. . . . .	D VI.
Sarótnaja-g. . . . .	G IV.
Sarótni-per. . . . .	G V.
Savódszkaja-g. . . . .	F IV.
Schámscheva-g. . . . .	C V.
Schirókaja-g. . . . .	C V.
Schlisselbúrgskaja-g. . . . .	C IV.
Schlisselbúrgski-pr. . . . .	F VIII—G IX.
Schpalérnaja-g. . . . .	D VI—D VII.
Schwédski-per. I . . . . .	E V.
Schwédski-per. II . . . . .	E VI.
Selénina-ff. L. . . . .	C IV.
Selénina-g. St. . . . .	C IV.
Selénkoff-per. . . . .	C V—C VI.
Sennája (Hö-)torget . . . . .	F V.
Serdobólszkaja-g. . . . .	A V.
Sérgieffskaja-g. . . . .	D VI—D VII.
Serpuhóffskaja-g. . . . .	G V—G VI.
Simbírszkaja-g. . . . .	D VII.
Simeónoffski-per. . . . .	E VI.
Símin-per. . . . .	F V.
Sinjávinski-per. . . . .	D VI.
Sjéschinskaja-g. . . . .	D V.
Skornjakóff-per. . . . .	G VI.
Slonóvaja-g. . . . .	E VII—F VII.
Snámenskaja-g. . . . .	F VII—E VII.
Soldátski-per. . . . .	E VII.
Soljannói-per. . . . .	E VI.
Spasszkaja-g. . . . .	C IV—D IV.
Spásszkaja-g. . . . .	E VII.
Spásski-per. . . . .	F V.
Srédi- (Mellersta) pr. . . . .	E III—E IV.
Stavropólszkaja-g. . . . .	D VIII.
Stoljári-per. . . . .	F V.
Strelínskaja-g. . . . .	C IV—D V.
Stremjannaja-g. . . . .	F VI—F VII.
Stroganóffskaja-g. . . . .	B V.
Súkin-per. . . . .	G VI.
Svenigoródszkaja-g. . . . .	F VI—G VI.
Svetschnói-per. . . . .	F VI.
Tairoffski-per. . . . .	F V.
Tambóffskaja-g. . . . .	G VII.
Tamóschennaja (Tull-)linj. . . . .	E V.
Tatárski-per. . . . .	D V.
Taurítscheskaja-g. I . . . . .	D VII—E VII.

Taurítscheskaja-g. II	D VII—E VII.
Teatrálnaja-g.	F VI.
Teléschnaja-g.	F VII—F VIII.
Terjájeva-g.	C V.
Tjurémni-per.	F IV.
Tólmasoff-per.	F VI.
Torgóvaja-g.	F IV.
Torgóvi-per.	F VIII.
Troitski-per.	F VI.
Troitski-per.	D VI.
Troitski-per.	G V.
Tsarítsinskaja-g.	E VI.
Tsarskosélskaja-g.	C IV.
Tsarskosélski-pr. L.	G V—G VI.
Tsarskosélski-pr. St.	G V—H V.
Tschepénni-per.	G V.
Tscherbákoff-per.	F VI.
Tschernigóffskaja-g.	H VI.
Tschernischóff-per.	F VI.
Tschubároff-per.	G VII.
Tserkóvnaja-g.	B V.
Tserkóvni-per.	G VII.
Tverskája-g.	D VIII.
Universitétskaja-linj.	E IV—E V.
Uprásdnenni-per.	F IV—G IV.
Urálski-per.	D III.
Usátscheff-per.	G IV.
Varvárinskaja-g.	C VIII.
Védenskaja-g.	D V.
Veréiskaja-g.	G V—G VI.
Vesélnaja-g.	F II.
Víborgskaja-g.	B VI.
Vilénski-per.	E VII.
Vítebskaja-g.	G IV.
Vladimírski-pr.	F VI.
Volínski-per.	E V.
Volokolámski-per.	G VI.
Voronéschskaja-g.	G VI.
Vosdvíschenskaja-g.	G VI.
Voskresénska-kajen	D VII.
Voskresénski-pr.	D VII—E VII.
Voskresénskaja-g.	D VII.
Vosnesénski-per.	F V.
Vosnesénski-pr.	E V—G V.
Vúlffova-g. L.	C VI.
Vúlffova-g. St.	D VI—D VI.



# KEJSERLIGA EREMITAGET

## ANDRA VÅNINGEN.



# KEJSERLIGA EREMITAGET

## ANDRA VÅNINGEN.

### NYA EREMITAGET.

- I. *Galleri med hist. väggmålningar.*  
II. *Italienska taflor af större dimensioner.*  
III. *Rubens och van Dyck.*  
IV. *Spanska skolorna.*  
V. *Rafaels fresker.*  
VI. *Leon. da Vinci, Correggio.*  
VII. *Rafael.*  
VIII. *Moretto da Brescia.*  
IX. *Tizian.*  
X. *Caracci, Guido Reni.*  
XI. *Maratta.*  
XII. *Luca Giordano.*  
XIII. *Gamla tyska taflor.*  
XIV. *a. Potter.*  
*b.c. Teniers.*  
*de. Wouvermann.*  
XV. *Rembrandt.*  
XVa. *Engelska skolan.*  
XVI. *Rubens och van Dyck.*  
XVII. *Tyska skolan.*  
XVIII. *Flamländska och Hol-  
ländska skolorna.*

- XIX. *Blommor, Djur.*  
XX. *Snyders.*  
XXI. *Ryska skolan.*  
XXII. *Bruni, Bryloff, Neff.*  
XXIII. *Antika mynt och me-  
daljer.*  
XXIV. } *Moderna mynt och*  
XXV. } *medaljer.*  
XXVI. *Kaméer och gemmer.*  
XXVII. *Rafaels loger.*

### GAMLA EREMITAGET.

- Franska skolan.  
XXVIII. *Le Sueur.*  
XXIX. *Le Brun, Poussin.*  
XXX. *Poussin.*  
XXXI. *Poussin, Mignard,  
Boucher.*  
XXXII. *Cl. Lorrain, C. van Loo.*  
XXXIII. *Cl. Lorrain, Mignard.*  
XXXIV. *Cl. Lorrain, La Fosse.*  
XXXV. *Lancret, Greuze.*  
XXXVI. *Largillière, Watteau.*  
XXXVII. *Mignard, De Troy.*  
XXXVIII. *Valentin, Poussin.*  
XXXIX. *Potel, C. J. Vernet.*



# PLAN öfver ST PETERSBURG

OCH DESS OMGIFNINGAR

1872.

G.W.Edlunds förlag

